

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

JSRC

JOURNAL OF SOCIAL,
RELIGION AND CULTURE

ISSN 2697-6552

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563
Vol. 1 No.2 July - December 2020

0897832122

Sarthonghan@gmail.com

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
Journal of Social Religion and Culture

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563
Vol. 1 No. 2 July - December 2020

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการทางการศึกษาของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการทางการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เจ้าของ มูลนิธิอานันทมหิดล เพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาฯ พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมล g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชา การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก
ผศ.ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ
ดร.สุภาพร ศรีเรืองสกุล

พระมหาสุเทพ สุปัญโญ, ผศ.ดร.
รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปุ
ดร.บุญเรือน เทียรทอง
ดร.สุธาสนี แสงมุกดา

บรรณาธิการ

พระมหาสามารถ จานิสโร

รองบรรณาธิการ

พระสุวรรณ สุเมธปัญโญ

กองบรรณาธิการ

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.
พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.
ผศ.ดร.ชาตรี ชุมแสน
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์
พ.ต.ท. หญิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม
ดร.เกรียงไกร พินยารัก
ดร.ละอองดาว เตชะวิญญูธรรม
ดร.วรรณ พ่วงพร้อม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กองทัพเรือ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระปรัชญา จิตธมโม
นางสาวณทิพรดา ไชยศิลป์

พระชัยสิทธิ์ อคฺควณโณ

กองบรรณาธิการ ประจำฉบับที่ 2 ปีที่ 1

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสุเทพ สุปณฺธิโต, ผศ.ดร.	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชโคกกราช
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กองทัพเรือ
ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.สมเจต หลวงกัน	นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร.บัวบุษรา อัครศรุตพิงค์	นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการและบทความวิจัยในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2563 โดยสังเขปในเบื้องต้น วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาและประเด็นที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ก็อยู่ในกลุ่มเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความเหล่านี้มีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะระดับของกลุ่มบทความที่มาจากกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม บทความทุกบทความยังคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณาถ่วงถ่วงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงประเด็น คุณภาพ บทความทุกบทความกองบรรณาธิการให้ความสำคัญในแง่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสาขาวิชาทางการศึกษาเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ตลอดระยะเวลาที่วารสารดำเนินการนี้มีบทความที่หลากหลายส่งเข้ามาเพื่อขอตีพิมพ์ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ่วงถ่วงตามระบบต่อไป จากบทความที่ส่งมามากมายพบว่า การพิจารณาคัดเลือกเป็นไปอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ บทความที่ได้รับ การคัดเลือกจึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและประเทศชาติต่อไป โดยบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือประจำฉบับนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

บทความวิชาการเรื่อง “เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร : มองในมุมสองด้าน” โดย ว่าที่ร้อยตรี ญัฐฉัตร คล้ายสุวรรณ และพระมหานรินทร์ สุมโน อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “เรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรโดยใช้เอกสารทางประวัติศาสตร์เป็นข้อมูลในการศึกษา พบว่า เรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมีทั้งมุมมองด้านบวกกับมุมมองด้านลบ สำหรับมุมมองด้านบวกที่ปรากฏ คือ ทรงเป็นผู้มีพระปรีชาสามารถด้านอักษรศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยทรงพระนิพนธ์ผลงานทางวรรณคดีหลายเรื่อง และในขณะที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงดำรงพระยศเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) ก็ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่างพระเนตรพระกรรณมากมายจนเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และสุดท้ายคือทรงยอมรับความผิดของพระองค์และยอมรับโทษตามพระราชอาญา ส่วนมุมมองด้านลบที่ปรากฏ คือ ทรงพระทัยร้อน สั่งยิงขุนนางฝ่ายศัตรูก่อนโดยมิได้ขอพระอนุญาต จากพระราชบิดา ลอบฆ่าพระ คือ เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ผู้เป็นพระญาติสนิท ด้วยทรง ระแวงว่าจะเป็นศัตรูชิงราชสมบัติ ทรงเป็นอริกับเจ้าน้องทั้งที่เป็นน้องร่วมพระมารดาเดียวกัน และเป็นอริกับเจ้าน้องต่างพระมารดา คือ เจ้าน้องในกลุ่มที่เรียกว่า เจ้าสามกรม ถึงขั้นจะเอาชีวิตกันเลยทีเดียว”

บทความวิชาการเรื่อง “พฤติกรรมการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดนครปฐม” โดย ณัฏฐพรดา ไชยศิลป์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการระบาดของ Covid-19 ส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และสิ่งแวดล้อม การออมเงินสำหรับปีนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ต้องคิด เพราะสถานการณ์ทั้งรอบโลก และในประเทศก็ไม่น่าไว้วางใจ ไม่มีความมั่นคง หรือหลักประกันใดๆ เงินสำรองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นการออมเป็นตัวแปรที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากเงินออมเป็นแหล่งที่มาของเงินลงทุนภายในประเทศ ซึ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

หากประเทศใดมีเงินออมภายในประเทศอย่างเพียงพอต่อการลงทุนในประเทศแล้ว ประเทศนั้นย่อมไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาทุนจากภายนอกประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการมีเสถียรภาพภายในประเทศได้อย่างดียิ่ง วิธีบริหารเงิน เพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่ผันผวนอย่างช่วงเวลานี้นั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก ถึงแม้หลายๆ คนจะเถียงว่าโอกาสเก็บเงินนั้น “แทบจะเป็นศูนย์” เพราะบางคนโดนให้ออกจากงานด้วยซ้ำแต่เราจะบอกเลยว่า การออมเงินนั้นยังเป็นสิ่งที่ “เป็นไปได้” และง่ายกว่าที่เราคิดเพียงรู้จักวางแผนการใช้เงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญกันอยู่แล้วเราจะฝ่าวิกฤตินี้ไปด้วยกัน”

บทความวิชาการเรื่อง “แนวโน้มการศึกษาไทยยุค New Normal” โดย กิตติศักดิ์ แห่งทองวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรงและเป็นวงกว้าง ทำให้โลกเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ไม่เว้นแม้แต่ในภาคส่วนของการศึกษา ทำให้ทั้งนักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอน ต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้หลักสูตรยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่ขาดตอน หลังจากผ่านพ้นวิกฤตินี้ไป จะทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่เรียกว่า ความปกติใหม่ (New Normal) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน และการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์ จะทำอย่างไรในการจัดการให้การเรียนการสอนสามารถเข้าถึงเด็กนักเรียนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรมีลักษณะที่ห้องเรียนปลอดภัยห่างไกลโควิด-19 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ต้องมีมาตรการป้องกัน หรือควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด โรงเรียนถือเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่จะต้องวางระบบจัดการและป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด ในส่วนของการศึกษาออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น จะเป็นการเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต และครูเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษา จะต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิด ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ และทักษะภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารการค้าขาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาจึงควรต้องปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน”

บทความวิชาการเรื่อง “การศึกษาความนิยมของพระเครื่องในปัจจุบัน” โดย พระสุวรรณสุเมธปุณโณ (ข้าโพธิ์ทัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์มานานมาก คนสมัยก่อนโดยเฉพาะพระเกจิ พระอาจารย์รุ่นเก่า จะสร้างพระเครื่องแจกชาวบ้านด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้เป็นขวัญกำลังใจกับเหล่าลูกศิษย์จนสืบต่อกันมาจนถึงรุ่นปู่ย่า ในเรื่องความเชื่อความศรัทธาปัจจุบันสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้กลายมาเป็นของสะสมของเก่า ของโบราณ วัตถุมงคลอันทรงคุณค่า เช่น พระเบญจภาคี เรียกได้ว่าเป็นพระเครื่องยอดนิยมในวงการ ได้รับการยกย่องจากบรรดาเซียนพระว่าหายาก และมีมูลค่าที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นสุดยอดความปรารถนาของเหล่าเซียนพระและนักสะสม ถือได้ว่าเป็นสุดยอดพระเครื่องแห่งยุคเลยก็ว่าได้”

บทความวิชาการเรื่อง “พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ” โดย พระพิทักษ์ อริยปุโต (บุญทอง) นักวิชาการอิสระ ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “พระพุทธเจ้าทรงดำเนินเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่ออนุเคราะห์สรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ แม้ว่าจะทรงรู้สึกว่า เป็นการยากลำบากเพียงใดก็ตาม ทรงส่งพระสาวกออกไปประกาศพระศาสนา เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ ทรงมีจิตที่ประกอบไปด้วยความเมตตา กรุณาและปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน พระพุทธจริยาอันเกิดจากการตั้งปณิธาน

หรือการตั้งความปรารถนาที่เป็นพระพุทธรูป เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์และสังสารวัฏ สำหรับพุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ จะเป็นการเน้นประเด็นปัญหาหลักของแต่ละชาติ มุ่งไปสู่หลักใหญ่ๆ 4 ประเด็น คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ความมั่นคง แต่ละประเด็นปัญหาล้วนมีความจำเป็นและอิงอาศัยกันและกัน”

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง “ปวงปรัชญาจีน” เขียนโดย พัน ดอกบัว วิจัยโดย พระจาดรงค์ ชูศรี, ดร. นักวิชาการอิสระ ด้านศาสนาและปรัชญา ผลงานบทความวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “รูปแบบของหนังสือ จะมีจุดเด่น คือ การออกแบบปกในภาพเป็นขุนเขาจีน มีชื่อของผู้เขียนไว้ด้านล่างพร้อมกับมีคำแนะนำชวนนักปรัชญาจีนว่าเป็นใครบ้างก็ถือว่าน่าสนใจ ส่วนภาพหน้าปกก็สามารถสะท้อนให้เห็นว่าเน้นปรัชญาจีนเน้นไปที่เชิงธรรมชาตินิยมได้ โทนสีของปกใช้สีเทาอ่อนก็ใช้ได้ในระดับพอใช้ ขนาดหนังสือกะทัดรัด พอเหมาะในการพกพา จำนวนหน้าไม่หนาหรือมากจนเกินไปในการให้ความรู้สึที่ดีในการอ่านสำหรับนักอ่านในปัจจุบัน สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ก็คือในการออกแบบปกสำหรับปัจจุบันก็อาจกล่าวได้ว่า โทนสีไม่ได้โดดเด่นมากนักอาจถือว่าเรียบๆ มองแบบผ่านๆ ได้ ตัวอักษรในเล่มอาจจะตัวเล็กไปนิดหนึ่ง น่าจะขยายฟอน (Font) อีกหนึ่งขนาดหรือสองก็น่าจะง่ายมากยิ่งขึ้น ทางด้านเนื้อหาของหนังสือ มีจุดเด่น คือ เรียบเรียงได้ครบที่เป็นนักปรัชญาจีนที่โดดเด่นมีทั้งส่วนที่เป็นบริบทสังคม ประวัติของนักปรัชญาเบื้องต้น และเข้าสู่ประเด็นเนื้อหาของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งอาจมีบางประเด็นที่นักปรัชญาแต่ละคนมีประเด็นที่แตกต่างกันออกไป โดยมีการค้นคว้าทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ผู้เขียนก็ได้สรุปและวิจารณ์ไว้โดยรวมของนักปรัชญาจีนแต่ละคนด้วยว่าเป็นอย่างไรในมุมมองของผู้เขียน สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนั้นเป็นการวิจารณ์ต่อประเด็นปรัชญาจีนของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้นั้น เป็นการวิจารณ์โดยรวมไม่ได้แยกประเด็นออก จึงทำให้เห็นว่าอาจมีอคติต่อนักปรัชญาจีนคนนั้นๆ ได้ด้วย”

พระมหาสามารถ จานิสโร

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร : มองในมุมสองด้าน Prince Thammathibet : Two Perspectives of the Stories ว่าที่ร้อยตรี ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ และพระมหานรินทร์ สุ่มโน	1
2 พฤติกรรมการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดนครปฐม Behavior for Saving of Students Bachelor Degree Nakornpathm Province ณทิพรดา ไชยศิลป์	12
3 แนวโน้มการศึกษาไทยยุค New Normal The trend of Thai Education in the New Normal (COVID-19 Era) กิตติศักดิ์ แท่งทอง	19
4 การศึกษาความนิยมของพระเครื่องในปัจจุบัน Education of Favoring for Buddha Image Nowadays พระสุวรรณ สุเมธปญโญ (ข้าโพธิ์ทัย)	40
5 พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration พระพิทักษ์ อริยปุตุโต (บุญทอง)	49
6 บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ปวงปรัชญาจีน” เขียนโดย ฟั่น ดอกบัว พระจาทรงศ์ ชูศรี, ดร.	61
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	73
หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	75

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร : มองในมุมสองด้าน

Prince Thammathibet : Two Perspectives of the Stories

ว่าที่ร้อยตรี ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ

Acting Sub Lt. Nattawut Klaisuwan

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Lecturer, Thai Language Teaching Department,

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University.

พระมหานรินทร์ สมโน

Phramaha Mahanarin Samuno

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Lecturer, Thai Language Department,

Faculty of Humanities, Mahamakut Buddhist University.

E-mail: Phramahanarin123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร โดยใช้มุมมองสองด้าน คือ ด้านบวกกับด้านลบ เป็นแนวทางในการศึกษา และใช้เอกสารทางประวัติศาสตร์เป็นข้อมูลในการศึกษา ซึ่งผลการศึกษานั้นพบว่าเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมีทั้งมุมมองด้านบวกกับมุมมองด้านลบ

มุมมองด้านบวก ที่ปรากฏ คือ ทรงเป็นผู้มีพระปรีชาสามารถด้านอักษรศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยทรงพระนิพนธ์ผลงานทางวรรณคดีหลายเรื่อง และในขณะที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงดำรงพระยศ เป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) ก็ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่างพระเนตรพระกรรณมากมายจนเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และสุดท้ายคือทรงยอมรับความผิดของพระองค์ และยอมรับโทษตามพระราชอาญา

มุมมองด้านลบ ที่ปรากฏ คือ ทรงพระทัยร้อน สั่งยิงขุนนางฝ่ายศัตรูก่อนโดยมิได้ขอพระอนุญาตจากพระราชบิดา ลอบฆ่าพระ คือ เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ผู้เป็นพระญาติสนิท ด้วยทรงระแวงว่าจะเป็นศัตรูชิงราชสมบัติ ทรงเป็นอริกับเจ้าน้องทั้งที่เป็นน้องร่วมพระมารดาเดียวกัน และเป็นอริกับเจ้าน้องต่างพระมารดา คือ เจ้าน้องในกลุ่มที่เรียกว่า เจ้าสามกรม ถึงขั้นจะเอาชีวิตกันเลยทีเดียว

คำสำคัญ: เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร, มุมมอง

Abstract

This academic article aims to study the stories of Prince Thammathibet from two perspectives (positive and negative) as methodology of this study. With the information collected from historical documents, it was found that the stories of Prince Thammathibet contained both positive and negative perspectives.

The positive perspective found in this study was that Prince Thammathibet was highly knowledgeable about languages and architecture. He composed many great pieces of literature. When he held the title Krom Phra Ratchawang Bowon Sathan Mongkhon (Front Palace), he performed many works to serve King Borommakot and accordingly gained the King's trust. Lastly, he confessed to his crime and admitted the royal penalty.

The negative perspective found in this study was that Prince Thammathibet recklessly ordered a gunfire against his opponent who was a royal servant without a royal permission from his father. He assassinated his close relative, Krom Khun Suren-Intharaphitak (Prince Naren), due to suspicion that his relative could fight against him for the throne. He competed against his full and half (different mother) brothers, or the group of princes known as Chao Sam Grom (three princes from three palaces), to the extent that Prince Thammathibet almost took his brothers' life.

Keywords: Prince Thammathibet, Perspective.

1. บทนำ

ผู้ศึกษาวรรณคดีย่อมทราบกันเป็นอย่างดีว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร คือ กวีเอกของไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ที่ได้สร้างสรรค์งานวรรณคดีอันเป็นอมตะฝากไว้ในบรรณพิภพหลายเรื่อง แต่ละเรื่องล้วนแสดงถึงความสามารถด้านอักษรศาสตร์ของพระองค์ได้เป็นอย่างดี พระนิพนธ์ที่ว่ามีหลายเรื่องนั้นที่พบในปัจจุบันมีดังนี้

1. นันทโศภนันทสูตรคำหลวง
2. พระมาลัยคำหลวง
3. กาพย์เห่เรือ
4. กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง
5. กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก
6. เพลงยาว

บรรดาพระนิพนธ์ที่กล่าวมานั้น กาพย์เห่เรือถือว่าเป็นวรรณกรรมชิ้นเอก เพราะได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดจนเรียกได้ว่า พอพูดถึงกาพย์เห่เรือก็ต้องนึกถึงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พอนึกถึงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ก็ต้องนึกถึงกาพย์เห่เรือ โดยเฉพาะในตอนทรงพรรณนาถึงเรือสุวรรณหงส์ ดังความว่า

สุวรรณหงส์ทรงภู้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลิลลาคเลื่อนเตือนตาชม

(กรมศิลปากร, 2545 : 201)

กาพย์บทนี้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงกล่าวชมความงามของเรือสุวรรณหงส์ ทรงใช้ถ้อยคำได้ไพเราะ อ่านแล้วทำให้เกิดภาพพจน์ มองเห็นอาการเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้มบนผิวน้ำของเรือสุวรรณหงส์ ซึ่งงามสง่าประดุจหงส์ทองอันเป็นพาหนะของพระพรหม ความไพเราะของกาพย์บทนี้ กลายเป็นแรงบันดาลใจให้กวีในสมัยต่อมา แต่งกาพย์เห่เรือเลียนแบบเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกันทั้งสิ้น ทว่าบทที่กล่าวชมความงามของเรือสุวรรณหงส์ ไม่มีผู้ใดทำได้เสมอหรือดีกว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเลย (ศุภร บุนนาค และสุริยา รัตนกุล, 2548 : 29)

นอกจากเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะทรงมีความสามารถด้านอักษรศาสตร์แล้ว ยังปรากฏว่าทรงมีความสามารถด้านสถาปัตยกรรมด้วย เพราะมีหลักฐานบอกให้ทราบถึงความสามารถของพระองค์ ในด้านนี้ กล่าวคือ พระองค์เคยเป็นแม่กองปฏิสังขรณ์วัดพระศรีสรรเพชญ์ และพระที่นั่งวิหารสมเด็จที่ชำรุดทรุดโทรมตามรับสั่งของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 481) ซึ่งแสดงว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศก็ตระหนักแน่แก่พระทัยว่าพระราชโอรสพระองค์นี้ ต้องคุมงานต่างพระเนตรพระกรรณได้เป็นอย่างดี

คนไทยสมัยหลังรับรู้เรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรในมุมมองที่ดีว่า พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถสูง และยังกล่าวกันว่าหากพระองค์ไม่สิ้นพระชนม์ไปเสียก่อน กรุงศรีอยุธยาอาจไม่เสียแก่พม่าก็ได้ ทว่าเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ตามที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ทำให้มองได้อีกมุมหนึ่งเช่นกัน

บทความนี้จะศึกษาเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ตามที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เขียนจะใช้มุมมองสองด้าน คือ ด้านบวกกับด้านลบ เป็นแนวทางในการศึกษา

อนึ่งเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรตามที่ปรากฏจากการศึกษานั้น ผู้เขียนมิได้กล่าวขึ้นเองอย่างลอยๆ เพราะใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการอ้างอิง แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดนั้น ขอกล่าวพระประวัติของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรโดยสังเขปก่อน ดังนี้

ธนิต อยู่โพธิ์ (ม.ป.ป. : 22) กล่าวถึงพระประวัติของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไว้ โดยสรุปความได้ว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระชนนี คือ สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต พระองค์ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2258 ทรงมีพระภคินีร่วมพระชนนีเดียวกัน 6 พระองค์ คือ เจ้าฟ้าหญิงบรม เจ้าฟ้าหญิงธิดา เจ้าฟ้าหญิงรัศมี เจ้าฟ้าหญิงสุริยวงศ์ เจ้าฟ้าหญิงสุริยา และเจ้าฟ้าหญิงอินทสุดาวดี

ก่อนที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคลนั้น พระองค์ทรงก่อเหตุลอบทำร้ายเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ พระราชชนัดดาองค์โปรดในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แต่ด้วยความช่วยเหลือของพระชนนีที่จัดการให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เข้าพึ่งผ้ากาสาพัสตร์ ประกอบกับเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ช่วยกราบทูลขอพระราชทานอภัยโทษ ทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร รอดพ้นจากความตายมาได้ ต่อมาเมื่อพระชนนีประชวรหนักใกล้สิ้นพระชนม์ จึงได้กราบทูลขอพระราชทานอภัยโทษ พร้อมกับขอชีวิตเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไว้หากทำผิดอีก ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศก็พระราชทานให้

เมื่อพ้นโทษแล้ว เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงลาผนวช ต่อมาก็ได้รับการสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) ช่วงที่พระองค์ดำรงตำแหน่งวังหน้านั้น ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่างพระเนตรพระกรรณมากมาย เช่น บูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่างๆ ที่สำคัญ คือ วัดพระศรีสรรเพชญ์ อันเป็นวัดสำคัญที่สุดในอาณาจักร

อย่างไรก็ตามด้วยความที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงมีเรื่องขัดแย้งกับเจ้านายพระองค์อื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้านายในกลุ่มเจ้าสามกรม (กรมหมื่นจิตรสุนทร กรมหมื่นสุนทรเทพ กรมหมื่นเสวกศักดิ์) จึงทำให้พระองค์ถูกฟ้องร้องด้วยข้อกล่าวหาว่าเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ พระสนมองค์หนึ่ง ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงถูกลงพระราชอาญาจนสิ้นพระชนม์

จากพระประวัติของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรตามที่ธนิต อยู่โพธิ์ ได้กล่าวไว้ ทำให้มองเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรได้ 2 มุม ซึ่งมีทั้งมุมด้านบวกกับมุมด้านลบ ดังจะกล่าวอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป

2. เนื้อหา

การศึกษาเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร โดยอาศัยมุมมอง 2 ด้าน คือ มุมมองด้านบวกกับมุมมองด้านลบนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาเรื่องราวจากเอกสารประวัติศาสตร์ และประมวลเรื่องราวเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1) สัณย

เหตุการณ์นี้ เกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ในขณะที่พระองค์ประชวรจนจะสวรรคต ได้เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างวังหลวงกับวังหน้า

ฝ่ายวังหลวง มีเจ้าฟ้าอภัยกับเจ้าฟ้าปรเมศร์ พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระเป็นผู้นำ และมีขุนนางคนสำคัญฝ่ายวังหลวงให้การสนับสนุน คือ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (จีน) พระยาพิชัยราชา พระยายมราช หลวงไชยบุรินทร์ พระธนบุรี หลวงราชสิทธิกรรรม และขุนศรีคงยศ

ฝ่ายวังหน้า มีพระมหาอุปราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) เป็นผู้นำ และมีขุนนางคนสำคัญฝ่ายวังหน้าให้การสนับสนุน คือ ขุนชำนาญ หลวงจำแสนยากร

สงครามกลางเมืองที่วุ่นวายนี้ เกิดขึ้นหลังจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ มีพระราชประสงค์จะมอบราชสมบัติให้แก่เจ้าฟ้าอภัยพระราชโอรสองค์รอง ทั้งๆ ที่ผู้มีสิทธิในราชสมบัติยังทรงพระชนม์อยู่ ซึ่งก็คือกรมพระราชวังบวรสถานมงคล การนี้ทำให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคลไม่พอใจ แต่ก็จะยอมถอยให้ ถ้าราชสมบัติตกเป็นของเจ้าฟ้านเรนทร์ พระราชโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ (เจ้าฟ้านเรนทร์ คือ หลานคนโปรดของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) แต่เจ้าฟ้านเรนทร์ ซึ่งผนวชอยู่ในขณะนั้น ไม่ประสงค์ราชสมบัติทรงวางเฉยไม่ยอมลาผนวช

เมื่อตกลงกันไม่ได้ จึงเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างวังหลวงกับวังหน้า ต่างฝ่ายต่างเกณฑ์กำลังคนในสังกัดเพื่อเตรียมพร้อมรบ

ฝ่ายวังหลวง เจ้าฟ้าอภัยได้สั่งให้สร้างป้อมค่ายเรียงรายลงไปตามประตูข้าวเปลือก จนถึงประตูจีน แล้วมอบหมายให้ขุนศรีคงยศ ไปตั้งค่ายริมสะพานข้างคลองประตูข้าวเปลือกปากตะวันตก แล้วให้รักษาป้อมค่ายให้มั่นคงไว้

ฝ่ายวังหน้า เมื่อทราบเหตุการณ์ทั้งปวงแล้ว ก็ให้ตั้งค่ายมั่นปากคลองข้างตะวันออกแล้วกำชับให้รักษาค่ายไว้อย่างมั่นคงเช่นกัน

วันหนึ่งเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) เสด็จตรวจค่ายมาถึงค่ายของขุนศรีคงยศ จึงตรัสถามผู้ตามเสด็จว่าค่ายนี้ของใคร ผู้ตามเสด็จกราบทูลว่าค่ายของขุนศรีคงยศ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรได้ฟังก็โกรธ จึงสั่งให้ขุนรามเกณท์ หัตถ์ ไปแอบข่มขู่ขุนศรีคงยศให้ตายเสีย ครั้นขุนศรีคงยศถูกข่มขู่ตายแล้ว ก็กลับมากราบทูลพระราชนิพนธ์ให้ทรงทราบ กรมพระราชวังบวรสถานมงคลทรงตกพระทัย ตรัสถามว่าไปดวนยิงเขาก่อนทำไม เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรตรัสตอบว่า จะเอาฤกษ์เอาชัยไว้ก่อน (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 472)

ไม่นานสงครามกลางเมืองก็เริ่มขึ้น เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระสวรรคต ตอนแรกฝ่ายเจ้าฟ้าอภัยกับเจ้าฟ้าปรเมศร์เป็นฝ่ายได้เปรียบ ฝ่ายวังหน้าเห็นว่าสู้ไม่ได้แน่ก็คิดจะหนี แต่ทหารเอกคนหนึ่งชื่อขุนชำนาญชาญณรงค์ รับอาสาแก้ไขสถานการณ์จนฝ่ายวังหน้าได้ชัยชนะจับตัวเจ้าฟ้าอภัยกับเจ้าฟ้าปรเมศร์มาสำเร็จโทษได้

2) ลอบฆ่าพระ

เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงมุมด้านลบของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เพราะพระองค์ต้องการให้พระรูปนั้นตายและเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย ก็คือเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์

เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ เคยมีสิทธิ์ในราชบัลลังก์มาก่อน แต่พระองค์ไม่ยอมครองราชสมบัติจึงทรงผนวช แต่ก็ยังไม่วายที่จะถูกปองร้ายจากพระญาติผู้น้อง

เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ จึงมีศักดิ์เป็นหลานอาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศและเป็นหลานรักด้วย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงรักหลานพระองค์นี้มาก คิดจะยกราชสมบัติให้

เรื่องนี้ทำให้เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรเดือดเนื้อร้อนใจเป็นอย่างมาก เพราะพระองค์ก็ประสงค์ราชสมบัติ ดังนั้น เพื่อกำจัดเสี้ยนหนาม เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรจึงคิดสังหารเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์

เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรวางแผนโดยอาศัยช่วงเวลาประจวบของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเป็นหนทาง เพราะเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ จะเสด็จมาเยี่ยมพระอาการประชวรของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเป็นประจำ เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรจึงเห็นว่าเป็นช่วงที่เหมาะสมในการกำจัดเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ดังนั้น พระองค์จึงให้พระธิดา 2 พระองค์ คือ พระองค์เจ้าขึ้นกับพระองค์เจ้าเกิด ไปทูลลงเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ว่ามีพระบรมราชโองการให้เข้าเฝ้ากลางดึก ฝ่ายเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ คิดว่าเป็นเรื่องจริงก็เสด็จมาตามเวลานั้น

ส่วนเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรก็กะเวลาที่เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ จะเสด็จมาถึงไว้แล้ว ไปแอบซ่อนอยู่หลังประตูที่เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ จะเสด็จผ่าน พร้อมกับชักพระแสงดาบคอยที่อยู่ ครั้นเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์เสด็จเข้ามา เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรก็ฟันไปที่เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ อย่างสุดแรง ทว่าเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ไม่เป็นอะไร เพียงแค่จ্বরขาดเท่านั้น (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 480)

เจ้าฟ้าทั้งสองพระองค์ คงจะตกพระทัยและแปลกพระทัยในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฝ่ายเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เมื่อได้พระสติก็รีบหนีไปหาสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต พระชนนีพันปี ส่วนเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ก็เข้าไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศตามปกติ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทอดพระเนตรเห็นจ্বরของเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ขาดก็สงสัย จึงตรัสถามว่าไปทำอะไรมาจ্বরถึงขาด เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ตรัสว่า *กรมขุนเสนาพิทักษ์หยอก* (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 480)

ครั้นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้ฟังก็พิโรธหนัก มีรับสั่งให้จับกุมตัวเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรทันที แต่ก็หาตัวเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรไม่พบ พบแต่พระองค์เจ้าขึ้นกับพระองค์เจ้าเกิด ที่เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรให้ไปทูลลงเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ให้เสด็จเข้ามาเฝ้า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงมีรับสั่งให้นำพระองค์เจ้าทั้งสองไปสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 480)

3) ผนวชในพุทธศาสนา แต่งวรรณกรรมคำหลวง

เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรรีบหนีไปหาพระชนนี คือ สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต แล้วเล่าความที่เกิดขึ้นให้ฟังทุกประการ

เมื่อสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต ทราบความทุกสิ่งสิ้นก็ตกพระทัยมาก ครั้นคุมพระสติได้ก็รีบไปเฝ้าเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ขอให้ทรงช่วย เพราะมีแต่เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์เท่านั้นที่จะช่วยได้

เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ฟังคำขอร้องของสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิตแล้วก็ทรงเฉยอยู่ สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต จึงทูลขอร้องไปอีกว่า *ถ้าพ่อมิช่วย ก็เห็นน้องจะตาย* (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 480) เจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ได้ฟังก็คงจะเกิดพระเมตตาสงสาร จึงบอกกับสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิตว่าทางรอด

มีอยู่ทางเดียว คือ ต้องออกบวช จากนั้นเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ก็นำเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไปซ่อนไว้ในพระวอของพระองค์แล้วเสด็จกลับวัดโคกแสง ต่อมาทรงบวชให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงเสด็จอยู่ในสำนักของเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ทรงศึกษาสรรพวิชาความรู้ต่างๆ ทางศาสนา ครั้นต่อมาเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ก็เสด็จเข้ามายังพระราชวัง เข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษให้กับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร แต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศอาจจะยังทรงขุนเคืองพระทัยอยู่ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงต้องอยู่ในร่มกาสาหวัดต่อไป

การเสด็จออกผนวชของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรในครั้งนี้ ส่งผลดีต่อวงการวรรณคดีไทย เพราะเป็นจุดกำเนิดของวรรณคดีเรื่องสำคัญ 2 เรื่อง คือ นันทโศภนันทสูตรคำหลวง และพระมัลลย์คำหลวง ซึ่งกล่าวกันว่าวรรณคดีคำหลวงทั้ง 2 เรื่องนี้ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงพระนิพนธ์ขึ้นเพื่อล้างบาปและขอขมาในโทษฐานที่ทำไมได้เอาไว้มากับเจ้าฟ้านเรนทร์ กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ (ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ, 2563 : 48, 63)

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเสด็จลี้ภัยภายใต้ร่มกาสาหวัดอยู่ 2 ปี ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษเนื่องจากพระชนนี คือ สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิตประชวรหนัก ก่อนสิ้นพระชนม์พระองค์คงจะคิดถึงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร และคงจะรู้นิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นอย่างดีว่า ในอนาคตหากไม่มีพระนางแล้ว เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะลำบากหากทำความผิดอีก ดังนั้น เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเสด็จมาเยี่ยมพระอาการ สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต จึงกราบทูลขอพระราชทานอภัยโทษหากเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทำผิดอีก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศก็ทรงให้คำมั่นสัญญากับพระมเหสีที่กำลังจะสิ้นพระชนม์ว่า *ถ้าไม่กบฏแล้วก็ไม่ฆ่า* (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 480)

ฝ่ายสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต เมื่อได้สดับพระดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ อันเปรียบเสมือนน้ำทิพย์ชโลมจิตใจแล้วก็คงจะรู้สึกหมดห่วง ไม่นานก็สิ้นพระชนม์อย่างสงบ เมื่อได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรก็ลาผนวช สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงมีรับสั่งให้จัดการพระศพของพระมเหสีให้เรียบร้อย

4) ขึ้นสู่ตำแหน่งวังหน้าและเป็นที่โปรดปรานของพระราชบิดา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2284 พระราชโกษา (ปาน) ได้กราบทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศให้สถาปนาเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พระราชโอรสองค์ใหญ่ ดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงเสด็จออกขุนนาง ปรีชาข้าราชการสำคัญนี้ ซึ่งขุนนางทุกฝ่ายต่างเห็นด้วย ดังนั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงสถาปนาเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 481) มีพระเกียรติยศเป็นที่สองรองจากพระเจ้าแผ่นดิน พร้อมกันนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ยังได้สถาปนาเจ้าฟ้าหญิงอินทสุดาวดี น้องสาวคนสุดท้องร่วมพระชนนีเดียวกันกับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เป็นกรมขุนยี่สารเสนี แล้วพระราชทานให้เป็นชายาเอกของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรด้วย (ธนิต อยู่โพธิ์, ม.ป.ป. : 22)

ช่วงที่ดำรงพระยศเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคลนี้ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศมาก พระองค์ทรงทำราชการต่างพระเนตรพระกรรณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศหลายอย่าง และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหลายเรื่อง เช่น ทรงเป็นแม่กองปฏิสังขรณ์วัดพระศรีสรรเพชญ์ รื้อมณฑปที่ประดิษฐานพระมงคลบพิตรออก แล้วสร้างใหม่ให้เป็นวิหารกับอำนวยการซ่อมแซมพระที่นั่งวิหารสมเด็จ และบูรณะวัดต่างๆ อีกมากมาย

5. เป็นอริกับเจ้าน้อง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมีเจ้าน้องมากมายหลายพระองค์ แต่น่าแปลกที่ในบรรดาเจ้าพี่เจ้าน้องที่ประสูติจากพระชนนีเดียวกัน เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไม่สนิทสนมกับพระองค์ใดเลยและเป็นอริกันด้วยซ้ำที่มีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นอริกัน คือ เจ้าฟ้าหญิงธิดากับเจ้าฟ้าหญิงสุริยวงศ์ เพราะเมื่อคราวที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สั่งให้เจ้าฟ้าหญิงทั้งสองไปเชิญเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เพื่อมาสอบสวนกรณีเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์นั้น เจ้าฟ้าหญิงทั้งสองกราบทูลว่าไปเชิญเสด็จให้ไม่ได้เพราะเป็นอริกันอยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงให้เจ้าจอมมารดาจันทร์ไปเชิญเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรแทนเจ้าฟ้าหญิงทั้งสอง (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 487)

ส่วนเจ้าน้องที่ประสูติแต่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกา กรมหลวงพิพิธมนตรีนั้น ที่เป็นเจ้าฟ้าหญิงไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นอริกับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรหรือไม่ แต่เจ้าฟ้าชายทั้งสอง คือ เจ้าฟ้าเอกทัศกับเจ้าฟ้าอุทุมพรนั้นมีได้เป็นอริ ทรงรักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวกับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมาก ที่เป็นดั่งนี้อาจเป็นเพราะความเป็นพระญาติสนิทกัน เนื่องจากสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกา กรมหลวงพิพิธมนตรีก็คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรนั่นเอง

หลักฐานจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ให้ภาพความสัมพันธ์ของเจ้าฟ้าชายทั้ง 3 พระองค์ว่าทรงอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเคยสมรู้ร่วมคิดกันกำจัดเจ้าฟ้าธนเรนทร กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ด้วย ความจากบันทึกของฝรั่งเศส อังรี ตูรแปง กล่าวถึงเหตุการณ์นี้เอาไว้ว่า พระราชโอรสองค์ที่สองและสามถูกลงโทษในฐานะผู้คิดร้ายแรงขึ้น พระราชบิดารู้เป็นอย่างยิ่ง พระองค์รับสั่งแก่เจ้าชายซึ่งเฝ้าอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ถึงโทษที่จะได้รับ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ พระองค์ทูลขอร้องว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงชกแจงให้ทั้งสองพระองค์กระทำผิด (เทพมนตรี ลิมปพยอม, 2539 : 96)

สำหรับเจ้าน้องที่เป็นพระองค์เจ้านั้น กรมหมื่นเทพพิพิธซึ่งเป็นพี่ชายแท้ๆ ของกรมหมื่นเสวกศักดิ์ ทรงวางพระองค์เจียบๆ ไม่เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งฝ่ายเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรหรือฝ่ายเจ้าสามกรม ส่วนพระองค์เจ้าอีก 3 พระองค์นั้น คือ กรมหมื่นจิตรสุนทร กรมหมื่นสุนทรเทพ และกรมหมื่นเสวกศักดิ์กับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นอริกันอย่างแรง ถึงขั้นเอาชีวิตกันเลยทีเดียว แล้วจุดแตกหักก็เกิดขึ้น เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงเริ่มก่อน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงเป็นพระโรคสำหรับบุรุษแล้วลูกหลานกลายเป็นพระโรคคุดทะราด พระโรคนี้มีผลข้างเคียง กับผู้ที่เป็น คือ ทำให้หงุดหงิดง่าย มีอะไรนิดอะไรน้อยก็หงุดหงิดโมโหไปหมด แล้ววันนั้นพระโรคคงจะกำเริบ ประกอบกับทรงอาพาตพยาบาลเจ้าสามกรมอยู่ก่อนแล้ว จึงมีรับสั่งให้ตำรวจวังหน้าไปจับกุมตัวข้าในกรมของเจ้าทั้งสาม คือ เจ้ากรม ปลัดกรม นายเวร และปลัดเวร มาเขี่ยคนละ 15 ทีบ้าง 20 ทีบ้าง โทษฐานที่มีตำแหน่งสูงกว่าที่ควรจะได้รับ กล่าวคือ เจ้านายเป็นแค่กรมหมื่น แต่ลูกน้องกลับมียศสูงกว่าหมื่น คือ เป็นขุน ฝึกธรรมเนียม และยังไม่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากพระมหากษัตริย์อีกด้วย

การกระทำของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรนี้ สร้างความไม่พอใจให้แก่เจ้าสามกรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกรมหมื่นสุนทรเทพ และเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรก็ยังไม่หยุดเพียงเท่านี้ ทรงอาพาตพยาบาลเจ้าสามกรมมากขึ้น ถึงกับส่งคนมาสะกดรอยดูความเคลื่อนไหวของกรมหมื่นสุนทรเทพอยู่ตลอดเวลา ฝ่ายกรมหมื่นสุนทรเทพ ก็ทรงระวังตัวหนักเพราะกลัวจะถูกลอบทำร้าย จึงทำอุบายให้รอดพ้นจากการถูกสะกดรอย เช่น ย้ายที่นอนและย้ายที่ประทับสลับไปมาทุกวัน

ในที่สุดเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรก็ส่งกองกำลังของวังหน้า ไปล้อมที่ประทับของกรมหมื่นสุนทรเทพ พร้อมกับมีคำสั่งห้ามมิให้ใครเข้าไปติดต่อ ทว่ากรมหมื่นสุนทรเทพก็หาทางหนีออกมาได้ จากนั้นจึงไปเฝ้า

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทูลฟ้องว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรลักลอบเข้ามาในพระราชวัง ทำชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์เป็นหลายครั้ง (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 487)

6) เป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์

เรื่องผิดศีลธรรมที่เกิดขึ้นกับเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร จนเป็นเหตุให้พระองค์ต้องสูญเสียชนมายุมีอยู่เรื่องเดียว แต่เป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสมากนั่นคือ ลักลอบเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ พระสนมของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

เจ้าฟ้าสังวาลย์มีศักดิ์เป็นหลานตาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ และเป็นหลานปู่ของสมเด็จพระเพทราชา ต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง ดังนั้น เจ้าฟ้าสังวาลย์จึงมีศักดิ์เป็นหลานตาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และเป็นหลานลุง หรือหลานน้าของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรด้วย

เหตุที่ทำให้เจ้าฟ้าสังวาลย์มาเป็นพระสนมของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศนั้น เป็นเพราะสงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระที่วังหลวงรบกับวังหน้า เหตุการณ์นี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าฟ้าสังวาลย์ ต้องเป็นพระสนมของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เพราะเป็นธรรมดาของผู้ชนะที่จะบงการชีวิตของผู้แพ้อย่างไรก็ได้ ดังนั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงระแวงพระองค์เจ้าแก้วพระบิดาของเจ้าฟ้าสังวาลย์ที่เคยแสดงตัวว่าเป็นพวกของเจ้าฟ้าอภัยกับเจ้าฟ้าปรเมศร์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศกับเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ขุนนางคนสนิทจึงหาเหตุจับพระองค์เจ้าแก้วฆ่าเสียแล้วริราชบาตร ลูกหลานพร้อมทรัพย์สินสมบัติของพระองค์เจ้าแก้ว จึงตกเป็นของหลวงทั้งสิ้น

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงได้เจ้าฟ้าสังวาลย์มาเป็นพระสนม ส่วนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรได้เจ้าฟ้าเทพ พระมารดาของเจ้าฟ้าสังวาลย์ไป (เทพมนตรี ลิมปยอยม, 2539 : 96) แล้วเหตุใดเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกับเจ้าฟ้าสังวาลย์จึงมาหลงรักกันได้ คำตอบนี้หาหลักฐานไม่พบจากประวัติศาสตร์ แต่พบหลักฐานจากวรรณคดีที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงแต่งขึ้น ในที่นี้ขอยกตัวอย่างจากบทเห่กาگی ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ดังนี้

บทเห่กาگی ตอนที่ 1

สุพรรณสำแดงฤทธิ์	ให้มีมิติปิดอัมพร
ร่อนลงตรงบัญชา	จรล่อนองแก้วกาگی
กล่าวรสพจนาท	สายสุดสวาทเจริญศรี
ผินหน้ามาพาที	พี่คือชายชาญสกา
ประสงค์จ้านรัก	จึงลอบลักเข้ามาหา
หวังเชิญแก้วกานดา	ไปสู่ฟ้าพิมานจันทร์
เสวยรมย์สมบัติพี่	ในลิมพลีเกษมสันต์
แล้วจะพาเจ้าจรรจรัส	เที่ยวชมชั้นพระเมรุธร
พี่จะซึ่มทรายแก้ว	งามพรายแพรว์เชิงสิงขร
แม่น้ำสีทันดร	สิงขรกันเป็นกันกง
จะพาชมพิทยาร	ฝูงกีนรแลเหมหงส์
เหลาลัศว์ตระกูลวงศ์	อยู่ในดงเขาสัตตภณท์
จะได้ชมนาฬิกา	งามสกลดั่งแสงสรรค์
อยู่ยอดเขาอัสสกรรม	ฝูงคนธรรพ์มาชมเชย
จะพาไปไกรลาส	เฝ้าเบื้องบาทพระสยาม

ดูเทพมาบังคม

เทพบุตรตึงซ้าย

แทรกเปลี่ยนเวียนไปมา

อย่าอาลัยมนุษย์เลย

ว่าพลางทางติดพัน

จับระบำรำผาลา

สาวสวรรค์ย้ายมาฝ่ายขวา

กรคว่ำไขว้ไล่พัลวัน

ไปชมเขยพิมานสวรรค์

ผ่นจุมพิตชิดชมนาง

(กรมศิลปากร, 2545 : 208)

บทเห่กาگی ตอนที่ 2

กาگیกรบ้องปิด

เสียวชานดาลกริษา

ตอบรสพจน์วาทิ

ไม่เกรงพระภูบาล

ถึงเป็นชายชาญสกา

ฝ่ายเจ้าก็เลิกลาย

สวาทิพย์พิมานทอง

ไม่ควรมาผูกพัน

ซึ่งว่าจะพาชม

ขอบรสพจมาน

ครุฑพั่งสายสุตสวาท

เจ้าดวงทิพย์มณฑา

พี่ประมาทอาจหาญนัก

เท่าฟ้าแผ่นดินดอน

ขอฝากไมตรีจิต

ว่าพลางทางคว่ำไขว้

ต้องลำผัดด้วยปีกขา

มานะใจให้อัปมาณ

ตัวเจ้านี้โอหังการ

ทั้งภัยพาลในอบาย

ไม่เจตนาอย่าพักหมาย

สายสุริย์วงศ์พงศ์เทวัญ

ฝูงนางน้องล้วนสาวสวรรค์

จะพากันตกรถกานต์

บรมสุขสนุกสนาน

ไม่ควรการอย่าเจรจา

ปรามาสกนิษฐา

วาจาจัดสารพัดจอง

เพราะจงรักเจ้าสายสมร

ห่อนกลัวเวรเพราะหวังใจ

กว่าชีวิตจะตักขัย

สัพยอกเย้าหยอกนาง

(กรมศิลปากร, 2545 : 208)

จากบทเห่กาگیที่นำมาให้อ่านนี้จะเห็นได้ถึงความไพเราะแห่งถ้อยคำ ทว่าถ้อยคำแต่ละคำนั้น ก็มีความหมายแฝงอยู่ เทพมนตรี ลิ้มพยอม (2539 : 113-114) กล่าวว่า หากเราพิจารณาน้ำเสียงของ กวีแล้วจะรู้สึกได้ว่าตัวละครทั้งสองตัว คือ พญาครุฑกับนางกาگی เหมือนรู้จักคุ้นเคยกันมานาน ดังนั้นอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ จะรู้จักกันมาก่อน หรือพูดง่ายๆ ว่าเป็นคู่รักกันมาก่อน แต่แล้วโชคชะตากลับทำให้ทั้งสองพลัดพรากจากกัน

เมื่อพิจารณาจากกาพย์วรรคที่ว่า ไม่เกรงพระภูบาล ทั้งภัยพาลในอบาย ซึ่งเป็นคำพูดของนางกาگیพูดกับพญาครุฑแล้ว จะเห็นว่าคำว่าพระภูบาลนั้น ถ้าเราไม่นึกถึงพระเจ้าพรหมทัต แต่ไปนึกถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแทน ก็ดูจะสมเหตุสมผลอยู่ กล่าวคือถ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงทราบถึงการกระทำของทั้งสองคน ก็คงจะไม่พินัยแน่นอน แล้วอีกวรรคหนึ่งคือวรรคที่ว่า หวังเชยแก้วกานดา ไปสู่ฟ้าพิมานจันทร์ จากบทเห่ตอนที่ 1 วรรคนี้เห็นว่าพญาครุฑไม่ใช่ใครอื่น แต่เป็นเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์แน่นอน เพราะพิจารณาจากคำว่า พิมานจันทร์ ตามปกติพญาครุฑในวรรณคดีจะสถิตอยู่ ณ วิมานฉิมพลีบนเขา สัตตบริภัณฑ์ แต่ในความเป็นจริงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ประทับอยู่ ณ วังจันทร์เกษม วังนี้เป็นที่ประทับของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลในสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงอาจกล่าวได้ว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์สมมติพระองค์

เองว่าเป็นพญาครุฑ แล้วสมมติเจ้าฟ้าสังวาลย์ว่าเป็นนางกาก็ ซึ่งเมื่อคิดแล้วก็เหมาะสมอีก เพราะผู้เป็นใหญ่เหนือครุฑก็มีอยู่เพียงผู้เดียว คือ พระนารายณ์ แล้วคติการปกครองแบบทวารวดี ก็สมมติให้พระมหากษัตริย์เป็นอวตารของพระนารายณ์ ซึ่งพญาครุฑจะเป็นรองพระนารายณ์ก็ต่อเมื่อเป็นพาหนะเท่านั้นที่สำคัญเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ก็ทรงเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล มีพระเกียรติยศเป็นลำดับที่สองของแผ่นดิน ดังนั้น พญาครุฑที่ปรากฏ ในบทเห่กาก็จะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ และพระอนุชาที่ปรากฏในบทเห่กาก็จะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

อาจเป็นเพราะเวรกรรมกับโชคชะตาที่กลั่นแกล้ง ทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ต้องพลัดพรากจากกันและต้องทนทุกข์ทรมาน แม้จะเห็นหน้ากันเมื่อพบเจอ แต่ก็ไม่สามารถพูดจาปราศรัยกันออกนอกหน้าได้ เพราะเจ้าฟ้าสังวาลย์เป็นพระสนมของพระมหากษัตริย์ไปเสียแล้ว แต่ด้วยความรัก และความผูกพันที่มีให้กัน ทำให้เจ้าฟ้าทั้งสองพระองค์ไม่อาจฝืนความรู้สึกที่มีอยู่ได้ จึงทำให้กิเลสบังตาแอบลักลอบคบหากันในที่สุด

แต่แล้วความก็แตก เพราะกรมหมื่นสุนทรเทพทรงทราบเหตุการณ์ทั้งหมด ด้วยความเคียดแค้นที่กรมหมื่นสุนทรเทพมีต่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ จึงนำความลับนี้ไปกราบทูลให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทราบ ครั้นพระองค์ทราบเรื่องก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ มีการสอบสวนความจริงค้นหาหลักฐานกันอย่างโกลาหล จนในที่สุดก็พบหลักฐาน คือ เพลงยาวที่แอบส่งถึงกัน เจ้าฟ้าทั้งสองพระองค์ ก็ยอมรับว่าเป็นความจริง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงสั่งลงโทษจนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์กับเจ้าฟ้าสังวาลย์สิ้นชนมายุในที่สุด

7) ความทรمانก่อนสิ้นชนมายุ

เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ยอมรับเป็นสัตย์ว่าเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงปรึกษาขุนนางถึงโทษที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ควรได้รับ เหล่าขุนนางกราบทูลว่าความผิดเป็นมหันตโทษ ควรสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์

อย่างไรก็ตามอาจจะเป็นเพราะว่าพระวิเศษที่สมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต พระชนนีของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ที่ได้ขอไว้ก่อนสิ้นพระชนม์ จึงทำให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงพระเมตตาลดหย่อนโทษตายเป็นโบย ทรงมีพระบรมราชโองการให้เขียน 20 ที ณ ริมพระตำหนักสองห้อง เขียนจนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ทนไม่ไหวเพราะเกิดลมจุก จึงทรงระงับการเขียนไว้ก่อนแล้ววันต่อมาจึงมีรับสั่งให้เขียนอีก 20 ที คราวนี้ไม่ได้ถูกเขียนอย่างเดียวก่อนหน้าพระบาทด้วย

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงมีพระราชประสงค์จะให้เขียนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ 700 ที แต่ก็ทรงพระกรุณาลดหย่อนโทษให้เหลือแค่ 230 ที ดังความจากพงศาวดารว่า *เจ็ดร้อยจะแบ่งเป็นสามส่วน ยกเสียสองส่วน จะให้เขียนส่วนหนึ่ง แต่สองร้อยสามสิบที่จะว่าประการใด* เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ตอบว่า *จะขอรับพระราชอาญาตามจะทรงพระกรุณาโปรด* (คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง, 2553 : 488)

กรมหมื่นเทพพิพิธนำความขึ้นกราบทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ตามที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ตรัสทรงมีรับสั่งถามว่าเขียนไปได้กี่ทีแล้ว กรมหมื่นเทพพิพิธกราบทูลว่าเขียนได้ 60 ที สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศก็มีรับสั่งให้เขียนต่อไปจนกว่าจะครบ 230 ที ทั้งนี้ยังทรงมีรับสั่งให้นำพระนลาฏอีกด้วย

ทว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ทนไม่ไหว เมื่อเขียนมาได้ 180 ที ก็สูญสิ้นชนมายุ ส่วนเจ้าฟ้าสังวาลย์นั้นมีรับสั่งให้ลงพระราชอาญาเขียน 30 ที แล้วถอดยศจากเจ้าเป็นไพร่ จอมจำไว้จนกว่าจะตาย เจ้าฟ้าสังวาลย์อยู่ได้สามวันก็สิ้นพระชนม์

เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์กับเจ้าฟ้าสังวาลย์สิ้นพระชนม์แล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศมีรับสั่งให้นำพระศพของทั้งสองพระองค์ ไปฝังไว้ด้วยกันที่วัดไชยวัฒนาราม (คำให้การขุนหลวงหาวัด

ฉบับหลวง, 2553 : 488) อันแสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ คงจะรับรู้ถึงความรักและความผูกพันกันอย่างยาวนานของเจ้าฟ้าทั้งสองพระองค์

3. บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร โดยอาศัยมุมมอง 2 ด้าน คือ มุมมองด้านบวก กับมุมมองด้านลบ ทำให้เห็นภาพสะท้อนของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรว่า พระองค์มีพระบุคลิกภาพ 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่ง เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงมีความสุข คัมภีร์ภาพ รอบคอบ แต่ในเรื่องของความรัก นั้นทรงมีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เห็นได้จากพระปรีชาสามารถด้านอักษรศาสตร์และพระปรีชาสามารถด้านสถาปัตยกรรม ลักษณะที่สอง เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงมีนิสัยใจร้อน โมโหร้าย อาฆาตพยาบาท ต่อคนที่พระองค์ไม่ชอบ จึงทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมีศัตรูอยู่ทั่วไป ทั้งเจ้าน้องที่ประสูติร่วมพระมารดาเดียวกัน และเจ้าน้องที่ประสูติต่างพระมารดา และด้วยความที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีความละเอียดอ่อน ในเรื่องความรัก ประกอบกับทรงมีศัตรูอยู่มาก จึงทำให้พระองค์จบสิ้นพระชนมายุในแบบที่ไม่ควรจะเป็น

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2545). *วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 3*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คำให้การขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง. (2553). *ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ. (2563). *วรรณกรรมคำหลวง*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.
- เทพมนตรี ลิมปพยอม. (2539). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. 2276-2301*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2552). *พระประวัติและพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- ศุภร บุนนาค และสุริยา รัตนกุล. (2548). *สุนทรียภาพจากเจ้าฟ้ากุ้ง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์.

พฤติกรรมการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดนครปฐม

Behavior for Saving of Students Bachelor Degree Nakornpathm Province

ณทิพรดา ไชยศิลป์

Natiprada Chaisin

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

Faculty of Education Mahamakut Buddhist University

E-mail: natiprada.cha@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการระบาดของ Covid-19 ระลอกใหม่ ส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เทรนด์การออมเงินสำหรับปีนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ต้องคิดกันมากทีเดียว เพราะช่วงนี้สถานการณ์ทั้งรอบโลก และในประเทศก็ไม่น่าวางใจไม่มีความมั่นคง หรือหลักประกันใดๆ เงินสำรองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นการออมเป็นตัวแปรที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากเงินออมเป็นแหล่งที่มาของเงินลงทุนภายในประเทศ ซึ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หากประเทศใด มีเงินออมภายในประเทศอย่างเพียงพอต่อการลงทุนในประเทศแล้ว ประเทศนั้นย่อมไม่มีความ จำเป็นต้องพึ่งพาทุนจากภายนอกประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการมีเสถียรภาพภายในประเทศได้อย่างดียิ่ง วิธีบริหารเงิน เพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่ผันผวนอย่างช่วงเวลานี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก ถึงแม้หลายๆ คนจะเถียงว่าโอกาสเก็บเงินนั้น “แทบจะเป็นศูนย์” เพราะบางคนโดนให้ออกจากงานด้วยซ้ำแต่เราจะบอกเลยว่า การออมเงินนั้นยังเป็นเรื่องที่ “เป็นไปได้” และง่ายกว่าที่เราคิดเพียงรู้จักวางแผนการใช้เงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญกันอยู่แล้วเราจะฝ่าวิกฤตินี้ไปด้วยกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การออมเงิน, ปริญญาตรี

Abstract

Because of right now situation was spreader for Covid-19 again. Then it was affected for people social and environment. So that trend for saving for this yea should be thankful more and more. Because of surround of world crisis and in country have not still stable or event any case for guarantee. Therefore, saving money must be necessary for our lives and develops economies. Because of saving was source of capital in country then important for developing economy for country. On the other hand, if some country has some more saving until sufficiency for investment then that country has not been loaning any case from outside which so good for country. The incoming for supporting crisis changed for this period that was very important. Thought, maybe have many people save their money but rather than be “Zero”. Because some of them quit work then was impossible for saving too. So that, it should be true if we how to plan for saving as suitable for face the pass this critical with together.

Keywords: Behavior, Saving, Bachelor Degree.

1. บทนำ

ในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อการออมเงินของภาคประชาชนอย่างยิ่ง ซึ่งเห็นได้จากนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรการสนับสนุนการออมในแผนยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. 2560-2563 หรือการผลักดันพระราชบัญญัติกองทุนการออม แห่งชาติ (กอช.) ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี 2558 ทั้งนี้ การให้ความสำคัญกับการออมของประเทศ อย่างจริงจังจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ ซึ่งทำได้โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างค่านิยมการสร้างจิตสำนึกในการออมเพื่อประโยชน์ในอนาคต การสร้างกลไกการออมในระดับชุมชน ส่งเสริมและกระตุ้นให้มีความหลากหลายในผลิตภัณฑ์การออม โดยเน้นการออมเป็นประจำสม่ำเสมอติดต่อกันนานๆ รวมถึงการสร้างเครื่องมือการออมเพื่อวัยชรา

การวางแผนการออมหรือวิธีบริหารเงิน สุ่วิกฤติในยุคเศรษฐกิจฝืดเคือง ถึงแม้จะยากแต่การเริ่มต้นอย่างถูกวิธีก็สามารถทำได้ เพราะเมื่อมีเหตุไม่คาดฝันหลายๆ คนสามารถนำเงินที่เก็บออมนั้นออกมาใช้ฉุกเฉิน หรือนำมาลงทุนได้ตามที่ตัวเองถนัด หรือสามารถประคับประคองในช่วงยุคที่มี โควิด-19 ระบาดไปทั่วโลกขณะนี้

ซึ่งการออมเงินของนักศึกษา ซึ่งมีรายได้จากผู้ปกครองจึงต้องวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้ดี และนักศึกษาควรรู้กันอยู่แล้วว่า “เงินทองเป็นของหายาก” ควรใช้สอยอย่างประหยัด ยิ่งเดี๋ยวนี้แค่ประหยัดอย่างเดียวคงจะไม่พอเพราะค่าใช้จ่ายต่างๆ สูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องรู้จักบริหารจัดการให้เงินที่มี ไม่ว่าจะเป็นมาจากเงินค่าขนมที่ผู้ปกครองให้ หรือรายได้จากการทำงานพิเศษ ควรแยกส่วนแรกสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ และอีกส่วนเก็บออมไว้ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในอนาคตไม่ว่าจะเป็นสำหรับเหตุฉุกเฉิน เช่น สำหรับนักศึกษาที่จากบ้านมาอยู่เองหากที่บ้านส่งเงินมาไม่ทัน จะได้มีเงินสำรองเอาไว้ใช้ หรือเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ หรือของใช้อื่นๆ ที่ต้องการโดยไม่ต้องก่อกวน และสำหรับนักศึกษาที่ฝันอยากเป็นเจ้าของกิจการ เงินออมในวันนี้ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจของตัวเองในวันข้างหน้า

1. การเงินกับชีวิตประจำวันนักศึกษา

ช่วงวัยรุ่นหรือวัยนักศึกษานั้น จัดได้เลยว่าเป็นช่วงที่หัวเลี้ยวหัวต่อที่สุด เพราะกำลังจะพ้นวัยเด็ก และก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว ดังนั้นหลายๆ คนอาจรับการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้ เพราะที่ผ่านมานั้นมีคนคอยจัดการ และคอยวางแผนไว้ให้เมื่อเขาเข้าจริงๆ กลายเป็นคนที่ทำอะไรไม่ได้เลย (ข่าวสถานการณ์, [ออนไลน์], 2563)

เรื่องการเงิน และค่าใช้จ่ายในช่วงวัยนักศึกษานี้ เชื่อหรือไม่ว่าเป็นช่วงที่ใช้จ่ายสิ้นเปลือง และฟุ่มเฟือยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเงินในส่วนนั้นไม่ได้มาจากน้ำพักน้ำแรง เลยไม่ค่อยเห็นค่าของเงินเท่าที่ควรนัก และเป็นช่วงที่อิงกระแสนิยมเพื่อจนเกิดการจัดการที่แย่ๆ บางครั้งเงินหมดก่อนที่จะถึงรอบขอทางบ้าน บางคนโชคดีทางบ้านมีฐานะ จึงขอเมื่อไหร่ก็ได้หมดแต่สำหรับบางคนที่ไม่ค่อยมี ขอไปบางครั้งพ่อแม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินอีกจะเป็นไรหรือไม่หากได้จัดการกับตัวเอง ทำการวางแผนให้มีเงินใช้

เมื่อก้าวถึงนักศึกษาทำเอาหลายคนคิดว่าทำไมต้องมีการวางแผน เพราะเป็นช่วงที่กำลังเรียนอยู่ไม่ได้มีงานทำ แม้ว่าจะวางแผนดีเท่าไหนอย่างไรก็ไม่เต็ม 100 อยู่ดี แต่รู้หรือไม่ว่าแท้จริงแล้วก็มีนักศึกษาอีกส่วนที่สามารถหารายได้ด้วยตัวเอง และสามารถส่งเสียตัวเองเรียนซึ่งวิธีการวางแผนนี้ไม่เพียงแต่นักศึกษาเท่านั้น เพราะนักเรียน หรือกลุ่มคนทำงานก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน (สุธา ทองบุตร, 2556)

1.1 การบริหารรายจ่าย

จะต้องทำการระมัดระวังรายจ่ายให้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นส่วนตัว หรือแม้กระทั่งเงินเก็บ เชื่อไหมว่าวัยเรียนนี่แหละเป็นช่วงที่เหมาะสมสำหรับการออมเงินมากที่สุด เนื่องจากไม่จำเป็นต้องแบกรับภาระอะไร หากใครแย้งว่าไม่มีรายได้ หรือเงินเดือนประจำจะทำเช่นนั้นได้อย่างไร ลองมองย้อนไปสมัยเด็กๆ ดูว่าในวัยนั้นเราไม่มีรายได้กัน แต่เราก็สามารถออมเงินได้ไม่น้อยเลยในแต่ละเดือน แล้วทำไมไม่ลองนำวิธีการเหล่านั้นมาใช้คู่ด้วยการถอนออกจากร้านหยอดกระปุกสักเล็กน้อย สิ้นเดือนมาค่อยมานับก็พบว่าสิ่งที่ได้ออมไว้นั้นไม่น้อยเลยทีเดียว

- รายจ่ายก็เช่นกันในแต่ละเดือนพ่อแม่ให้มาไม่ใช่น้อย แล้วเคยสงสัยบ้างหรือไม่ว่าเงินส่วนนั้นหายไปอยู่ที่ไหนหมด

- ถ้าไม่ทราบที่มาที่ไปตัวช่วยที่ดีไม่น้อยเลย คือ การจดบันทึกรายรับรายจ่ายอย่างละเอียดและเป็นจริง สำหรับบัญชีรายรับรายจ่ายนี้เป็นเสมือนกระจกที่คอยชี้ให้เห็นว่าเราใช้จ่ายเป็นอย่างไรสามารถเตือนตัวเองได้ว่าเราเองเริ่มเข้าสู่ระดับการใช้จ่ายที่สุรุ่ยสุร่ายเกินไปแล้ว

- ต้องหลีกเลี่ยงการเกิดหนี้สิน สำหรับช่วงวัยเรียนนี้รายได้ที่จำกัดในแต่ละเดือนนั้น หากมีการหมุนเวียน หรือการวางแผนที่ไม่ดีนั้นอาจก่อให้เกิดเหตุสะอึกก็เป็นไปได้ ดังนั้น จะต้องมีการควบคุมอย่างเคร่งครัด จากผลสำรวจพบว่า วัยนักศึกษานี้เป็นหนี้บัตรเครดิตมากกว่าวัยอื่นๆ ถึง 46.70% เลยทีเดียว

เป็นปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่น่าสงสารที่สุด และพาลเอาเสียเงินทองจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว บางครั้งอาจต้องจบชีวิตลงเพียงเพราะติดหนี้พนันที่เปิดกันในโซเชียลมีเดียนั่นเอง ดังนั้น อบายมุขเหล่านี้จึงจำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยง

1.2 การบริหารทรัพย์สิน

เนื่องจากวัยรุ่น หรือวัยนักศึกษายังไม่มีภาระค่าใช้จ่ายอะไรมากมายนัก ดังนั้นการลงทุนจึงได้เลeway เป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยเลยทีเดียว ดังนั้น การลงทุนที่เราต้องการนำเสนอ คือ การซื้อขายออนไลน์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องลงทุนมาก ค่าเช่าที่ ค่าใช้จ่ายการเดินทางไปขายสินค้าก็ไม่ต้องมี เพราะขณะนี้ผู้คนจำนวนมากทั้งในวัยเรียนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนนักศึกษาหรือ บุคคลทั่วไปก็เข้าถึง คือการค้าขายบนสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่เปิดให้ขายกันฟรี ขายกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง

- ในการเก็บเงินนั้นไม่จำเป็นต้องเก็บไว้ในธนาคารเพื่อรอดอกเบี้ยอย่างเดียวแล้ว ทุกวันนี้โลกมันได้หมุนไปไกลแล้ว ดังนั้น เปลี่ยนไปได้เลยสำหรับความคิดแบบเดิมๆ เพื่อการต่อยอดเงินในส่วนที่มีอยู่นั้นคือการนำเงินที่เหลือจากการไปลงทุน เพื่อให้ได้จำนวนเงินที่ดีกว่าดอกเบี้ย แต่ทั้งนี้จะต้องมีการศึกษารายละเอียดให้ดีก่อนเพราะมีเช่นนั้นแล้วนักศึกษาอาจสูญเสียเงินส่วนนั้นไปด้วยก็ได้

- สำหรับชีวิตนักศึกษา เป็นช่วงที่กำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการหาแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่ดี และใหม่ๆ นั้นไม่ใช่เรื่องที่ยากอย่าหยุดกับที่ และเพียงพอเท่านั้นตราบดีที่นักศึกษาเองยังมีแรง และสามารถทำได้อยู่นั่นถือว่าเป็นการได้เปรียบที่สุดสำหรับการเริ่มต้นที่เร็วกว่า

- สำหรับตัวนักศึกษาเองก็จัดได้เลยว่าเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญไม่น้อย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาความรู้และค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของตัวเองเอง เพื่อการทำอาชีพที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต และควรหมั่นดูแลสุขภาพเพื่อรักษาทรัพย์สินที่มีค่านี้ให้คงอยู่นานๆ

อย่าเกี่ยงที่จะเริ่มหาเงิน หรือเริ่มต้นกิจการอะไรสักอย่างเพราะวันนี้วัยรุ่นก็สามารถกลายเป็นเศรษฐีได้ไม่ยาก แต่ก่อนที่เข้าสู่กระบวนการลงทุนนั้นต้องเริ่มต้นที่การจัดการกับระบบการเงินของตัวเองก่อน หากวันนี้เรายังจัดการเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่ได้นั้นก็อย่าเพิ่งคิดการใหญ่อะไร เพราะมันอาจทำ

ให้เสียทั้งเวลา และเงินเก็บไปเลยก็ได้ ดังนั้นทางที่ดีควรเริ่มต้นจากการวางแผนทางการเงินให้ดีเพื่อจะได้ก้าวเดินได้อย่างมั่นคง

2. การวางแผนทางการเงินสำหรับชีวิตนักศึกษา

การเก็บหอมรอมริบได้นั้นก็จะแตกต่างกันไปตาม รายรับ-รายจ่าย ของแต่ละคนอย่างไรก็ตาม การเก็บเงินได้มากหรือน้อยนั้นไม่สำคัญเท่ากับการที่น้องๆ ได้ฝึกวินัยในการบริหารจัดการเงินของตัวเอง สร้างวินัยการออมเงิน เพื่ออนาคตทางการเงินที่มั่นคงและมั่นคงต่อไป วิธีการจัดการเงินเหล่านี้เราเรียกรวมๆ ว่า “การวางแผนการเงิน”

ในการวางแผนการเงินสำหรับนักศึกษามี 4 ขั้นตอน คือ

1) บริหารรายรับ-รายจ่าย

เพื่อให้แน่ใจว่าตัวเองมีเงินเหลือเพื่อเก็บออม แนะนำว่าให้จดบันทึกว่าเราได้รับเงินมาเท่าไร ใช้จ่ายไปเท่าไร จ่ายไปกับเรื่องอะไร เราจะได้รู้ว่ามีโอกาสสร้างเงินออมจากการลดค่าใช้จ่ายประเภทไหน เมื่อเริ่มมีเงินเหลือ เพื่อออมแล้วก็เริ่มขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

2) กำหนดเป้าหมายการออม

ตั้งเป้าหมายและการวางแผนที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ได้ เช่น เก็บเงินให้ได้ 12,000 บาท ภายใน 1 ปี การกำหนดเป้าหมายเช่นนี้เป็นการฝึกฝนตัวเองให้มีวินัย และเมื่อเราฝึกให้เป็นนิสัยจะทำให้เราสามารถวางแผนทางการเงินที่ท้าทายและมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้นในอนาคต

3) วางแผนการออมและการจัดการเงินให้สอดคล้องกับเป้าหมาย

จากเป้าหมายที่วางไว้ในข้อ 2 หมายถึงการออมให้ได้ประมาณ 1,000 บาท ในแต่ละเดือน นักศึกษาก็จะรู้ว่าจากค่าขนมที่ได้รับจะใช้จ่ายได้เท่าไร เก็บเท่าไรถ้าไม่ไหว มีวิธีการอะไรบ้างหารายได้พิเศษ หรือลดค่าใช้จ่าย ถ้ายังไม่ไหวอีกก็ต้องกลับมาทบทวนเป้าหมายว่า 12,000 บาท มากเกินไปไหม หรือระยะเวลา 1 ปี น้อยไปไหมปรับอย่างไรให้เหมาะสม

4) ปฏิบัติตามแผนอย่างมีวินัยและทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ

ถ้าอยากประสบความสำเร็จ นักศึกษาก็ต้องตั้งใจดำเนินการตามแผน จะเก็บเดือนละ 1,000 บาท ก็ต้องทำให้ได้ทุกเดือนหากเดือนไหนมีรายจ่ายฉุกเฉิน เก็บเงินไม่ได้ก็ต้องหาทางประหยัดค่าใช้จ่าย หรือหารายได้เพิ่มเพื่อให้เดือนถัดๆ ไปสามารถออมเงินเพิ่มมาชดเชยเงินที่ขาดไป และต้องคอยหมั่นตรวจสอบว่าเงินที่ออมมาเป็นไปตามแผนที่ตั้งใจไว้หรือไม่

การเริ่มต้นการออมไม่ยากอย่างที่คิด

การออมคือ การยอมสละการใช้จ่ายในวันนี้เพื่อนำไปใช้ในวันข้างหน้า การออมเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดการลงทุน ดังนั้น การออมไม่ใช่สิ่งที่ยาก ไม่ว่าจะมีรายได้เท่าใดก็สามารถแบ่งออมได้เสมอ ยิ่งเป็นนักเรียนนักศึกษา ยิ่งเริ่มเก็บออมได้เร็วก็ยิ่งจะมีโอกาสนำไปลงทุนได้ผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น ด้วยการเริ่มจากการจัดการงบประมาณ คือ การบริหารความมั่งคั่งให้ยั่งยืนในแนวพุทธใช้หลักการทฤษฎีอัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชีวิตนี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่น ประกอบการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุปายในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ (ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม) เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

3) กัลยาณมิตร คบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้าน หรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญสนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ผืดเคืองนัก ด้วยคิดว่ารายได้ของเราจักต้องเห็นอรัญญาและรายจ่ายของเราจักต้องไม่เห็นอรัญญาได้ (พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), 2558)

4. เคล็ดลับการวางแผนการเงินเพื่ออนาคต

- 1) ตั้งนิยามเงินออมใหม่ คือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ = เท่ากับเงินออม
- 2) วางแผนการใช้จ่ายให้ดี รายจ่ายต้องไม่เกินรายได้
- 3) วางแผนการเงินตั้งแต่ยังอายุน้อย
- 4) แบ่งเงินลงทุนเป็นส่วนๆ และลงทุนตามวัตถุประสงค์แต่ละด้าน
- 5) ติดตามการลงทุน ปกป้องรักษาความมั่งคั่ง

5. เทคนิคการออม

- 1) มีวินัย ออมให้สม่ำเสมอฝึกให้เป็นนิสัยเริ่มออมแต่เนิ่นๆ อย่าใจอ่อน
- 2) ตั้งเป้าหมายที่ท้าทายยิ่งขึ้น เช่นปีแรกที่ออมอาจจะกันเงินประมาณ 10% ของรายได้ ปีที่ 2 ออมเพิ่มเป็น 11% ปีที่ 3 เพิ่มเป็น 12% ปีที่ 4 เพิ่มเป็น 13% หลังจากเรียนจบ เริ่มทำงาน อาจจะเพิ่มเป็น 20% รายได้
- 3) ให้รางวัลกับตัวเอง ตั้งเป้าว่าหากออมได้ถึงระดับหนึ่ง หรือได้เงินออมจากการค้าขายออนไลน์ หรืออาชีพเสริมอย่างอื่นที่ลงทุนได้กำไรมาระดับหนึ่ง จะแบ่ง 5-10% ของกำไรมาซื้อของที่อยากได้ หรือทำในสิ่งที่อยากจะทำเพื่อให้มีกำลังใจในการออมมากขึ้น

6. พฤติกรรมคนรุ่นใหม่กับการออมเงิน

พฤติกรรมการออม คือ มีการออมเงินบางเดือนผู้ที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุด คือ ตนเอง ส่วนใหญ่มีรูปแบบการออม คือ การออมในรูปเงินสดไว้กับตนเอง และวัตถุประสงค์ของการออม คือ เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน (ปรารภนา หลีกภัย, 2563)

1) พฤติกรรมการออมเงินของคนรุ่นใหม่ชาตินิยมในการออมเงิน

ในภาวะที่โลกกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนหลายคนแทบจะหมุนตามไม่ทัน หลายอย่างก่อตัวเป็นกระแสพัดพาสู่สังคมบ้างก็อยู่ยืดยาวบ้างก็วนเวียนแค่เวลาสั้นๆ และพัดหายไปไม่ซ้ำสิ่งเหล่านี้คือปัจจัยหลักที่จับตัวเกาะกับคนรุ่นใหม่ได้อย่างดี

2) ความเปิดกว้างของสิ่งยั่วยวนใจ

ด้วยความเปิดกว้างของสิ่งยั่วยวนใจจนเกิดคำฮิตขึ้นมาอย่าง “ของมันต้องมี” เป็นคำติดปากวัยรุ่นและวัยทำงาน ที่คอยเป็นตัวกิเลสกระตุ้นความอยากครอบครอง ซึ่งความเป็นไปทุกอย่างล้วนเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการวางแผนหรือการใช้ชีวิตของผู้คน ยิ่งในช่วงที่ค่าครองชีพสูงสวนทางกับรายได้ที่ต่ำลง (สนุก, [ออนไลน์], 2563)

3) พฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ หรือคน Gen Y

คนรุ่นใหม่ หรือคน Gen Y ที่มีประชากรกว่า 14 ล้านคน ในประเทศนั้นหมดเงินไปกับการซื้อ “ของมันต้องมี” จริง ซึ่งแน่นอนว่าไม่ใช่สิ่งของที่สร้างรายได้ แต่มั่นใจว่าเป็นของที่มีคุณภาพและคุ้มค่ากับเม็ดเงินที่เสียไป แต่ก็ยังมีเงินออมมีเงินเก็บ ไม่ใช่ใช้เงินจนเกินตัวเพื่อซื้อของสุรุ่ยสุร่ายจนทำให้ตัวเองลำบาก

4) พฤติกรรมการเงินและทัศนคติของคนรุ่นใหม่

คนรุ่นใหม่มักนิยมใช้เงินซื้อประสบการณ์ เช่น การท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในกลุ่มคนวัยนี้ เป็นการหาประสบการณ์ชีวิตใหม่ๆ เพิ่มความเปิดกว้างของโลกพวกเขาเองซึ่งเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ยินดียอมแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกับพฤติกรรมการซื้อของ

สรุปได้ว่าหากการใช้จ่ายที่เสียไปคุ้มค่ากับการได้รับกลับมาไม่ว่าในรูปแบบใดทุกคนก็พร้อมที่จะแลก แต่ถึงอย่างไรก็มีการวางแผนเพื่อไม่ให้เกิดความลำบากขึ้นในภายหลังอีกด้วย โดยหลายคนต่างมีความคิดที่เหมือนกันอยู่ว่า ถ้าจะขยับใช้ต้องขยับหาด้วยและจะเห็นได้ว่าแผนการเงินของคนรุ่นใหม่นั้นมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละคนล้วนมีเป้าหมายต่างกัน และเป็นความจริงที่ทุกคนล้วนต้องดิ้นรนเพื่อแผนของตัวเองได้วางเอาไว้ และสาเหตุที่คนรุ่นใหม่ถูกพุ่งเป้าในเรื่องของการก่อหนี้ตั้งแต่อายุยังน้อยอาจเป็นเพราะการปล่อยสินเชื่อหรือบัตรเครดิตที่ง่ายกว่าเมื่อก่อน อย่างไรก็ตาม ทุกคนล้วนมีแผนการเงินหรือเป้าหมายสำหรับอนาคตที่ชัดเจนอยู่แล้ว

7. ก่อนลงทุนรู้จักตนเอง

ความสามารถในการรับความเสี่ยงขึ้นอยู่กับปัจจัยการลงทุน คือ การหาประโยชน์จากเงินออมที่มีเพื่อผลประโยชน์มาใช้ในระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว หรือบางครั้งอาจต้องนำเงินลงทุนมาใช้ด้วยหากผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการลงทุนไม่เพียงพอ ดังนั้นก่อนจะลงทุนเราควรศึกษาให้ดีก่อนไม่ว่าจะเป็นการขายสินค้าออนไลน์ที่เป็นอาชีพเสริม หรืออาชีพอื่นๆ ที่จะลงทุนสิ่งสำคัญ คือ เราสามารถรับความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหน

- 1) อายุ คือ อายุน้อยสามารถรับความเสี่ยงได้มาก อายุมากรับความเสี่ยงได้น้อย
- 2) ความมั่งคั่งโดยรวม คือ ผู้มีความมั่งคั่งโดยรวมสูง รับความเสี่ยงได้สูง
- 3) ความมั่นคงในอาชีพ คือ ผู้ที่มีอาชีพประจำที่มีรายได้สม่ำเสมอจะรับความเสี่ยงได้สูงกว่า
- 4) ภาระทางการเงินที่มี คือ ผู้มีภาระทางการเงินน้อยจะรับความเสี่ยงได้สูงกว่า
- 5) ระยะเวลาการลงทุน คือ หากลงทุนในระยะสั้นจะรับความเสี่ยงได้น้อยกว่า
- 6) ความวิตกกังวลส่วนบุคคล คือ ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงไม่ควรลงทุนในสิ่งที่มีความผันผวนสูง

สำหรับนักศึกษานั้นการมองหาอาชีพเสริมเพื่อลดรายจ่ายของผู้ปกครองนั้นควรทำอย่างมากในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตบนความปกติใหม่ในสังคมยุค New Normal ช่วงนี้เป็นเวลาที่ดีในการพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับโลกในยุคปัจจุบัน เช่น เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันในความปกติใหม่ในสังคม

บรรณานุกรม

ปรารธนา หลีกภัย. (2563). พฤติกรรมการออมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง. วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมะ. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุธา ทองบุตร. (2556). การประยุกต์ให้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการแก้ไขปัญหาสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เว็บไซต์

ข่าวสถานการณ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<<https://moneyhub.in.th/article/financial-management-university-student>>

[27 เมษายน 2563].

สนุก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<<https://www.sanook.com/campus/1398443>> [27 เมษายน 2563].

แนวโน้มการศึกษาไทยยุค New Normal

The trend of Thai Education in the New Normal (COVID-19 Era)

กิตติศักดิ์ แท่งทอง

Kittisak Tangthong

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhachinaraj Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Thailand

E-mail: kitti6122500@gmail.com

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรงและเป็นวงกว้าง ทำให้โลกเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ไม่เว้นแม้แต่ในภาคส่วนของการศึกษา ทำให้ทั้งนักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอน ต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้หลักสูตรยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่ขาดตอน หลังจากผ่านพ้นวิกฤตนี้ไป จะทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” หมายถึง “ความปกติใหม่” นั่นคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวันและการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์ เกิดคำถามมากมายว่าจะทำอย่างไรในการจัดการให้การเรียนการสอนสามารถเข้าถึงเด็กนักเรียนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ ผู้ปกครอง และที่สำคัญที่สุด คือตัวนักเรียนเอง ควรต้องปรับตัวให้เข้ากับการศึกษาในยุค New Normal ซึ่งควรมีลักษณะดังนี้

ห้องเรียนปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 หรือโควิด-19 ทำให้สถานที่ต่างๆ ต้องมีมาตรการป้องกัน หรือควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด โรงเรียนถือเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่จะต้องวางระบบจัดการและป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านระบาดวิทยากำหนดลักษณะของห้องเรียนที่เหมาะสม ข้อต่อมา คือ การศึกษาออนไลน์ต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นการเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร อีกทั้งจำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนยุค New Normal ครูเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาในหลายประเทศ จุดเน้น คือ การสร้างครูคุณภาพสูง คุณภาพเป็นเลิศ การคัดเลือกครูเข้มข้น การศึกษาหรือหลักสูตรในยุค New Normal ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิด ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem Base Learning) และใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ทักษะภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารการค้าขาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในยุค New Normal ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ

(English Proficiency) การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาจึงควรต้องปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับอาจารย์ชาวต่างชาติบ้าง และควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันตามโอกาสที่เหมาะสม รัฐบาลควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้เรียนออนไลน์จากที่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

คำสำคัญ : แนวโน้มการศึกษาไทย, ยุค New Normal

Abstract

The epidemic of COVID-19 affects the world economy severely and widely. It is causing the world to go into severe recession not circulating even in the education sector. This has enabled both students and teachers to adapt to online teaching so the curriculum continues to run. After this crisis it will lead to something called “New Normal”, that is, changing people's behavior in their daily lives and driving technology, especially online. Many questions arise as to how to make teaching and learning accessible to all students effectively that are Policymakers School administrators, teachers, educational personnel Entrepreneurs in business and civil society, parents. The most importantly is the student himself should have to adapt to the New Normal study which should look like this.

Safe classrooms far away from COVID-19 Due to the coronavirus outbreak many places must have preventive measures. Strict epidemic control School is another important place to set up a management and prevention system. It ensures the most safety and coordinates with departments specializing in epidemiology to determine the characteristics of the classroom suitable. The second is that online education has to come into play. Online learning in the form of a computer, is the use of modern technology, add to the Internet. Build a high-quality, interactive education. Without needing to travel It creates convenience and quick access anytime, anywhere, creating life-long education for the population. It is also necessary to develop teachers in the New Normal era. Teachers are the heart of educational development in many countries.

Quality is excellent Intensive teacher selection Education or curriculum in the New Normal era; teachers must train students to use thinking skills. Students should be able to think, analyze, and use problem-based learning and use active learning. English language skills are essential for international communication. Whether communication, trade, and the exchange of knowledge in the New Normal era. English language learning management in educational institutions should be modernized and conducive to learning at all times. Whether in the classroom or outside the classroom especially the learning style should allow students to learn with foreign teachers. It should encourage learners to use English for communication in daily life on appropriate occasions. The government should

consider providing assistance to students. Students who do not have computers can study online from home, that specially the group of students from low-income households.

Keyword : Trend of Thai Education, New Normal Era.

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรงและเป็นวงกว้าง ทำให้โลกเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ธุรกิจประเภทที่ปรับตัวได้จะยังคงอยู่รอดและสามารถเติบโตต่อไป ส่วนธุรกิจไหนที่ปรับตัวไม่ได้ก็ต้องปิดตัวลงไป ส่งกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้แรงงานตกงานเป็นจำนวนมาก คนขาดรายได้ ไม่มีกำลังซื้อ เงินไม่หมุนเวียน ทำการพัฒนาประเทศหยุดชะงักไปไม่เว้นแม้แต่ในภาคส่วนของการศึกษา โรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบให้สถาบันการศึกษาทั่วประเทศถูกสั่งปิดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ทำให้ทั้งนักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอนต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้ หลักสูตรยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่ขาดตอน หลังจากผ่านพ้นวิกฤตนี้ไป จะทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” หรือ New Norm ขึ้น ซึ่งก็หมายถึง “ความปกติใหม่” นั่นคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน และการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์

ความปกติใหม่ หรือ New Normal เป็นคำศัพท์ที่ถูกใช้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2008 โดย Bill Gross นักลงทุนในตราสารหนี้ชื่อดัง และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท Pacific Investment Management (PIMCO) โดยให้นิยาม New Normal ในบริบทเศรษฐกิจโลกเอาไว้ว่า เป็นสถานะที่เศรษฐกิจโลกมีอัตราการเติบโตชะลอตัวลงจากในอดีต และเข้าสู่อัตราการเติบโตเฉลี่ยระดับใหม่ที่ต่ำกว่าเดิม ควบคู่ไปกับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังเกิดวิกฤติทางการเงินในสหรัฐฯ อีกทั้งความผันผวนทางเศรษฐกิจจะไม่ได้เป็นไปตามวัฏจักรเศรษฐกิจเดิมแบบที่ผ่านมา เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดการเติบโตทางเศรษฐกิจมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปหรือส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในลักษณะที่แตกต่างจากในอดีต แนวคิดเรื่อง New Normal ของ Bill Gross ในช่วงแรกไม่ได้รับความสนใจ และยังถูกปฏิเสธโดยนักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งที่เชื่อว่าการชะลอตัวที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการถดถอย (recession) ตามวัฏจักรเศรษฐกิจเดิมนั่น และในไม่ช้าเศรษฐกิจและการจ้างงานก็จะกลับมาเติบโตได้ที่ค่าเฉลี่ยดังเดิม แต่สถานการณ์เศรษฐกิจโลกในปัจจุบันได้พิสูจน์ให้เห็นว่าสิ่งที่ Bill Gross ได้พูดไว้ตั้งแต่ปี 2008 นั้นมีส่วนที่ถูกอยู่ไม่น้อย (กรุงเทพธุรกิจ, [ออนไลน์], 2563)

เมื่อไม่นานมานี้ ราชบัณฑิตยสภาได้บัญญัติศัพท์ “New Normal” เพิ่มเข้ามา โดย รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายคำนี้ผ่านทางเฟซบุ๊ก Malee Boonsiripunth เอาไว้ว่า New Normal แปลว่า ความปกติใหม่, ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่มั่นคง

ซึ่งรูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบไปด้วยวิถีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือวนหาถึงอดีต

ส่วน “New Normal” ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 นั้น อธิบายได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม

โดยมีการปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ การศึกษา และการดำเนินชีวิต นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ่ยเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (กรุงเทพธุรกิจ, [ออนไลน์], 2563) โดยมีการปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ่ยเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม

เกิดคำถามมากมายว่าจะทำอย่างไรในการจัดการให้การเรียนการสอนสามารถเข้าถึงเด็กนักเรียนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทุกความท้าทายของการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นระบบอินเทอร์เน็ตที่ต้องมีความเสถียร ระบบถ่ายทอดผ่านทีวี อุปกรณ์เทคโนโลยีในชุมชนที่ขาดแคลน การจัดการตารางเรียนพร้อมทั้งความสามารถในการสอนออนไลน์ของครูผู้สอนเอง เป็นโจทย์สำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้และควรได้รับการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การปรับตัวที่เกิดขึ้นทำให้เราเห็นถึงประโยชน์มากมาย หรือจะเป็นเรื่องความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียม อาจกว้างขึ้น การเรียนออนไลน์เป็นหนึ่งในวิธีแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว และทำได้จริงมากที่สุด แต่การทำเช่นนี้ได้ ประเทศนั้นต้องมีโครงการการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตที่ดีและราคาถูก ทุกคนเข้าถึงได้ แต่ต้องยอมรับว่าในประเทศที่ยังไม่พัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา ที่ยังไม่ได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับเทคโนโลยีเหล่านี้ การเข้ามาของการเรียนออนไลน์ ยิ่งทำให้เด็กยากจนและผู้ที่ไม่เข้าถึงเทคโนโลยี ถูกละทิ้งและมองข้ามไป ประเทศไทยจะจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร เป็นโจทย์สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขให้ได้

นักการศึกษาทั่วโลกได้พูดถึงการสะท้อนวิกฤตครั้งนี้ว่าจะเปลี่ยนแปลงเรื่องการศึกษาใหม่สำหรับเด็กในอนาคต เราควรสอนอะไร และเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์แบบไหน จากสถานการณ์โรคระบาด “โคโรนาไวรัส (โควิด-19)” ที่เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญ ทำให้นักเรียนต้องปรับไปเรียนที่บ้าน ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวและคิดนวัตกรรม เปลี่ยนการศึกษาจาก “ออฟไลน์” มาเป็น “ออนไลน์” อย่างเต็มรูปแบบ เด็กได้เรียนรู้พลังแห่งความร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาความท้าทายครั้งใหญ่ที่สุดของโลก (Aksorn, [ออนไลน์], 2563)

แม้ไม่มีโควิด-19 ระบบการศึกษาไทยก็กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากปัจจัยขับเคลื่อนจำนวนมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ เช่น สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ด้านสังคม เช่น โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยี เช่น disruptive technology ที่ทำให้ทักษะที่เป็นที่ต้องการเปลี่ยนไปและ

ด้านการเมืองการปกครอง เช่น การดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ผู้เขียนมองว่า โควิด-19 เป็นทั้ง “ตัวเร่งปฏิกิริยา” ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่รอทำอยู่เกิดขึ้นเร็วขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในวงกว้างและเป็น “ตัวหน่วงปฏิกิริยา” ให้แผนการบางอย่างชะลอออกไป เช่น การนำร่องทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในปีการศึกษา 2563

การเร่งปฏิกิริยาและการหน่วงปฏิกิริยาของโควิด-19 ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องบางส่วนต้องปรับตัวด้วยความจำเป็นเช่นเดียวกับแรงดึงและแรงผลักของปัจจัยขับเคลื่อนต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาไทยมาโดยตลอด หากขาดการออกแบบเชิงรุกและการตั้งรับปรับตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการศึกษา ก็เป็นไปได้สูงมากกว่าอนาคตของการศึกษาไทยจะเคลื่อนคล้อยไปตามแรงเหล่านี้จนไม่สามารถควบคุมทิศทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า “ความปกติใหม่” ไม่ควรถูกตีกรอบไว้ด้วยสถานการณ์ความจำเป็นจากโควิด-19 และปัจจัยอื่นๆ ที่ควบคุมไม่ได้เท่านั้น แต่ควรคำนึงถึง “ความปกติใหม่ที่เป็นที่ต้องการ” (desirable new normal) จากการหารือและวางแผนร่วมกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ ผู้ปกครอง และที่สำคัญที่สุด คือ ตัวนักเรียนเอง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติการศึกษายุคหลังโควิดควรมีลักษณะดังนี้

2. แนวทางการปฏิบัติการศึกษายุคหลังโควิด

2.1 ห้องเรียนปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 หรือโควิด-19 ทำให้สถานที่ต่างๆ ต้องมีมาตรการป้องกัน หรือควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด โรงเรียนถือเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่จะต้องวางระบบจัดการและป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด เนื่องจากเป็นแหล่งรวมตัวของคนหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะเด็กๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันโรคไม่ติดนัก และเป็นวัยที่มีการเล่นสนุกสนานกับเพื่อนๆ อาจไม่ระมัดระวังในการป้องกันตนเองเท่าที่ควร เผลอเอามือมาสัมผัสหน้าตาบ่อยๆ นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การรับประทานอาหาร ก็มักจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย

ต้องปรับปรุงห้องเรียนให้เป็น “ห้องเรียนปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19” โดยกำหนดแนวทางให้โรงเรียนทุกแห่งสำรวจความพร้อมของห้องเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านระบาดวิทยา กำหนดลักษณะของห้องเรียนที่เหมาะสม เช่น จักรเย็บผ้าระหว่างนักเรียนอย่างน้อย 1 เมตร และมีอากาศหมุนเวียนอย่างน้อย 10 เท่าของปริมาณอากาศในห้องเรียน เป็นต้น เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งประเมินความพร้อมด้านกายภาพของตน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการควรสื่อสารอย่างชัดเจน โดยกำหนดแนวทางที่อิงกับแบบแปลนอาคารเรียนมาตรฐาน หรือในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้ใช้แบบแปลนมาตรฐาน ควรแจ้งให้โรงเรียนทราบถึงมาตรฐานของการระบายอากาศอย่างชัดเจน

2.2 ข้อควรปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19

1) คำแนะนำสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากร

1. สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง

2. หากครู ผู้ดูแลนักเรียนมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือหายใจเหนื่อยหอบ

ให้พบแพทย์และหยุดปฏิบัติงานจนกว่าอาการจะหายดี หากเดินทางกลับจากพื้นที่เสี่ยงและอยู่ในช่วงกักกันให้หยุดปฏิบัติงานจนกว่าอาการจะครบ 14 วัน กรณีมีคนในครอบครัวป่วยด้วยโรคติดเชื้อโควิด-19

หรือกลับจากพื้นที่เสี่ยงและอยู่ในช่วงกักกัน ให้ปฏิบัติ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

3. ส่งเสริมให้นักเรียน เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานทุกคนล้างมือ อย่างถูกวิธีด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร หลังเข้าห้องน้ำ และหลังเล่นกับเพื่อน หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูกโดยไม่จำเป็น

4. สอนและส่งเสริมให้นักเรียนมีของใช้ส่วนตัว เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน อุปกรณ์รับประทานอาหาร ผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น

5. ให้ความรู้ คำแนะนำ หรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันและลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แก่นักเรียน เช่น สอนวิธีการล้างมือที่ถูกต้อง การใส่หน้ากาก คำแนะนำในการปฏิบัติตัว เป็นต้น

6. ควบคุมดูแล การจัดชั้นเรียน ที่นั่งในโรงอาหาร ถ้าเป็นไปได้ให้มีระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร หรือเหลื่อมเวลาในการรับประทานอาหารกลางวัน

2) คำแนะนำสำหรับนักเรียน

1. สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง

2. ถ้ามีไข้ ไอ จาม เป็นหวัด หายใจเหนื่อยหอบ แจ้งผู้ปกครองให้พาไปพบแพทย์และหยุดเรียนจนกว่าอาการจะหายดี

3. ไม่อยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก

4. ล้างมือด้วยสบู่และน้ำบ่อยๆ ก่อนรับประทานอาหาร หลังเข้าห้องน้ำ และหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น อาบน้ำทันทีหลังจากกลับจากโรงเรียน หลังเล่นกับเพื่อน และหลังจากกลับจากนอกบ้าน

5. ให้นักเรียนเลือกกินอาหารปรุงสุกใหม่ โดยใช้อุปกรณ์ส่วนตัว เช่น แก้วน้ำ ช้อน ส้อม

6. มีอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวเฉพาะบุคคล เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ฯลฯ

7. หลีกเลี่ยงการเข้าไปในสถานที่แออัดหรือสถานที่ที่มีการรวมกันของคนจำนวนมาก หากจำเป็น ควรสวมหน้ากากอนามัย

8. ดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ด้วยการกินอาหารครบ 5 หมู่ และผัก ผลไม้ 5 สี เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ออกกำลังกายอย่างน้อย 60 นาทีทุกวัน และนอนหลับให้เพียงพอ 9-11 ชั่วโมง/วัน

9. ใหัรักษาระยะห่างในการนั่งเรียน นั่งรับประทานอาหาร เล่นกับเพื่อน อย่างน้อย 1 เมตร

3. บทบาทของการศึกษาออนไลน์ต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ทำให้สถาบันการศึกษาทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอนในห้องเรียน บางแห่งก็ปิดไปแล้วค่อยมาสอนต่อปลายปี แต่บางแห่งก็ปรับตัวมาจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์แทน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่คาดไม่ถึงสำหรับบางโรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่อาจไม่มีระบบรองรับ ไม่เคยทำมาก่อน คุณครูต้องปรับวิธีการสอนและเรียนรู้วิธีการใช้เทคโนโลยี ผู้ปกครองก็มีความกังวล

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน นอกจากนี้ความหมายอีกในหนึ่งยังหมายถึง การเรียนทางไกล การเรียนผ่านเว็บไซต์ อีกด้วย

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร

E-Learning คือ การเรียน การสอนในลักษณะ หรือรูปแบบใดก็ได้ ซึ่งการถ่ายทอดเนื้อหาขึ้น กระทำผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดีรอม เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กสทราเน็ต หรือทาง สัญญาณโทรทัศน์ หรือ สัญญาณดาวเทียม (Satellite) ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการเรียนลักษณะนี้ได้มีการนำเข้าสู่ ตลาดเมืองไทยในระยะหนึ่งแล้ว เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยซีดีรอม การเรียนการสอนบนเว็บ (Web-Based Learning) การเรียนออนไลน์ (On-line Learning) การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมหรือ การเรียนด้วยวีดีโอผ่านออนไลน์ เป็นต้น

ในปัจจุบัน คนส่วนใหญ่มักจะใช้คำว่า e-Learning กับการเรียน การสอน หรือการอบรมที่ใช้ เทคโนโลยีของเว็บ (Web Based Technology) ในการถ่ายทอดเนื้อหา รวมถึงเทคโนโลยีระบบการจัดการหลักสูตร (Course Management System) ในการบริหารจัดการงานสอนด้านต่างๆ โดยผู้เรียนที่ เรียนด้วยระบบ e-Learning นี้สามารถศึกษาเนื้อหาในลักษณะออนไลน์ หรือ จากแผ่นซีดี-รอม ก็ได้ และ ที่สำคัญอีกส่วน คือ เนื้อหาต่างๆ ของ e-Learning สามารถนำเสนอโดยอาศัยเทคโนโลยีมัลติมีเดีย (Multimedia Technology) และเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบ (Interactive Technology)

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ผู้เรียน สามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง VDO และ Multimedia อื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน , ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการ เรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ออนไลน์ จึงเป็นเหมาะสำหรับทุกคน , เรียนได้ทุกเวลา

3.1 ลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ผู้เรียนเป็นใคร ก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาก็ได้ เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนออนไลน์ได้ เปิดเว็บไซต์ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีสื่อทุกประเภทที่นำเสนอในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือ VDO ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เนื้อหาของเนื้อหาต่างๆ ง่ายดายนมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการเอกสารบนเว็บไซต์ที่มี Links ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่นๆ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้กว้างออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น

3.2 ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานที่เดียวเท่านั้น เกิดเครือข่ายความรู้ โยงใยออกไป โกลเน้นการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น

การเรียนรู้ออนไลน์เป็นการเรียนที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง เพราะฉะนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครมานั่งจ้ำจี้จ้ำไช ยิ่งเรียนยิ่งได้กับ ตัวเอง อีกทั้งยังทราบผลย้อนกลับของการเรียน ทั้งจาก E-Mail การประเมินย่อย การประเมินผลหลัก โดยใช้เว็บไซต์เป็นที่สอบ รวมทั้งการประเมินผลรวมตามการสอบ เพื่อเป็นการเช็คว่าผู้เรียนได้เข้ามาเรียนจริง สามารถทำข้อสอบได้ มีความเข้าใจในเนื้อหา

3.3 หลักการสำคัญของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning)

รักษากิจวัตรเวลาการเรียนแบบเดิมให้ได้มากที่สุด พยายามให้คุณครูและนักเรียนใช้ตารางเวลาเรียนแบบเดิม แต่เปลี่ยนมาเป็นการเรียนแบบออนไลน์ เพื่อรักษากิจวัตรแบบเดิมให้คุ้นชินทำเป็นนิสัย สร้างวินัยในการเรียนแม้จะเป็นที่บ้าน การมีแบบแผนที่ชัดเจนแบบนี้จะช่วยให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้แบบราบรื่นมากขึ้น ทั้งการสอน การพูดคุย การประชุม การส่งข้อความอัปเดต

การบ้านต้องไม่เยอะ ไม่ต้องซับซ้อน วิธีการส่งการบ้านต้องสื่อสารเข้าใจง่าย กระชับแบบ bite-size ขนาดสั้นลงจากเดิม เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกันและทำการบ้านได้เสร็จสมบูรณ์ ถ้านักเรียนสามารถทำได้ดี ก็จะเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน จึงแนะนำให้คุณครูนำการบ้านแบบเดิมที่วางแผนไว้ มาแบ่งย่อยเป็นส่วนเล็กๆ และทยอยส่งไปแต่ละวันเป็นส่วนๆ ไป แบบนี้จะช่วยส่งเสริมกิจวัตรด้วย

คุณครูต้องทำวิดีโอสั้นๆ ประกอบเพิ่ม นอกเหนือไปจากคลิปสื่อการเรียนรู้ออนไลน์เน็ตต่างๆ แนะนำให้คุณครูสร้างวิดีโอที่เข้าใจง่าย คลิปที่มาจากตัวคุณครูเอง แม้คุณภาพการตัดต่ออาจสู้ไม่ได้ แต่มีประสิทธิภาพสูงมาก เพราะคุณครูมีความสัมพันธ์กับนักเรียนโดยตรง สามารถพูดให้คำแนะนำได้ด้วย อาจทำเป็นคลิปอธิบายการบ้านก็ได้ เสริมจากการส่งการบ้านที่เป็นข้อความ

จัดการสอนแบบ live แต่ไม่ต้องบังคับให้ทุกคนเข้า: ควรจัดแบบ live สัปดาห์ละ 1-2 วันก็พอ เพื่อให้คุณครูกับนักเรียนได้พูดคุยกัน แต่ไม่จำเป็นต้องบังคับให้ทุกคนเข้า เพราะนักเรียนบางคนก็ไม่ได้มีอุปกรณ์พร้อม เวลาไม่ตรงกัน หรือไม่มีอินเทอร์เน็ตที่ติดพอที่บ้าน หลังจากที่ได้ live แล้ว คุณครูจึงควรอัดคลิปเก็บไว้และแชร์ให้นักเรียนที่ไม่ได้เข้า live มาดูย้อนหลัง

พยายามอย่าให้นักเรียนอยู่หน้าจอทั้งวัน แนะนำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่นๆ ที่หลากหลาย และไม่ใช้กิจกรรมบนคอมพิวเตอร์ เช่น การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การเขียน การวาดภาพแล้วให้ถ่ายรูปมาส่งเป็นการบ้านแทน

ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมด้วย ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองได้ร่วมกันทำกับเด็กๆ ให้การเรียนรู้สนุกยิ่งขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมครอบครัว คุณครูควรทำอัปเดตแผนการเรียนรายสัปดาห์ส่งให้ผู้ปกครองดูด้วย และให้ผู้ปกครองสามารถเสนอแนะได้ แบบนี้จะช่วยลดความกังวลได้มาก ช่วยให้ผู้ปกครองรู้ว่าจะช่วยเรื่องการเรียนรู้ของลูกได้ยังไงบ้าง ในแต่ละวันลูกควรทำอะไรบ้าง และช่วยติดตามผลได้ด้วย

4. พัฒนาครูผู้สอนยุค New Normal

ครูเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาในหลายประเทศ จุดเน้น คือ การสร้างครูคุณภาพสูง คุณภาพเป็นเลิศ การคัดเลือกครูเข้มข้น คัดเลือกครูจากนักเรียนที่มีผลคะแนนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่คนปรารถนาและเป็นที่นับถือ บ่มเพาะทักษะอาชีพครู มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาตนเองของครู แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วางระบบพัฒนาครูอย่างครบวงจร

การมุ่งเน้นการพัฒนาครู คือ 1. เปลี่ยนจากครูแบบเดิม เป็นครูที่สอนครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริงได้ (Transform Teachers to New Normal in Education) อาทิ โครงการศูนย์กลางการพัฒนา STEM Facilitator เมืองสะเต็มศึกษา ฐานปฏิบัติการสำหรับฝึกแนวทางสะเต็มศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Public-Private-People Partnership) ซึ่งจะเป็นต้นแบบในการขยายผลสู่ภูมิภาค โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูวิทย-คณิตทั่วประเทศมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา และนักเรียนสามารถนำสมรรถนะด้านสะ

เต็มมาใช้ เพื่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 2. แพลตฟอร์มสนับสนุน เพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน (Supporting Platform for New Normal Teachers) ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เป็น National Online Platform อาทิ ระบบพี่เลี้ยงและการกำกับ MENTORING & SUPERVISING แพลตฟอร์มการให้คำปรึกษา Online STEM Education สำหรับบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง พัฒนาครูให้มีจำนวนเยอะขึ้นเรื่อยๆ เพื่อขยายวิธีการเรียนแบบ STEM Education ได้ จะทำให้เด็กมีความเข้าใจ ทำให้เด็กคิด วิเคราะห์เป็น เมื่อเด็กเรียนระดับมหาวิทยาลัย จะสามารถนำความรู้ด้านการคิด วิเคราะห์ มาประกอบการเรียนได้ ซึ่งตอนนี้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศทั้ง 38 แห่ง ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ครู ผ่านการพัฒนาครูในทุกพื้นที่ของประเทศ ให้มีความพร้อมสู่การเป็นครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาการคำนวณ

การศึกษายุค New Normal นั้นระบบการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมมีการให้ความสำคัญกับกระบวนการ รวมถึง well-being ของนักเรียนแบบองค์รวม เกิดการพัฒนาการศึกษาโดยการรับฟังเสียงสะท้อนจากทุกระดับ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน มีแบบทดสอบที่หลากหลายเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน รวมถึงนักเรียนและครูร่วมกันออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม แนวทางการปรับการศึกษาในยุค New Normal จำเป็นต้องปรับบทบาทครูในรูปแบบดั้งเดิมเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ หรือ Learning Facilitator โดยเชื่อว่า ค่านิยมของการศึกษาไทย คือ การมีครูคุณภาพจำนวนมากที่มีความสามารถในการเป็น Facilitator มีความสามารถในการเชื่อมโยงหลักสูตร

การกำหนดสมรรถนะและบทบาทของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จึงมีการกล่าวถึงเป็นลำดับแรกๆ เนื่องจากคุณภาพของครูผู้สอนมักเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และหน้าที่ของครูผู้สอนจึงมิใช่การสอนหนังสือเพื่อส่งต่อความรู้ไปสู่ผู้เรียนเท่านั้น แต่ครูควรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการหล่อหลอมให้เกิดทักษะที่สำคัญแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ หรือเรียกว่า กระบวนกร (facilitator)” มากกว่าซึ่งบทบาทสำคัญของครูผู้สอนในยุค New Normal คือ ครูมีหน้าที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับวัย และเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งครูผู้สอนควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้โดยครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ควรมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติ และรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ จนทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ ขึ้นมาได้เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประเทศ ซึ่งคุณลักษณะนี้จะติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต ต้องฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ภูมิปัญญาหลักของไทยและจากทั่วโลก ที่สำคัญต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ เน้นการวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายบุคคลมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ฝึกให้ผู้เรียนตรวจสอบ ทบทวน และกำกับตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีความมั่นใจในตนเอง และสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าคิดนอกกรอบ คิดสิ่งที่แปลกแหวกแนวไม่เหมือนความคิดของคนทั่วไป ครูควรเตรียมคำถามที่แปลกใหม่/ท้าทายความสามารถของผู้เรียน และในการสอนให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้นั้น ครูผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ/โครงการที่มีการสรุปผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการจัดสัมมนา

การเสวนา และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น เพราะรูปแบบการเรียนรู้ลักษณะนี้จะเป็นเวทีให้ผู้เรียนได้ฝึกการบริหารจัดการ การวางแผน การแก้ปัญหา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ อันเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ผลิตผลงาน หรือนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้จากกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์นั่นเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในยุค New Normal จึงควรเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Learning) ด้วยเช่นกัน

ครูผู้สอนในยุค Thailand 4.0 คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” ด้านต่างๆ ที่คงอยู่และมีพัฒนาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้เรียนใช้การคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำไปเป็นฐานในการสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรม (Innovation) ได้ในอนาคต

5. การเตรียมหลักสูตร

การศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูป เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาหรือหลักสูตรในยุค New Normal ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำไม่เน้นการสอน/การเรียนรู้แบบท่องจำไม่เน้นการสอบเพื่อให้ได้คะแนนสูงๆ ครูผู้สอนควรเลิกการบรรยายเป็นสำคัญ แต่ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem Base Learning) และใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ลักษณะเหล่านี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมายอย่างมีกระบวนการและมีขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง

นอกจากนี้ ครูต้องสอนน้อย แต่ให้ผู้เรียนเรียนมาก และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเลือกเรียนและกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนโดยครูผู้สอนต้องเชื่อมั่นในตัวผู้เรียนว่ามีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ในขณะเดียวกัน หลักสูตรทุกระดับควรมีการสอนเรื่องความดีและคุณธรรมควบคู่ไปกับการสอนเรื่องขององค์ความรู้โดยเฉพาะครูผู้สอนและพ่อแม่ควรเริ่มสั่งสอนและปลูกฝังด้านคุณธรรมให้กับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ การศึกษาในระดับปฐมวัย ให้ได้รู้จักแยกแยะความดีกับความชั่ว ให้รู้จักแบ่งปัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความละเอียดหรือเกรงกลัวต่อบาป เพราะคุณธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สถาบันการศึกษาควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอนและนำ “STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics)” มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพราะเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับโลกและวัตถุต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและรู้เท่าทันโลกหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถนำความรู้ในศาสตร์เหล่านี้ (STEM) ไปบูรณาการและพัฒนานวัตกรรม (Innovation) อันเป็นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตได้นอกจากนี้โรงเรียน สถานประกอบการของรัฐและเอกชน พิพิธภัณฑ์ แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ฯลฯ ควรจัดให้มีห้องเรียนห้องปฏิบัติการ ห้องแสดงนิทรรศการ และห้องสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนได้มาศึกษาดูงานได้สะดวก เพราะการเรียนรู้ในยุค New Normal ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนแล้วอีกต่อไป แต่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา

การจัดการเรียนรู้ทุกวิชาควรต้องเป็นไปในทำนองเดียวกัน โดยมีความทันสมัย ไม่กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว แต่ควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามความ

ถนัดของผู้เรียนและสถานการณ์ต่างๆ มีกระบวนการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง และผู้เรียนทุกคนต้องร่วมมือกันในการเรียนรู้ นอกจากนี้การจัดความพร้อมของโรงเรียนแต่ละแห่งควรต้องเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสื่อ อุปกรณ์ ครูผู้สอน และอาคารสถานที่ เพื่อไม่ให้เกิดการเปรียบเทียบถึงความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงหลักสูตรอย่างเดียวยังคงไม่เพียงพอต่อการก้าวสู่ยุค New Normal ที่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับปรุงตำราเรียนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เกิดความสงสัย เกิดคำถาม และอยากค้นคว้าหาคำตอบ ดังนั้น ตำราเรียนจึงควรต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจริงๆ และระบบการประเมินก็ควรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะข้อสอบที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเป็นข้อสอบอัตนัยหรือเป็นสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา เป็นต้น อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด

Google Classroom เปิดให้บริการสำหรับทุกคนที่ใช้ Google Apps for Education ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ให้บริการฟรี ประกอบด้วย Gmail, เอกสาร และไดรฟ์ Classroom ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสามารถสร้างและเก็บงานได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองกระดาษ มีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา เช่น สามารถหาสำเนาของ Google เอกสารสำหรับนักเรียนแต่ละคนได้โดยอัตโนมัติ โดยระบบจะสร้างโฟลเดอร์ของไดรฟ์สำหรับแต่ละงานและนักเรียนแต่ละคนเพื่อช่วยจัดระเบียบให้ทุกคน นักเรียนสามารถติดตามว่ามีอะไรครบกำหนดบ้างในหน้างาน และเริ่มงานได้ด้วยการคลิกเพียงครั้งเดียว ครูสามารถดูได้อย่างรวดเร็วว่าใครทำงานเสร็จหรือไม่เสร็จบ้าง ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นและให้คะแนนโดยตรงได้แบบเรียลไทม์ใน Classroom

6. พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ (English skills)

ทักษะภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การค้าขาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในยุค New Normal ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (English Proficiency) จึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะภาษาอังกฤษจะช่วยให้เด็กไทยสามารถค้นคว้าหาข้อมูลและติดตามความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการด้านต่างๆ ได้จากทั่วโลกในขณะเดียวกัน หากเด็กไทยต้องการเผยแพร่ความคิด บทความงานวิจัย ตำรา วัฒนธรรม และนวัตกรรมต่างๆ ไปสู่เวทีโลก

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาจึงควรต้องปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับอาจารย์ชาวต่างชาติบ้าง และควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันตามโอกาสที่เหมาะสม ครูไม่ควรเน้นการสอนเฉพาะหลักไวยากรณ์เท่านั้น เพราะในสมัยก่อนเด็กไทยอาจจะทำข้อสอบได้ แต่พูดหรือสนทนาภาษาอังกฤษไม่ได้เลย ดังนั้น ในปัจจุบันการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ นอกจากการสอนหลักไวยากรณ์แล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกสนทนาภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาในสถานการณ์จริงด้วย และควรเริ่มเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สองในช่วงต้นๆ ของชีวิต เพราะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. ลดช่องว่างทางดิจิทัลในประเทศไทย

จากข้อมูลของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) พบว่า ปัญหาของครัวเรือนในประเทศไทยที่ใหญ่กว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากที่บ้านคือ การไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ที่บ้าน หากเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประเทศไทยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 21 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลกที่ร้อยละ 49 และค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่ร้อยละ 38 ขณะที่ประเทศไทยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีอินเทอร์เน็ตที่บ้านร้อยละ 68 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลกที่ร้อยละ 55 และค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่ร้อยละ 44 ในปี พ.ศ. 2561

การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ของครัวเรือนยิ่งยากมากขึ้นหากเป็นครัวเรือนที่มีฐานะยากจน จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2560 ในประเทศไทย ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 2 แสนบาทมีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 3 ของครัวเรือนทั้งหมด ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 2 แสนบาทขึ้นไปมีคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตร้อยละ 19 ของครัวเรือนทั้งหมด และหากจำแนกตามภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์สูงถึงร้อยละ 42 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าในภาคอื่นๆ มากกว่าเท่าตัว กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์มีสัดส่วนร้อยละ 21 ในภาคกลาง ร้อยละ 19 ในภาคเหนือ ร้อยละ 17 ในภาคใต้ และร้อยละ 14 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7.1 ช่องว่างทางดิจิทัลจะยิ่งทำให้ช่องว่างทางการศึกษาผ่านการเรียนออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การเรียนในมหาวิทยาลัยเปลี่ยนเป็นออนไลน์ ช่องว่างทางดิจิทัลนี้จะส่งผลกระทบอย่างมากต่อการเข้าถึงการศึกษาของนักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่บ้าน การเปลี่ยนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนออนไลน์จะทำให้ นักศึกษาจำนวนมาก โดยเฉพาะที่มาจากครอบครัวที่ยากจนถูกทิ้งไว้ข้างหลัง จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปี 2560 นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญาและปริญญาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมีจำนวนทั้งหมดเกือบ 1.9 ล้านคน ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าสัดส่วนของนักศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 25 มาจากครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 2 แสนบาท ในสถานการณ์ปกติก่อนการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนอาจไม่มีคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน แต่ยังสามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้จากมหาวิทยาลัยหรืออินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ดังนั้น การปิดมหาวิทยาลัยและเปลี่ยนการเรียนเป็นออนไลน์แทน กลับทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าร่วมการเรียนออนไลน์ได้ จากการสัมภาษณ์อาจารย์ในบางมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ต้องไปรวมกันใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของเพื่อนที่หอพัก ซึ่งอาจทำให้เสี่ยงติดโรค หากเกิดการระบาดขึ้นอีก

7.2 มาตรการความช่วยเหลือที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ช่วยให้นักศึกษาเรียนออนไลน์ได้จริง

แม้ว่ากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศเพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานและสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดให้มีมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาลดค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากนักศึกษาในภาคการศึกษาที่จะถึงนี้ รวมทั้งจัดหาโปรแกรมแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์มาให้มหาวิทยาลัยและนักศึกษาใช้และหารีกร่วมกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจัดแพ็คเกจราคาพิเศษสำหรับอาจารย์และนักศึกษา และมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้มีมาตรการความช่วยเหลือแก่นักศึกษา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แจกซิม อินเทอร์เน็ตให้นักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังคืนค่าหอพักให้นักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้นักศึกษาผ่อนชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและ

ค่าหอพัก ในขณะที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมคืนค่าหอร้อยละ 15-25 ให้แก่นักศึกษาในภาคเรียนที่ 2/2562 เป็นต้น

มาตรการดังกล่าวข้างต้นน่าจะสามารถช่วยเหลือนักศึกษาได้ส่วนหนึ่ง โดยหากทุกมหาวิทยาลัยแจกอินเทอร์เน็ตให้แก่นักศึกษาทุกคน ก็จะทำให้ให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น แต่หากนักศึกษายังไม่มีคอมพิวเตอร์ก็จะยังไม่สามารถเรียนออนไลน์จากที่บ้านได้อยู่ดี แม้ว่านักศึกษาอาจมีสมาร์ทโฟน แต่การเรียนออนไลน์และการเขียนบนสมาร์ทโฟนเป็นสิ่งที่ยากลำบาก

ดังนั้น รัฐบาลควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้เรียนออนไลน์จากที่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ซึ่งได้รับผลกระทบหนักสุด และต้องได้รับความช่วยเหลือโดยด่วน โดยให้เงินสนับสนุนซื้อคอมพิวเตอร์แก่นักศึกษาที่มาจากครัวเรือนที่มีฐานะยากจน ในขณะเดียวกัน แต่ละมหาวิทยาลัยควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบถามและพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์เพื่อให้มั่นใจว่า นักศึกษาทุกคนจะสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้จริง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรพิจารณาคืนค่าหอบางส่วนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ยากจนและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบทางลบจากโควิด-19 ด้วย

ช่องว่างทางดิจิทัลในประเทศไทยเป็นปัญหาและส่งผลกระทบทางลบต่อครัวเรือนที่ยากจนมานานแล้ว วิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครั้งนี้ยิ่งตอกย้ำความสำคัญของการลดช่องว่างทางดิจิทัลให้มากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดสรรเงินเพื่อช่วยเหลือนักศึกษากลุ่มนี้เพื่อให้สามารถเรียนออนไลน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้สถานการณ์ที่มีการคาดการณ์กันว่า สถานการณ์โควิด-19 จะยังคงอยู่กับเราไปอย่างน้อย 12-18 เดือน เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่นักศึกษาบางกลุ่มไว้ข้างหลังและสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไปมากกว่านี้

สุดท้าย นอกเหนือจากโจทย์การเข้าถึงเทคโนโลยีของนักศึกษาในการเรียนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 แล้ว มหาวิทยาลัยยังต้องเผชิญกับความท้าทายขนาดใหญ่ในการปรับตัวสู่การเรียนการสอนและการสอบออนไลน์ เพื่อให้การศึกษาของไทยมีผลสัมฤทธิ์ในการสร้างทักษะแก่นักศึกษาไม่ด้อยไปกว่าเดิม โดยเฉพาะในวิชาที่ต้องอาศัยการปฏิบัติมาก การกิจดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน และอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้งในภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ไปได้ด้วยดี (ดร. เสาวรัช รัตนคำฟู, [ออนไลน์], 2563)

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สารสนเทศ ความรู้และภูมิปัญญายุค New Normal

การศึกษายุค New Normal ต้องนำความรู้ให้ความสัมพันธ์กับสารสนเทศ การสร้างความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับสารสนเทศเพิ่มเติมย่อมสร้างความเข้าใจของรู้อย่างขึ้น และหากให้กว้างออกไปถึงความสัมพันธ์กับข้อมูลและภูมิปัญญา ทำให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีกในประเด็นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สารสนเทศ ความรู้และภูมิปัญญาสามารถเริ่มจากการเข้าใจว่า ข้อมูล (data) ชุดข้อเท็จจริงเชิงวัตถุที่ไม่มีลักษณะต่อเนื่องกับเหตุการณ์ต่างๆ ในบริบทขององค์กร หากอยู่ในรูปแบบของตัวเลขจะยังไม่ได้ผ่านการตีความ (Ikujiro Monika, Hirakata Takeuchi, 1995 : p. 58.) ซึ่งการจะประเมินผลคุณค่าการจัดการข้อมูลสามารถพิจารณาได้ 2 ด้าน คือ (1) ด้านเชิงปริมาณ พิจารณาในเรื่องค่าใช้จ่าย (cost) ความเร็ว (speed) และปริมาณความจุ (capacity) (2) ด้านเชิงคุณภาพ พิจารณาเรื่องเวลา (time) ความเกี่ยวข้อง (relevance) และความชัดเจน (clarity) (Thomas H. Davenport & Laurence Prusak, 1997 : p. 2)

โดยการนำข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อมุ่งไปใช้ในการบริหารจัดการ และการตัดสินใจ โดยที่บริบทของกระบวนการนี้ เกิดจากสามัญสำนึก ความเชื่อ หรือประสบการณ์ของผู้ใช้สารสนเทศนั้น (บุญดี บุญญาภิกิจและคณะ, 2549 : 14) การพัฒนาข้อมูลให้เป็นสารสนเทศนั้นมีหลายวิธี ได้แก่ (1) อรรถาธิบาย (contextualized) คือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการ (2) การจัดหมวดหมู่(categorized) คือ การจัดหน่วยย่อยๆ หรือองค์ประกอบสำคัญของข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ (3) การคำนวณ (calculated) คือ การนำข้อมูลนั้นๆ มาวิเคราะห์ตามหลักคณิตศาสตร์หรือสถิติ (4) การตรวจความถูกต้อง (corrected) คือ การพิจารณาถึงข้อผิดพลาดของข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือความคลาดเคลื่อนของข้อมูลแล้วนำข้อมูลนั้นมากลับกรองให้ถูกต้อง (5) การย่อความ (condensed) คือการสรุปข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สั้น กระชับและชัดเจน

Lunn ให้คำนิยามของผู้มีความสามารถสูงไว้ว่า คือ ความสามารถของบุคคลที่จะสร้างผลการปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์แบบซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมและความสามารถที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยไม่ใช้ความพยายามใดๆ (Lunn, T.R, 1992)

Robertson & Abby ให้คำนิยามของผู้มีความสามารถสูงไว้ว่า คือ ผู้ซึ่งคาดหวังว่าจะสร้างผลการปฏิบัติงานได้ดีกว่าบุคคลอื่นทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมีความคิดสร้างสรรค์ และต้องการเติบโตไม่ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรหรือไม่ก็ตาม การจัดการผู้มีความสามารถสูงจึงเป็นกระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลมาจากความคาดหวังที่แตกต่างกันของผู้มีความสามารถสูง (Robertson, A. & Abby, G., 2003)

Berger & Berger (Walker, W.J. 2002 : pp. 12-14) ให้คำนิยามของผู้มีความสามารถสูงไว้ว่า คือ กลุ่มพนักงานที่สามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำงานได้ ประสพผลสำเร็จและเป็นบุคคลที่มีขีดความสามารถหลักและคำนึงตามที่ต้องการ (Berger, A.L. & R. D., 2004) บุคลิกลักษณะที่แตกต่างและโดดเด่น จากบุคคลอื่นซึ่งบุคลิกลักษณะนั้นจะต้องเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีความสามารถสูงไม่เพียงแต่จะต้องเป็นผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง (High Performance) เท่านั้น หากแต่จะต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานในระดับสูง (High Potential) ด้วย ซึ่งสาเหตุที่ผู้มีความสามารถสูงจะต้องมีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการ เนื่องจากผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี ณ ขณะนั้นแต่ไม่ได้เป็นสิ่งรับประกันว่าในอนาคตผู้นั้นจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีดังเดิมขณะที่ผู้มีความสามารถสูงนั้นจะเป็นสิ่งรับประกันผลการปฏิบัติงานในอนาคต อีกทั้งการมีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูงจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการจัดการกับเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีในลักษณะงานหรือสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย

ดังนั้น โดยการนำสารสนเทศผ่านกระบวนการคิด สารสนเทศยังสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นความรู้ เชื่อมโยง เปรียบเทียบกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ สถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา (กรีติ ยศยิ่งยง, 2550 : 13) ซึ่งกระบวนการนั้นสามารถจำแนกได้เป็นหลายวิธี ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบ (comparison) หมายถึง การนำสารสนเทศที่เกี่ยวกับสถานการณ์หนึ่งมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์อื่นที่ทราบอยู่ก่อน (2) การพิจารณาความสำคัญ (consequences) หมายถึง การพิจารณาสารสนเทศนั้นว่ามีความเหมาะสมหรือสำคัญเพียงพอที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจและนำไปปฏิบัติหรือไม่อย่างไร (3) การเชื่อมโยง (connections) หมายถึง การพิจารณาว่าสารสนเทศเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับหรือเชื่อมโยงกับคนหรืองานในส่วนใดบ้าง (4)การสนทนา (conversation)

หมายถึง การสนทนากับผู้อื่นเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของสารสนเทศนั้นๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ (Thomas H. Davenport & Laurence Prusak, 1997, p. 6)

ดังกล่าวการพัฒนาสารสนเทศ กระบวนการคิดก้าวข้ามสู่ความรู้เป็นขั้นตอนการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในเชิงผลิตและประยุกต์ หลังจากนั้น หากแยกแยะการใช้ประโยชน์จากความรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในบั้นปลาย ความรู้นั้นจะพัฒนาไปเป็นภูมิปัญญา (wisdom) (ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ, 2548 : 15)

8. ความสำคัญของการจัดการความรู้

ความสำคัญของการจัดการความรู้เด่นชัดเป็นที่ยอมรับว่า ถ้าหากองค์กรใดมีการจัดการความรู้ที่พัฒนาให้เป็นระบบแล้วจะสามารถทำให้การลงทุนในธุรกิจนั้นมีความเสี่ยงน้อยลง มีต้นทุนต่ำ มีผลกำไรในการประกอบการสูง เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคระบบเศรษฐกิจใหม่ (the new economic) คือ สังคมฐานความรู้ อันเป็นโลกยุคสังคมนวัตกรรม การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือทางธุรกิจที่สำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า “การเติบโตของความรู้และองค์กรธุรกิจมีความต้องการใช้ความรู้มากขึ้น ทำให้ลักษณะของการทำงานในองค์กรเปลี่ยนแปลงไป เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้”

นอกจากนี้ ความรู้ยังเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญและมีอยู่ในสมองมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความมั่งคั่งอันเป็นปัจจัยใหม่ในโลกยุคเศรษฐกิจใหม่ เช่น บริษัท ผลิตซอฟต์แวร์อย่างไมโครซอฟท์ ไม่มีโรงงานและมีทรัพย์สินที่จับต้องในสัดส่วนที่น้อยมาก มีเพียงบุคลากรในองค์กรที่เป็นทรัพย์สินที่ไม่สามารถจับต้องได้ คือ ความรู้ ทำให้การวัดความสำเร็จขององค์กรในปัจจุบันในยุคใหม่จะวัดความสามารถขององค์กรจากขีดความสามารถในการสร้าง “คุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร หรือ เรียกว่า “Value Creation” การบริหารจัดการจะใช้เครื่องมือที่นำมาสร้างคุณค่าในรูปของทรัพย์สินที่ไม่สามารถจับต้องได้ (intangible assets) เป็นหลัก ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็นตัวชี้วัดถึงโอกาสและขีดความสามารถขององค์กรที่จะประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในอนาคตจึงทำให้การจัดการความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญในยุคสังคมฐานความรู้และยุคสารสนเทศอันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเศรษฐกิจยุคใหม่

การจัดการความรู้ยังมีความสำคัญอีกมาก เช่น (1) ช่วยสร้างนวัตกรรมที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์และบริการเกิดความแตกต่างจากคู่แข่งได้เปรียบทางการแข่งขัน มีอำนาจการต่อรองและสร้างความพอใจให้กับลูกค้า (2) เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ(best practices) และกระบวนการทำงาน ทำให้เกิดการร่วมมือ ปฏิบัติงานทั้งเสริมสร้าง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (3) เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและผลผลิต (4) เพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติงาน รวมถึงการตัดสินใจในการลงทุนและแก้ปัญหา และ (5) สามารถนำสินทรัพย์ความรู้ที่มีอยู่ทั้งนอกและในองค์กรมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือทางธุรกิจที่สำคัญ ทำให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความสำคัญจะเด่นชัดยิ่งขึ้นในธุรกิจที่ต้องอาศัยความรู้เป็นสำคัญ

9. ความหมายขององค์การแห่งการเรียนรู้

Peter Senge ศาสตราจารย์วัย 50 ปี ของสถาบัน MIT ของสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ MIT Center for Organizational Development และเป็นผู้เขียนหนังสือชื่อ “The fifth Discipline” ได้ให้ความหมายของ “Learning Organization” ว่า “เป็นองค์การที่ซึ่งคนใน

องค์การได้ขยายขอบเขตความสามารถของตนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคลระดับกลุ่มและระดับองค์การเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่บุคคลในระดับต่างๆ ต้องการอย่างแท้จริงเป็นองค์การที่มีความคิดใหม่ๆ และการแตกแขนงของความคิดได้รับการยอมรับเอาในใฝ่และเป็นองค์การที่ซึ่งบุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของวิธีการที่จะเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งองค์การ” แนวทาง 5 ประการ ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (The Five Disciplines) ได้เสนอแนวความคิดของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ด้วยกรอบความรู้ 5 สาขา วิชาการ ที่เรียกว่า The five disciplines ซึ่งจะเป็นแนวทางหลักในการสร้างองค์การการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น The five disciplines หรือแนวทางสำคัญ 5 ประการที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย

1. การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร (Personal Mastery) คือ ลักษณะการเรียนรู้ของคนในองค์การซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ขององค์การได้สมาชิกขององค์การที่เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นั้นจะมีลักษณะสนใจและใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ศักยภาพของตน มุ่งสู่จุดหมาย และความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้

2. ความมีสติ (Mental Model) คือ แบบแผนทางจิตสำนึกของคนในองค์การซึ่งจะต้องสะท้อนถึงพฤติกรรมของคนในองค์การองค์การแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อสมาชิกในองค์การมีแบบแผนทางจิตสำนึก หรือความมีสติที่เอื้อต่อการสะท้อนภาพที่ถูกต้องชัดเจน และมีการจำแนกแยกแยะโดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงความถูกต้องในการมองโลกและปรกฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งการทำความเข้าใจในวิธีการที่จะสร้างความกระจ่างชัด เพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องหรือมีวิธีการที่จะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏอยู่ได้อย่างเหมาะสม มี Mental Ability ไม่ผันแปรเร็วหรือท้อถอยเมื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ซึ่งการที่จะปรับ Mental model ของคนในองค์การให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องอาจจะใช้หลักการของศาสนาพุทธในการฝึกสติรักษาจิต และดำรงตนอยู่ในธรรมะ

3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์การ (Shared Vision) คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนทั้งองค์การองค์การแห่งการเรียนรู้จะต้องเป็นองค์การที่สมาชิกทุกคนได้รับการพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์รวมขององค์การซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าต่อไปภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของคนทั้งองค์การ

4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) คือ การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในองค์การโดยอาศัยความรู้และความคิดของมวลสมาชิกในการแลกเปลี่ยน และพัฒนาความฉลาดรอบรู้และความสามารถของทีมให้บังเกิดผลยิ่งขึ้น เรียกว่า การอาศัยความสามารถของสมาชิกแต่ละบุคคล องค์การแห่งการเรียนรู้จะเกิดได้เมื่อมีการรวมพลังของกลุ่มต่างๆ ภายในองค์การเป็นการรวมตัวของทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกในทีมมีการเรียนรู้ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5. ระบบการคิดของคนในองค์การ (Systems Thinking) คือ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเห็นแบบแผน เห็นขั้นตอนของการพัฒนา คือ เห็นทั้งป่า และเห็นต้นไม้แต่ละต้นด้วย (See Wholes instead of part, See the forest and the trees)

10. การมุ่งเน้นพัฒนาเยาวชน

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับนักเรียน (เยาวชน) นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมามีนักวิชาการหลายสาขาวิชาได้สนใจศึกษาจิตใจของเด็กวัยรุ่นอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ในหลายแง่มุมโดยมุ่งเน้นศึกษาถึงสภาพธรรมชาติตามวัยเพื่อนำความรู้มาช่วยเด็กวัยรุ่นให้เข้าใจตัวเขาเองและสามารถปรับตัวทันต่อ

วิวัฒนาการทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอีกทั้งฝ่ายบุคคลมีหน้าที่ทำงาน ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการวัยรุ่นก็จะได้เข้าใจและได้ช่วยเหลือได้ถูกต้อง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545 : 330) ฉะนั้นแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นนี้สังคมไทยได้สืบเนื่องจากคำประกาศขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้ปีพุทธศักราช 2528 เป็นปีเยาวชนสากล ซึ่งทางคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้วันที่ 20 กันยายนของทุกๆ ปี เป็น “วันเยาวชนแห่งชาติ” โดยถือว่าเป็นวันที่เป็นสิริมงคลอย่างหนึ่งเนื่องจากเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระมหากษัตริย์แห่งจักรีวงศ์ถึงสองพระองค์ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติขณะยังทรงพระเยาว์กล่าวคือ (1) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2396 และ (2) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2468 สภาพสังคมไทยสมัยก่อนการประกาศการย่างเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กหญิง-ชายจะต้องผ่านพิธีกรรมการโกนจุกหรือตามพิธีกรรมต่างๆ ที่คนสมัยนั้นได้จัดทำกันขึ้นให้แก่เด็กหญิงชายที่ย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งเรื่องเหล่านี้มีผลทางจิตวิทยาอย่างลึกซึ้งในแง่ของการปรับตัวการดำเนินชีวิตการเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มั่นคงของวัยรุ่นการยอมรับความเป็นวัยรุ่นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กับเด็กด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์กันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่หรือผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนนั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันการการนำพุทธวิธีการให้คำปรึกษามาใช้กับนักเรียน เพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางวิถีดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีความเหมาะสมแก่วัยและก็เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในสังคมอีกด้วย

สำหรับแนวคิดสำคัญเกี่ยวข้องกับนักเรียนนี้ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อในการศึกษาไว้ 3 ประเด็นหลัก กล่าวคือ (1) ความหมายของนักเรียน (2) ความต้องการของนักเรียนและ (3) ปัญหาของนักเรียนซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับดังนี้

10.1 ความหมายของเยาวชน

“เยาวชน” โดยความหมายตามรากศัพท์ “เยาวชน” หมายถึง ความเจริญวัยหรือการเจริญที่อย่างเข้าสู่วุฒิภาวะ (ฝนทิพย์ จักรทอง, 2543 : 5) คือ เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยถือเอาความพร้อมทางร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน (สุชา จันทน์เฒ, 2540 : 136) ซึ่งลักษณะสำคัญของวัยนี้ต้องการความเป็นอิสระการคิดมีลักษณะเป็นเหตุผลมากขึ้นเข้าใจสิ่งที่เขื่อนามธรรมและแนวคิดต่างๆ ได้พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว (สุวิรี ศิระแพทย์, 2549 : 29)

การที่เยาวชนให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนดังกล่าวสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจที่เป็นช่วงต่อชีวิตระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เห็นได้ชัดของรูปร่างที่โตใหญ่ขึ้นและทรวดทรงที่แสดงออกให้เห็นการเป็นเพศหญิงหรือชายซึ่งแตกต่างออกไปมากจากวัยเด็กเล็กนอกจากนี้จิตใจของเยาวชนยังมีลักษณะเฉพาะมีอารมณ์ค่อนข้างไวและรุนแรงกว่าวัยอื่นๆ เช่น มีความกังวลความเศร้าซึ่งสิ่งเหล่านี้จะรุนแรงขึ้นถ้ามีความกดดันจากสิ่งแวดล้อม (สุชา จันทน์เฒ, 2541 : 114) ฉะนั้น ระหว่างคาบเกี่ยวความเป็นเด็กต่อเนื่องจากความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตถ้าเด็กเยาว์ชนผู้ใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก เด็กเยาว์ชนผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามวัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนทำให้นักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต” เช่น แอริคสัน (Erikson) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า เยาวชนเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่นๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545 : 329)

การช่วยให้เด็กสามารถข้ามพ้นวัยแห่งวิกฤตนี้ได้ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ใกล้ชิดและองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความใส่ใจอย่างจริงจังในการช่วยเหลือให้เขาเป็นเด็กดีมีจรรยาบรรณดีตามอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบัน

ซึ่งผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก คือ พ่อแม่มีได้อบรมสั่งสอนลูกเท่าที่ควร เพราะสังคมบังคับเร่งรีบทำมาหากิน จนกลายเป็นการเลี้ยงเด็กได้แต่ตัวหรือเลี้ยงด้วยอำนาจของเงินตราผิดแผกจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง ได้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีการยกพวกตีกันหรือก่อคดีอาญาอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาเหล่านี้กำลังรอรับการแก้ไขจากทุกภาคส่วน แต่ที่ผ่านๆ มาเมื่อมีเด็กทะเลาะยกพวกตีกันระหว่างสถาบันการศึกษา ก็ไปลงโทษที่ผู้บริหารหรือลงโทษที่ครูผู้สอน ซึ่งตราบไต่ที่ยังมอบภาระหน้าที่อันนี้ให้แก่ครูอาจารย์ฝ่ายเดียวในการสั่งสอนอบรมพฤติกรรมของเด็กดังกล่าว ปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถจบสิ้นจากสังคมไทยได้จิตใจมนุษย์ โดยเน้นที่การกระทำเป็นหลัก กล่าวคือพฤติกรรมของมนุษย์ และสัตว์เกิดขึ้นแปรเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่างๆ ที่ถูกจัดสร้างขึ้นหรือเป็นไปตามสภาพธรรมชาติจะช่วยให้สามารถควบคุมและทำนายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลได้ผ่านระบบประสาทสัมผัสและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ก็จะเกิดการเรียนรู้และตอบสนองตามสิ่งเร้าเหล่านั้นถือว่าการเรียนรู้ตามประสบการณ์ภายในร่างกายของบุคคลนั่นเอง (ไพบุลย์ เทวรักษ์, 2540 : 25)

การศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกับปัจจัยอื่นๆ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์ 3 ประการ คือ

1) เข้าใจพฤติกรรม หมายถึง การเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมว่าเหตุใดบุคคลจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น

2) ทำนายพฤติกรรม หมายถึง การคาดคะเนว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นอีกหรือไม่พฤติกรรมอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป

3) ควบคุมพฤติกรรม หมายถึง ความสามารถที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็ได้ตามใจปรารถนา (ม.ร.ว. สมพร สุทัศน์, 2544 : 2)

ฉะนั้น กระบวนการทำความเข้าใจพฤติกรรมทั้ง 3 อย่างนี้ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าการเข้าใจจิตของคนหรือจริยาของแต่ละบุคคลพระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการทั้งทางสมถะและวิปัสสนากรรมฐานเพื่อเลือกให้ถูกตามลักษณะนิสัยตามจิตของบุคคลหรือที่เรียกว่าการให้คำปรึกษาตามวิธีพุทธนั่นเอง

สำหรับความหมายว่า “นักเรียน” ดังได้กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดเป็นวัยอยากรู้อยากเห็นทั้งจากภายในตัวของเด็กเองและจากสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะทำผิดพลาดถูกซ้ำๆ จนเกิดเป็นประสบการณ์แล้วก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ตามมา

10.2 ส่วนประเภทของวัยรุ่นนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 วัย คือ

1) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ระหว่างอายุ 11-14 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งร่างกายทางสรีระวิทยา (Physiology) และทางปัญญา

2) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) ระหว่างอายุ 14-15 ปี เป็นระยะที่มีการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงใหม่

3) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) ระหว่างอายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นเด็กสู่การเป็นผู้ใหญ่ (เพ็ญพิไล ฤทธาณานนท์, 2549 : 181)

จะเห็นว่าการที่นักวิชาการทั้งหลายได้จำแนกเยาวชนออกเป็นสามวัยดังกล่าวนี้ก็น่าจะเป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือการเรียนรู้พฤติกรรมของแต่ละช่วงวัยเพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมโดยเฉพาะเห็นได้จากพฤติกรรมความต้องการต่างๆ ที่ผู้ศึกษากำลังกล่าวถึงและการที่เด็ก

เยาวชนกระทำการลงไปอาจเป็นการรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการกระทำได้อย่างหนึ่งลงไป

11. บทสรุป

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรงและเป็นวงกว้าง ทำให้โลกเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ไม่เว้นแม้แต่ในภาคส่วนของการศึกษา ทำให้ทั้งนักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอน ต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้หลักสูตรยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่ขาดตอน หลังจากผ่านพ้นวิกฤตินี้ไป จะทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” หมายถึง “ความปกติใหม่” นั่นคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน และการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์ เกิดคำถามมากมายว่าจะทำอย่างไรในการจัดการให้การเรียนการสอนสามารถเข้าถึงเด็กนักเรียนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ ผู้ปกครอง และที่สำคัญที่สุด คือตัวนักเรียนเอง ควรต้องปรับตัวให้เข้ากับการศึกษายุค New Normal ซึ่งควรมีลักษณะดังนี้

ห้องเรียนปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 หรือโควิด-19 ทำให้สถานที่ต่างๆ ต้องมีมาตรการป้องกัน หรือควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด โรงเรียนถือเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่จะต้องวางระบบจัดการและป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านระบาดวิทยากำหนดลักษณะของห้องเรียนที่เหมาะสม ข้อต่อมา คือ การศึกษาออนไลน์ต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร อีกทั้งจำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนยุค New Normal ครูเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาในหลายประเทศ จุดเน้น คือ การสร้างครูคุณภาพสูง คุณภาพเป็นเลิศ การคัดเลือกครูเข้มข้น คัดเลือกครูจากนักเรียนที่มีผลคะแนนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่คนปรารถนาและเป็นที่นับถือ บ่มเพาะทักษะอาชีพครู มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาตนเองของครู แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วางระบบพัฒนาครูอย่างครบวงจร การศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูป เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาหรือหลักสูตรในยุค New Normal ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำไม่เน้นการสอน/การเรียนรู้แบบท่องจำไม่เน้นการสอบเพื่อให้ได้คะแนนสูงๆ ครูผู้สอนควรเลิกการบรรยายเป็นสำคัญ แต่ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem Base Learning) และใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ทักษะภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การค้าขาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในยุค New Normal ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (English Proficiency) การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาจึงควรต้องปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับอาจารย์ชาวต่างชาติบ้าง และควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันตามโอกาสที่เหมาะสม รัฐบาลควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน

นักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้เรียนออนไลน์จากที่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

การศึกษายุค New Normal ต้องนำสารสนเทศมาผ่านกระบวนการคิด สารสนเทศยังสามารถพัฒนาขึ้นเป็นความรู้ เชื่อมโยง เปรียบเทียบกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลาความสัมพันธ์ความรู้มีความสัมพันธ์กับสารสนเทศ การสร้างความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับสารสนเทศเพิ่มเติมย่อมสร้างความเข้าใจของความรู้ยิ่งขึ้น และหากให้กว้างออกไปถึงความสัมพันธ์กับข้อมูลและภูมิปัญญา ความรู้ยังเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญและมีอยู่ในสมองมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความมั่งคั่งอันเป็นปัจจัยใหม่ในโลกยุคเศรษฐกิจใหม่

บรรณานุกรม

- กรีติ ยศยิ่งยง. (2550). *การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2548). *การจัดการความรู้ในองค์กรธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฝนทิพย์ จักรทอง. (2543). *ความคิดเห็นต่อปัญหาการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชา จันทน์เอม. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรี ศิวะแพทย์. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- สุชา จันทน์เอม. (2541). *จิตวิทยาเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพบูลย์ เทวรักษ์. (2540). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เอส ดี เพรส การพิมพ์.
- สมพร สุทัศนีย์, ม.ร.ว. (2544). *การทดสอบทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด.
- Berger, A.L. & R. D. (2004). *The Talent Management Handbook: Creating Organizational Excellence by identifying Developing, and Promoting Your Best People*. New York: McGraw –Hill.
- Thomas H. Davenport & Laurence Prusak. (1997). *Working Knowledge: How organizations manage what they know*. Boston: Massachusetts.
- Ikujiro Monika, Hirakata Takeuchi. (1995). *The Knowledge-Creating Company : How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York, NY: Oxford University Press.
- Lunn, T.R. (1995). *The Talent Factor*. London: Kogan Page. Milkovich.
- Robertson, A. & Abby, G. 2003). *Managing Talent People*. Britain: Pearson Education Limited.
- T.G. & Newman, M.j. (2005). *Compensation*. New York: McGraw-Hill.
- Walker, W.J. (2002). *Perspectives: Talent pools, The best and the rest: Human Resource planning*. 25 (March): 12-14.

เว็บไซต์

กรุงเทพธุรกิจ, “New Normal คืออะไร เมื่อโควิด-19 ผลักเรารู้ชีวิต ‘ปกติวิถีใหม่’”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/882508>> [16 ตุลาคม 2563].

กรุงเทพธุรกิจ, “ทำความเข้าใจ NEW NORMAL คืออะไร”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<<https://www.asearcher.com/content/>> [16 October 2563].

เสาวรัง รัตนคำฟู, ดร. “วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<<https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>>
[16 October 2563].

Aksorn, “เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาจากวิกฤติ โควิด-19 แล้วอนาคตทางการศึกษาจะเป็นอย่างไรต่อไป” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<<https://www.aksorn.com/learningviaonline>> [16 October 2563].

การศึกษาความนิยมของพระเครื่องในปัจจุบัน

A Study of Favoring for Buddha Image Amulet Nowadays

พระสุวรรณ สุเมธปุลโย (ข้าโพธิ์ทัย)

Phra Suwan Sumatapunyo (Kumpothai)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

Faculty of Education Mahamakut Buddhist University

E-mail: suwan.sum@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์มานานมาก คนสมัยก่อนโดยเฉพาะพระเกจิ พระอาจารย์รุ่นเก่า จะสร้างพระเครื่องแจกชาวบ้านด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้เป็นขวัญกำลังใจกับเหล่า ลูกศิษย์จนสืบต่อกันมาจนถึงรุ่นปู่ย่า ในเรื่องความเชื่อความศรัทธาปัจจุบันสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้กลายมาเป็นของสะสมของเก่า ของโบราณ วัตถุมงคลอันทรงคุณค่า เช่น พระเบญจภาคี เรียกได้ว่าเป็นพระเครื่อง ยอดนิยมในวงการ ได้รับการยกย่องจากบรรดาเซียนพระว่าหายาก และมีมูลค่าที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นสุดยอดความปรารถนาของเหล่าเซียนพระและนักสะสม ถือได้ว่าเป็นสุดยอดพระเครื่องแห่งยุคเลยก็ว่าได้

คำสำคัญ: ความนิยม, พระเครื่อง,

Abstract

The most of Thai people were Buddhism. They respected and worship holy for along time. They were on the past especially for holy monks on first period. They were built Buddha Image amulet for societies by puree. Then they have been given will power for students until their ancestors. So that, for faithful Nowadays have been regarded to be the old worthy things collection such as Buddha image Five-Party. They were called popular in circle and then were admired from scarcely image scholar and worthy more and more plus. There were the most popular and wanted for Buddha image amulet favorite people too. Therefore, we regarded they were the top of period Buddha image amulet.

Keywords: Favoring, Buddha Image Amulet.

1. บทนำ

กล่าวมาแล้วเบื้องต้นว่าพระเกจิและพระอาจารย์รุ่นเก่าๆ หรือพระเกจิสยาม สร้างพระเครื่อง เพื่อแจกให้กับชาวบ้าน และบรรดาลูกศิษย์ ด้วยการสร้างพระเครื่องในแต่ละยุคสมัยนั้น จะมีลักษณะการ ออกแบบทางพุทธศิลป์ที่มีความงดงามอ่อนช้อย และจุดเด่นต่างกันไป จึงขอยกตัวอย่าง สมเด็จ พระพุฒาจารย์ (โต) หรือ หลวงพ่อโต ผู้สร้าง พระสมเด็จจวัดระฆัง หรือจักรพรรดิแห่งพระเครื่อง และยังมี พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) หรือ หลวงพ่อสด ผู้สร้างสมเด็จจวัดปากน้ำ รวมไปถึงหลวงปู่โตะ ผู้สร้าง พระปิดตา แต่ละองค์เต็มเปี่ยมไปด้วยพุทธคุณครอบจักรวาล เมตตามหานิยม แคล้วคลาดปลอดภัย

โซคลาก ใครมีบารมีได้ครอบครองจะรุ่งเรืองไม่มีวันตกต่ำแน่นอน อีกอย่างพระเครื่องที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่มาจากความศรัทธาในตัวผู้สร้างหรือเกจิอาจารย์ เพราะเชื่อว่ามีวิชาอาคมมาก จึงมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก และอยากมีพระเครื่องของท่านมาไว้บูชาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและคอยป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง

พระเครื่องมีความเป็นมาและวิวัฒนาการอันยาวนาน ก่อนจะมาเป็นพระเครื่องนั้นได้เกิดพระพิมพ์ขึ้นมาก่อน เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนไป คติการสร้างพระพิมพ์ก็เปลี่ยนแปลงไปและเลือนหายไปในที่สุด พระพิมพ์บางส่วนกลายมาเป็นพระเครื่อง พระพิมพ์เป็นของเก่าแก่ที่ได้มีผู้ทำขึ้นตั้งแต่ตอนต้นพุทธศาสนา มีต้นกำเนิดอยู่ที่ประเทศอินเดีย การแผ่ขยายอิทธิพลทางพุทธศาสนาไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทำให้พระพิมพ์ซึ่งเป็นประติมากรรมเนื่องในคติทางพุทธศาสนาได้แผ่กระจายไปยังดินแดนต่างๆ พร้อมกับคำสอน ความเชื่อทางพุทธศาสนา พระธาตุและพระบรมสารีริกธาตุ รวมถึงวัตถุนั้นในพุทธศาสนาด้วย (ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2559)

พุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยราวสมัยทวารวดีพร้อมกับความเชื่อเรื่องการสร้างพระพิมพ์ ในสมัยทวารวดีได้รับเอาคติความเชื่อของชาวอินเดียเข้ามาโดยตรงส่งผลให้การสร้างพระพิมพ์ในสมัยทวารวดีมีวัตถุประสงค์การสร้างเหมือนกับอินเดีย คือ การสร้างพระพิมพ์เพื่อสืบพระศาสนาซึ่งเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัญจอัฐธานซึ่งปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา เมื่อพุทธศาสนาแผ่ไปยังพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย ความเชื่อเรื่องการสร้างพระพิมพ์ก็เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆ แต่ละพื้นที่ อาทิ พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัยได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญบุญเพื่อเป็นพระโพธิสัตว์ ส่งผลให้การสร้างพระพิมพ์ในสมัยศรีวิชัยจากที่สร้างพระพิมพ์เพื่อสืบพระศาสนาเปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายและเป็นการสะสมบุญเพื่อเป็นพระโพธิสัตว์ในภายหน้า เป็นต้น

ในสมัยอยุธยาเริ่มมีการสร้างพระพิมพ์เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ความศักดิ์สิทธิ์และคลั่งคลั่งให้เกิดอานุภาพต่างๆ สำหรับพกเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเวลาไปสงครามแทนการพกเครื่องรางแบบเก่า เช่น ผ้าประเจียด (ผ้ายันต์ที่ใช้ผูกแขนหรือคล้องคอ) ตะกรุด พิสมร เป็นต้น ต่อมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์เกิดการเปลี่ยนแนวคิดทางพุทธศาสนา อีกทั้งได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและวิทยาการจากชาติตะวันตก การสร้างพระพิมพ์เพื่อใช้เป็นเครื่องรางของขลังได้รับความนิยมมากขึ้น พระพิมพ์ที่สร้างเพื่อความเชื่อและความศรัทธาในพุทธคุณด้านต่างๆ เหล่านี้เรียกว่า “พระเครื่อง”

2. ความนิยมพระเครื่อง

จากอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จากประสบการณ์พระเครื่อง ด้วยความศรัทธา และความเคารพนับถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างแรงกล้า ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นส่วนหนึ่งของคนไทยชาวสยามไปแล้ว เมื่อเกิดเหตุภัยใกล้เข้ามาถึงตัว ตามความเชื่อของคนไทยพุทธตั้งแต่สมัยโบราณ มักจะนึกถึงพระที่ต้องมีไว้ห้อยติดตัว คั่นครอบป้องกันภัยอันตราย จนสืบทอดต่อกันมาเป็นความเชื่อในพระเครื่อง พระบูชา เครื่องรางของขลัง ที่นิยมเช่าบูชามาพกติดตัว หรือเช่าเก็บไว้ที่บ้านเพื่อบูชาตามแต่พุทธคุณ และก็มีผู้ที่นำไปบูชาติดตัวเกิดประสบการณ์พระเครื่องของตนอันอัศจรรย์ เช่น ได้รับความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ต้องการ รอดพ้นจากอุบัติเหตุจากการเดินทาง หรือแคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ รวมถึงเรื่องโซคลาก ทำให้เกิดเรื่องร่ำลือกันปากต่อปากกลายเป็นความนิยมต่อๆ กันมาหรือแม้แต่ผู้ที่ไม่เคยพบเจอกับประสบการณ์ปาฏิหาริย์ก็ยังมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่อง วัตถุมงคลที่ตัวเองบูชาด้วย

พระเครื่องที่นิยมมากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1. สมเด็จวัดปากน้ำ หลวงพ่อสด

ในบรรดาพระเนื้อผงที่มีอายุน้อยแต่มีคนสนใจ แสวงหากันมาคงไม่มีใครไม่รู้จัก พระของขวัญ หรือสมเด็จวัดปากน้ำของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) หรือ หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญอย่างแน่นอน ด้วยอานุภาพของพระของขวัญที่ท่านสร้าง ตั้งแต่รุ่น 1 รุ่น 2 รุ่น 3 และทุกรุ่นทุกพิมพ์ ต่างมีฤทธิ์ มีเดช เหลือที่จะประมาณมีพุทธคุณโดดเด่นทางด้านเมตตามหานิยม เจริญค้าขาย แคล้วคลาด โดยเฉพาะรุ่นแรกเป็นพิมพ์ที่หายากมีราคาค่อนข้างสูงคนที่นำไปใช้บูชา มีประสบการณ์พบเห็นความศักดิ์สิทธิ์อภินิหารปรากฏต่างๆ นานาเป็นของดีมีคุณภาพมีไว้คุ้มตัวจริงๆ

2. หลวงปู่ทวด หลังเตารีด พิมพ์ใหญ่ วัดช้างให้

พระเครื่องหลวงปู่ทวด หรือหลวงพ่อทวด วัดช้างให้ เป็นพระเครื่องยอดนิยมเพราะความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน จนใครต่อใครเรียกพระเครื่องของท่านว่าเป็นที่สุดแห่งนินทราย พระเครื่องของท่านมีหลายรุ่นมาก แต่รุ่นที่ได้รับความนิยมในหมู่นักสะสม คือ พระหลวงปู่ทวดหลังเตารีด พิมพ์ใหญ่เอ ปี 2505 ถ้าองค์สวยสมบูรณ์มีการเช่าหากันในราคาที่สูงมาก บางองค์ถึงหลักล้านก็มี ด้วยพุทธลักษณะงดงามเป็นเอกลักษณ์ของท่าน และมีพุทธคุณที่ครอบจักรวาล ครบทุกเรื่อง อธิฐานขอล้วนสำเร็จทั้งสิ้น

3. เหรียญอาร์มหลวงพ่อโสธรรุ่นแรก วัดโสธรวรารามวรวิหาร

หลวงพ่อโสธร พระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสของชาวไทย ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยความนิยมจากชาวไทย และต่างชาติทำให้วัดอุ้มงคลของท่านเป็นที่นิยมอย่างต่อเนื่อง ทั้งพระบูชา พระเครื่องเหรียญ และรุ่นอื่นๆ แต่รุ่นที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ เหรียญหลวงพ่อโสธร รุ่นแรก ปี 2460 เป็นเหรียญพิมพ์ทรงอาร์มข้างเลื้อย มีเนื้อ 4 ชนิด คือ ทองคำ เงิน สัมฤทธิ์ และทองแดง และยิ่งถ้าเป็นเนื้อทองคำสวยสมบูรณ์มีการเช่ากันสูงถึงหลายสิบล้าน นับว่าเป็นสุดยอดวัดอุ้มงคลของหลวงพ่อโสธรและมีราคาแพงที่สุดของไทย

4. หลวงพ่อปาน พิมพ์ทรงไก่หาง 5 เส้น วัดบางนมโค

หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระเกจิชื่อดังมีชื่อเสียงมากทางด้านพุทธคุณที่เอนกอนันต์ใช้งานสารพัดอย่างเป็นเลิศ เรียกว่าเป็น กฤตยาคมแฝด ที่พระพิมพ์รุ่นอื่นๆ ไม่มีการแยกพิมพ์ไว้ดังนี้ พระพิมพ์ทรงไก่ เต้นด้านทำมาค้าขาย เมตตามหานิยม พระพิมพ์ทรงหนุมาน เต้นด้านการเป็นผู้นำด้านการปกครอง แคล้วคลาด พระพิมพ์ทรงครุฑ เต้นด้านอำนาจ พระพิมพ์ทรงเม่น เต้นด้านเกษตรกรรม คำที่ดิน พระพิมพ์ทรงปลา เต้นด้านค้าขายทางน้ำ ธุรกิจเรือ พระพิมพ์ทรงนก เต้นด้านการสื่อสาร การพูดการเจรจา ส่วนพิมพ์ที่นิยมและมีราคาจะเป็นพระพิมพ์ทรงไก่หางพวง และ ทรงไก่หาง 5 เส้น (หรือพิมพ์ขี้ไก่) มีนักสะสมจำนวนมากที่แสวงหา เพราะเริ่มมีหมุนเวียนในตลาดพระน้อยมาก อย่างไรก็ตามพระเครื่องทุกพิมพ์ของท่านล้วนมีประสบการณ์จากการนำไปบูชาทั้งสิ้น

5. พระปิดตา รุ่นเมตตามหาเสน่ห์ หลวงปู่โต๊ะพระปิดตาของพระราชสังวรวิมล (โต๊ะ) หรือ หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี

สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2518 ลูกศิษย์มีความตั้งใจหาเงินมาช่วยบูรณะวัด จึงขอหลวงปู่จัดสร้างพระปิดตา รุ่นมหาเสน่ห์เป็นรุ่นแรกโดยช่างจากวัดใหม่อมรธ หรือวัดบางขุนพรหม เป็นผู้ผสมและกดพิมพ์ หลวงปู่เป็นผู้ปลุกเสกพระปิดตา รุ่นนี้เป็นเวลานาน 1-6 พรรษา เน้นพุทธคุณด้านเมตตามากเป็นพิเศษ และพระปิดตา รุ่นมหาเสน่ห์ เนื้อผงใบลานนี้ เป็นรุ่นที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ลูกศิษย์ที่นำไปบูชาบังเกิดประสิทธิผลทั้งหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า การเงินดี และมีความมั่นใจในการติดต่อพบปะผู้คน แคล้วคลาดปลอดภัย และยังมีรุ่นอื่นที่ได้รับความนิยมอย่างพระปิดตา รุ่นจัมโบ้ พระปิดตา รุ่นปลดหนี้

พระปิดตาเงินล้าน และพระเครื่องรุ่นอื่นๆ ของท่านด้วย ที่สำคัญราคาปัจจุบันยังพอหาเก็บสะสมได้ และมีแนวโน้มที่ราคาจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกๆ ปี (พระเครื่องสยาม, [ออนไลน์], 2563)

3. พลังศรัทธา

ในยุคที่นานาประเทศทั่วโลกล้วนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าด้วยพลังของเทคโนโลยีล้ำสมัยเช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีนโยบายจากภาครัฐในการพยายามผลักดันบ้านเมืองไปสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0 แต่ในขณะที่เรากำลังเดินหน้าคุณค่าบางประการที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อดีต เช่นเรื่องของ “ความเชื่อ” และ “ศรัทธา” กลับยังคงฝังแน่นเป็นหนึ่งในรากฐานที่สำคัญของชาวไทยเคียงข้างไปกับการเติบโตด้านเทคโนโลยีหนึ่งในศรัทธาที่แกร่งกล้าและปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คนแห่งสยามประเทศอย่างแยกไม่ออก คือ ความเชื่อในเรื่อง “พระเครื่อง” หรือ “พระเครื่องราง” รูปเคารพองค์พระขนาดเล็กที่ชาวพุทธนิยมเช่าบูชามาพกติดตัวหรือมีเก็บไว้ในบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นทั้งเครื่องยืนยันถึงความเป็นศาสนิกชนและการมุ่งหวังในแง่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่พุทธคุณของพระเครื่องที่มีไว้ครอบครอง

พระเครื่องถือได้ว่าเป็นเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่ประเทศไทยมานานกว่า 2,000 ปี มีการวิวัฒนาการผ่านยุคสมัยมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคต้นที่ยังคงเป็น “พระพิมพ์” ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาและหวังผลในแง่ของบุญบารมีสู่การเข้ามาของ “พระกริ่ง” จากวัฒนธรรมต่างชาติในราชสมัย ร.3-ร.5 จนทำให้ค่านิยมการสร้างพระเพื่อเป้าหมายในการเป็นเครื่องรางแพร่หลายและเมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนไปพระพิมพ์จึงได้กลายเป็น “พระเครื่อง” และได้รับความนิยมจวบจนปัจจุบัน

4. พิธีขลัง

พิธีพุทธาภิเษก-เทวาภิเษกวัตถุมงคล คือ การปลุกเสกสิ่งของต่างๆ ให้ศักดิ์สิทธิ์เข้มขลังด้วยพุทธาณาภาพ ส่วนมากเป็นพิธีหนักไปทางศาสนาพราหมณ์ ซึ่งปนกับทางพุทธอยู่แบบแยกกันไม่ค่อยได้ โดยมีเกจิอาจารย์นั่งปรกสวดมนต์ภาวนาปลุกเสกอธิษฐานจิตเพื่อสร้างพระวัตถุมงคล

“พิธีพุทธาภิเษก” เป็นการรวมคำ 3 คำ ซึ่งแต่ละคำมีความหมายดังนี้ พิธี หมายถึง ประกอบขึ้น, พุทธา หมายถึง พุทธาคุณ, ภิเษก หมายถึง แต่งตั้ง เมื่อรวมความแล้วหมายถึง ประกอบขึ้นเพื่อแต่งตั้งให้เป็นหรือมีพุทธาคุณ โดยความหมายนัยกว้าง คือรวมคุณทั้งหมด อันได้แก่ พุทธาคุณ ธรรมาคุณ สังฆาคุณ (พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ) (คม ชัด ลึก, [ออนไลน์], 2563)

1. พิธีพุทธาภิเษก เป็นพิธีกรรมสำคัญแต่โบราณจารย์ของคนไทยในทุกภาคของสยามประเทศ เชื่อกันว่าวัสดุที่ใช้จัดสร้างด้วยวิธีการ อันได้แก่ การแกะ การสลัก การปั้น หรือการหล่อ หรือการปั๊ม ด้วยภูมิปัญญาแห่งสกุลช่างไทย กอปรด้วยขนวนมวลสารมงคล โลหะธาตุกายสิทธิ์ และแผ่นพระยันต์อันทรงคุณวิเศษตามหลักโบราณจารย์ โดยเฉพาะแผ่นพระยันต์ดวงประสูติ และดวงตรัสรู้ เป็นต้น จะบังเกิดพุทธาณาภาพแต่เนื้อในองค์พระซึ่งประกอบด้วย กาลสมบัติ คือ ฤกษ์ยามยามดีอันเป็นดิถีมงคลแห่งพิธีกรรมและจบลงด้วยขั้นตอนสุดท้าย คือ พิธีพุทธาภิเษก-สมโภช (ฉลอง) พระพุทธรูป พระพุทธปฏิมากร หรือรัตนมงคล โดยเฉพาะ (รูปสัญลักษณ์แห่งพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์)

2. หากเป็นรูปสัญลักษณ์อื่นที่มีใช้พระพุทธรูป หรือพระรัตนตรัย เช่น พระบรมรูปสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า นิยมใช้คำว่า พิธีมงคลภิเษก หรือพิธีชัยมงคลภิเษก

3. หากเป็นรูปเคารพเทพเทวดา หรือเทวรูปต่างๆ นิยมใช้คำว่า เทวาภิเษก

4. หากเป็นรูปเคารพอื่นๆ หรือเครื่องรางของขลังอื่นๆ หรือรูปเคารพพระสงฆ์ที่มีได้จัดพิธีพุทธาภิเษก และไม่มีการสวดคาถาพุทธาภิเษก บารมี 30 ทศ นิยมใช้คำว่าพิธีปลุกเสกหรือพิธีอธิษฐานจิต

5. หากเป็นพิธีพุทธาภิเษกครั้งสำคัญ หรือพิธีใหญ่ ด้วยพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมีสมาธิจิตสูง หรือจิตศาสตร์ นิยมเรียกว่า พระภาวนาจารย์ หรือพระวิปัสสนาจารย์ หรือพระสงฆ์ผู้เชี่ยวชาญในพุทธาคม หรือพระเวทย์ หรืออาคม นิยมเรียกว่า พระเกจิอาจารย์ ร่วมนักปรกจำนวนมาก นิยมเรียกว่า พิธีมหาพุทธาภิเษก

6. การสวดแจ้งในพิธีพุทธาภิเษก หรือสวดสรรเสริญพระพุทธรูปอย่างพิสดาร และบรรยายมหาปฐกษณะ 32 ประการ และอนุพยัญชนะ 80 อย่าง รวมทั้งบารมี 10 ทศ หรือบารมี 30 ทศที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญในทศชาติจนได้บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธรูปองค์ที่ 4 (พระสมณโคตม)

อย่างไรก็ตามพิธีพุทธาภิเษก เป็นระเบียบพิธีที่นิยมจัดมณฑลพิธี โรงพิธี ภายในพระอุโบสถ หรือพระวิหาร หรือศาสนสถานสำคัญที่มีพระพุทธรูปปฏิมากรประธานประจำวัด หรืออาราม นิยมปางมารวิชัย คือ ปางชนะมาร ก่อนบรรลุพระโพธิญาณ เพื่อให้เป็นนิมิตหมายแห่งชัยชนะของรัตนมงคล เจ้าภาพและผู้ประกอบพิธีพุทธาภิเษก เป็นการแต่งตั้งพุทธาคุณอันสูงส่ง จึงต้องประกอบด้วยราชวัตร ฉัตร ธง

นอกจากนี้แล้วพิธีพุทธาภิเษก มีบางส่วนของพิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเกิดก่อนศาสนาพุทธเข้ามาผสมกลมกลืนอยู่บ้าน อาทิ พิธีบวงสรวงเทวดาบูชาฤกษ์ หรือฤกษ์ยาม เป็นต้น โดยอนุโลมตามหลักปฏิรูปคำสอนของพระพุทธองค์ เมื่อทรงประกาศศาสนาหลังทรงตรัสรู้ แต่ก็ได้ทำให้สาระคุณค่าแห่งองค์พิธีกรรมอันเป็นบุคลาธิษฐาน (บุคคล วัตถุ สิ่งของ เปรียบเปรยไปสู่ตัวธรรม) อันนำไปสู่ธรรมาธิษฐานเปลี่ยนแปลงไปจากหลักการของพระพุทธศาสนาแต่ประการใด เพราะ พระพุทธองค์ทรงเป็นครูของมนุษย์และเทวดา ดังคำสวดที่ว่า สตถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควาติ นั่นเอง

พิธีดำรับปู่คำบุ

วัตถุมงคลหลวงปู่คำบุ คุดตจิตโต “รุ่น ชนะมาร” ได้ประกอบพิธีเททองหล่อเนื้อชนวนลงพื้นธรณี หน้าอุโบสถวัดกุดชุมพู่ ด้วยคติความเชื่อเพื่อให้พระแม่ธรณีเป็นสักขีพยานและประทานพร ให้เนื้อชนวนมวลสารนั้นบริสุทธิ์มีความศักดิ์สิทธิ์ ก่อนนำมาสร้างเป็นรูปพระพุทธรูปปฏิมากรปาง “พระพุทธรูปชนะมาร” วันที่เสาร์ที่ 30 ธันวาคม 2553 และได้ประกอบพิธีพุทธาภิเษกถึง 3 วัน 3 วาระ ระหว่างวันที่ 12-14 กุมภาพันธ์ 2554 จัดพิธีขึ้นภายในอุโบสถวัดกุดชุมพู่ โดยหลวงปู่คำบุ เป็นประธานจุดเทียนชัยพร้อมนั่งปรกอธิษฐานจิตร่วมกับพระเกจิอาจารย์ในพื้นที่นั่งประจำทิศทั้ง 4 โดยมีพระสวดเจริญมงคลคาถา 4 รูป

การจัดพิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคลทั้ง 3 วัน 3 วาเรานั้น เป็นการระลึก “องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ที่ทรงชนะมาร “พญาวสวัติมาธิดา” ด้วยขันติธรรมในราตรีกาลนั้น พระองค์ก็ทรงเจริญญาณอันเป็นสติปัญญาขั้นสูงทั้ง 3 ประการ คือ

1. สำเร็จปฐมยาม สามารถรำลึกอดีตชาติได้
2. สำเร็จมัชฌิมยาม ทิพย์จักขุ สามารถหยั่งรู้การเกิดดับตลอดการเวียนว่ายของสัตว์ทั้งหลาย
3. สำเร็จปัจฉิมยาม สามารถทำอาสวกิเลสทั้งหลายให้หมดไปด้วยพระปัญญา

ในที่สุดพระองค์ทรงบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเวลาเช้ารุ่งอรุณทัย (ใกล้รุ่งอรุณ) ด้วยเหตุนี้วัตถุมงคล “รุ่นชนะมาร” จึงได้จัดพิธีพุทธาภิเษกถึง 3 วัน 3 วาระในฤกษ์ยามใกล้รุ่งอรุณ ด้วยคติความเชื่อว่าเป็นมหาฤกษ์แห่งความสำเร็จ ถ้าประพิธีในวันเวลาดังกล่าวครบตามวาระแล้ว วัตถุมงคลจะบังเกิดความศักดิ์สิทธิ์เข้มขลังเป็นยิ่งนัก ผู้นำไปบูชาจะประสบ

ความสำเร็จในทุกๆ ด้าน และปราศจากอุปสรรคศัตรูหมู่มารต่างๆ ก็จะมีชัยไปในที่สุด สมดังคำว่า “ชนะมาร”

เครื่องรางส่วนใหญ่ การสร้างสร้างให้มีขนาดเล็กเพื่อที่จะสามารถสร้างได้จำนวนมาก สำหรับบรรจุในเจดีย์ เพื่อว่าในอนาคตเมื่อพระพุทธศาสนาเสื่อมลงวัตถุต่างๆ พังทลายยังสามารถพบรูปสมมติของพระพุทธเจ้าเพื่อแสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 810)

5. มวลสารศักดิ์สิทธิ์

ครั้งแรกที่มีการบรรจุมวลสารศักดิ์สิทธิ์ ไว้ในใจกลางเหรียญหล่อ พระเจ้าอยู่หัว : บุญนำพา (คมชัดลึก [ออนไลน์], 2563) ในโอกาสที่ มูลนิธิวิชิตเวทวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ดำเนินการจัดสร้างพระพุทธรูปชินราช (จำลอง), เหรียญพระพุทธรูปชินราช และเหรียญพระบรมรูปหล่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา ขึ้นในปี 2555 ซึ่งเป็นปีที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ครบ 2,600 ปี เพื่อนำเงินทำบุญจัดซื้ออุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้แก่โรงพยาบาลตำรวจ และสมทบทุนโครงการโรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์

วัตถุมงคลที่จัดสร้างครั้งนี้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระปรมาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. และตราสัญลักษณ์ พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ ประดิษฐานที่องค์พระพุทธรูปชินราช และเหรียญพระบรมรูปหล่อที่จัดสร้างขึ้น ในครั้งนี้ พร้อมกับมวลสารพระราชทาน คือ ผงจิตรลดา และนับเป็นครั้งแรกที่มีการอัญเชิญมวลสารเหนือพระแท่นวัชรอาสน์ ณ พุทธคยา ประเทศอินเดีย สถานที่ที่พระพุทธเจ้าประทับตรัสรู้เมื่อ 2,600 ปีล่วงมาแล้ว มาใช้ผสมมวลสารศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ รวมทั้ง ผงทองคำ 100 ปี ที่ลอกจากองค์หลวงพ่อโสธร ซึ่งมีผู้ไปสักการบูชาและปิดทองมานานนับเป็นร้อยปี

ขณะเดียวกัน พระราชรัตนรังษี หัวหน้าพระธรรมทูตสายอินเดีย-เนปาล ประธานสงฆ์วัดไทยกุสินารา และเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยา ได้มอบยอดพระศรีมหาโพธิ์, มวลดินศักดิ์สิทธิ์, น้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งมหาปัญจกิติ, เทียนศักดิ์สิทธิ์แห่งพุทธคยา และมวลสารจากสังเวชนียสถาน โดยได้ประกอบพิธีมหาพุทธาภิเษก ณ วัดต้นพระศรีมหาโพธิ์ พุทธคยา (สถานที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้) ก่อนนำมาจัดสร้างเป็นเหรียญและองค์พระพุทธรูปชินราช ภ.ป.ร.

วัตถุมงคลครั้งนี้ประกอบด้วย พระพุทธรูปชินราช ภ.ป.ร. แบบบูชา หน้าตัก 9 นิ้ว, พระพุทธรูปชินราช ภ.ป.ร. พิมพ์ใหญ่ ขนาด 3/4 นิ้ว, พิมพ์กลาง 1/2 นิ้ว และพิมพ์เล็ก 1 นิ้ว, เหรียญพระพุทธรูปชินราชทรงหยดน้ำ และพระพุทธรูปชินราชแบบเนื้อผง ด้านหลังมีตรา ภ.ป.ร.

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหรียญพระบรมรูปหล่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีแบบเดียวจัดสร้างเป็นพิมพ์ใหญ่-กลาง-เล็ก ด้วยเนื้อทองคำ, เนื้อเงินรมดำขัดวินอล, เนื้อทองแดงรมดำขัดวินอล ซึ่งเป็นเทคนิคสมัยใหม่ที่ทำให้ผิวเหรียญสวยงามยิ่งขึ้น พร้อมกับการบรรจุมวลสารศักดิ์สิทธิ์ไว้ในใจกลางเหรียญพระบรมรูปหล่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยใช้เทคนิคพิเศษเป็นครั้งแรกซึ่งยังไม่เคยปรากฏที่ใดมาก่อน

6. พระเครื่องที่ได้รับความนิยม

แม้ผ่านมามากหลายยุคหลายสมัยความนิยมของพระเครื่องยังเป็นธุรกิจที่มีความนิยมสูง มีการหาเช่าซื้อพระเครื่องเพื่อหวังพึ่งพุทธคุณกันอยู่ คงไม่มีสินค้าไหนนิยมเท่ากับความเชื่ออีกแล้ว สิ่งที่ทำให้ตลาดพระเครื่องคึกคัก แม้จะไม่มากเหมือนก่อนสถานการณ์โควิด-19 ในปีที่ผ่านมาแต่ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น

เรื่อยๆ เพราะในการเช่าพระเครื่องแต่ละองค์ของเซียนพระ หรือ นักสะสมต้องยอมรับเลยว่าส่วนหนึ่งมาจากชื่อเสียงของเกจิอาจารย์ ที่ลูกศิษย์ให้ความเคารพนับถือมาโดยตลอด ทำให้ราคาพระเครื่องปัจจุบันขึ้นอยู่กับความนิยม และความต้องการในตลาดพระ รวมถึงความสวย ความสมบูรณ์ ความคงสภาพเดิมมากที่สุด หากชำรุดน้อยยังมีราคาสูงและที่สำคัญจะต้องเป็นพระแท้เท่านั้น ยิ่งถ้ามีการเก็บพระเครื่องไว้ดีเท่าไรราคาพระเครื่องก็จะสูงตามไปด้วย

ปัจจุบันคนรุ่นใหม่หรือแม้แต่คนธุรกิจหันมานิยมพระเครื่องกันมากขึ้น อาจด้วยเอกลักษณ์และจุดเด่นของพระเครื่องแต่ละองค์ที่นักสะสมให้ความสนใจบวกกับความศรัทธา และยังมีการหาเช่าพระเครื่องเพื่อการลงทุนอีกด้วย เพราะพระเครื่องถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีอัตราการเติบโตไม่ต่างจากการซื้อหุ้น ซื้อทอง หรือซื้อที่ดิน จึงพูดได้เลยว่าการเก็บสะสมพระเครื่องที่สวยครบสมบูรณ์มีแต่รวยกับรวย และยังเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดทำให้การศึกษาหาความรู้ทางโลกออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูลพระเครื่องและการเช่าซื้อขายพระเครื่องไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

7. การทำพุทธพาณิชย์พระเครื่องในปัจจุบัน

“พุทธพาณิชย์” แท้จริงแล้วเป็นคำใหม่ที่คนไทยสร้างขึ้น เพราะในสมัยโบราณนั้นไม่มีพุทธพาณิชย์ โดยสมัยนั้นพระเครื่องเป็นของแจกฟรี หลวงปู่ครูบาอาจารย์จะแจกให้เอาไปบูชาเพื่อเป็นกุศโลบายให้ญาติโยมได้หมั่นทำบุญสร้างกุศลสวดมนต์ให้พระบ้าง แจกให้เพื่อเป็นกำลังใจและคอยคุ้มครองเวลาออกศึกสงครามต่างๆ บ้าง หรือแจกเพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา เพื่อเผยแพร่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้คนทั่วไปได้รู้จักต่อไปบ้าง

เมื่อก่อนถ้าอยากได้พระเครื่องก็ไปขอที่วัดหรือขอแลกพระเครื่องที่มีอยู่กับเพื่อนๆ ไม่มีการคิดราคาค่างวดอะไร แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปถึงยุคปัจจุบันพระเครื่องต่างๆ เริ่มหายากมากขึ้น ในขณะที่คนอยากได้ก็มีมากขึ้น จึงทำให้เริ่มมีการตีค่าของพระเครื่อง หายากมาก มีความนิยมและต้องการสูง ราคาแพงมาก จนกลายเป็นเรื่องของธุรกิจและพาณิชย์เกิดขึ้น นั่นคือที่มาของพุทธพาณิชย์ แปลได้ง่ายๆ ว่าการขายพระ นั่นเอง

คำว่า การขายพระ เหมาะสมหรือไม่ และบาปไหมถ้าจะเอาพระไปขายต้องดูที่เจตนาของผู้ทำพุทธพาณิชย์ด้วยว่ามีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในการขาย ไม่มีศีลมีธรรมในการประกอบอาชีพ เช่น ขายพระปลอมรู้ทั้งรู้ว่าปลอมก็ยังขาย ขายพระเครื่องราคาแพงมากเกินไป หลอกหลวงต้มตุ๋น หรือเมื่อได้เงินมาแล้วนำเงินจากการขายพระมาใช้จ่ายในทางอสุศล เช่น เอาเงินไปเที่ยวกลางคืน กินเหล้า สร้างอิทธิพลเถื่อน ฯลฯ ถ้าเป็นพุทธพาณิชย์ในลักษณะนี้ ก็ถือว่าไม่เป็นสัมมาอาชีวะ คือการเลี้ยงชีพชอบยอมไม่เหมาะสม และได้แต่บาปกรรมไปเต็มประตูเพราะเอาของที่เป็นบุญเป็นกุศลไปใช้ในทางอสุศล ดังนั้นแล้วจะเห็นเซียนพระหลายคนขายไปโกงไป ตอนแรกก็อาจจะรวยเพราะขายพระได้เยอะ แต่เมื่อถึงเวลาที่บุญกุศลตัวเองในอดีตชาติที่ได้สั่งสมไว้หมดลงแล้วเราจะเห็นว่าแต่ละคนเสื่อมและตกต่ำในชนิดที่ว่าแทบจะหาที่อยู่ในโลกนี้ไม่ได้ บางคนตกต่ำกลายเป็นขอทานข้างถนนก็มี

เพราะฉะนั้นถ้าต้องการจะขายพระแบบพุทธพาณิชย์จริงๆ แล้วก็ต้องมีวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย คือต้องขายด้วยความเป็นผู้รู้ (พุทธะ) ขายแล้วต้องสร้างความเป็นพุทธะให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนและลูกค้าด้วย นั่นคือเจตนาในการขายต้องทำให้บริสุทธิ์ต้องอยู่ในสัมมาอาชีวะ ขายด้วยความมีศีลมีธรรมอย่าหลอกหลวงต้มตุ๋น อย่าขายเกินราคาไปมาก อย่าเอาของปลอมมาขาย อย่าได้เจตนาหลอกหลวงขายของปลอมเป็นอันขาด ถ้าไม่เจตนาไม่รู้ว่าปลอมไม่เป็นไร แต่ถ้าทำโดยที่รู้ทั้งรู้จะเป็นบาปหนักอย่างแน่นอน เพราะคนที่เอาไปใช้เขาก็หวังพึ่งพุทธคุณของพระ ถ้าเราเอาของปลอมไปขายก็เท่ากับการสร้างบาปสร้างกรรมให้กับคนๆ นั้นไปด้วย

เขาเอาไปให้ลูกหลานใช้สืบทอดกันไปโดยไม่รู้ว่าปลอมก็จะเป็นบาปต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุดรู้ไปถึงไหนก็เสียไปถึงนั้นความเสื่อมก็จะเกิดขึ้นกับคุณทันที

8. บทสรุป

นับจากอดีตสู่ปัจจุบัน พระพุทธศาสนาในสังคมไทยก่อเกิดภาพลักษณ์ 2 ด้าน กลายเป็นนัยแห่งพระพุทธศาสนา 2 แนว คือ พระพุทธศาสนาแนวจารีต และพระพุทธศาสนาแนวประชานิยม การนับถือพระพุทธศาสนาทั้ง 2 ลักษณะนี้ ดูเหมือนจะเป็นคนละทางเดียวกัน คือ มีใช้ว่าจะแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง พุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งที่ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจแก่นสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็จะมุ่งเน้นสู่การปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมวินัยดั้งเดิมเป็นหลัก เรียกว่า นับถือโดยการปฏิบัติธรรม แต่ด้วยความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยก็อาจจะทิ้งวิถีสังคมที่ปฏิบัติกันในรูปแบบวัฒนธรรมไปได้ การร่วมงานประเพณีต่างๆ การปฏิบัติตามศาสนพิธีของท้องถิ่น การรักษามโนธรรมนิยมต่างๆ และการปฏิบัติตามมารยาททางสังคมที่ถูกหล่อหลอมมาจากพุทธธรรม เป็นต้น

ยังคงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตามโอกาส แม้กระทั่งพิธีที่ดูเหมือนจะมีใช้พุทธ เช่น การสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา สืบชะตา เสริมสร้างราศี และประเพณีท้องถิ่นทั้งหลาย ตลอดจนการทำบุญที่อิงเงินตราเป็นตัวกำหนด เช่น การเช่าซื้อวัตถุมงคล การซื้อกระเบื้องมุงหลังคา หรือซื้อที่นาที่ไร่ ถวายวัด ก็มีใช้ว่าจะจะเป็นสิ่งที่ต้องปฏิเสธไปเสียทีเดียว เพราะพิธีเหล่านี้ก็มีนัยเชิงลึกที่แฝงไว้ด้วยปรัชญาและความปรารถนาที่ดี เพียงแต่ว่ามโนคติติด หรือคิดสร้างสรรค์กันจนลืมนั่นแก่นธรรมะหรือแก่นสารที่ดิ่งมาไปเสียเครื่องชีวิตอย่างง่ายที่สุดว่ายังอยู่ในครรลองพุทธที่พอจะรับได้กันหรือไม่ก็ คือ สิ่งเหล่านั้นเป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่นหรือไม่ เป็นไปเพื่อความเดือน ร้อนสับสนทางจิตใจ หรือไม่เป็นไปเพื่อความหลงมัวเมาเหลวปัญญาจนเป็นที่มาของปัญหาต่างๆ หรือไม่ เป็นไปเพื่อความเบาแห่งกายและจิตจนเกิดความพองดีและพองเพียงอย่างยั่งยืนหรือไม่ หรือเป็นไปเพื่อความดับที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบหรือไม่ หากเป็นไปในทางคำถามเหล่านี้ ผู้ที่เรียกตนว่าเป็น “ชาวพุทธ” ก็ได้ชื่อว่า เข้าถึงแก่นแท้แห่งวิถีพุทธ หรือหนักไปกว่านั้นถึงขั้นทำเป็นเชิงธุรกิจ หรือมีการค้าขายโดยมีความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสร้างรายได้ หรือผลประโยชน์ทางพาณิชย์ เช่น การเช่าซื้อพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง การเข้าร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตาเสริมราศี เสริมบารมีเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พุทธพาณิชย์” พุทธพาณิชย์อาจเป็นหนึ่งในประตูเข้าสู่วิถีแห่งพุทธศาสนาตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เปรียบศักยภาพของมนุษย์ที่ไม่เท่ากันเหมือนบัวสี่เหล่า พุทธพาณิชย์จึงมีไว้รองรับเหล่าบัวที่มีความต่างเหมือนคนเราเหตุเพราะว่า”บางคนอาจมาด้วยสติปัญญาสูงแล้วมาศึกษาพระธรรมเพียงเล็กน้อย สามารถจะเข้าสู่วิถีแห่งพุทธ บางคนอาจจะต้องใช้เวลาเข้าถึงพอสมควรบางคนอาจใช้ทั้งเวลาเข้าถึงและ ได้รับการชี้แนะและส่งเสริม หรือบางคนยอมจมปรักอยู่กับความเชื่อของตน” ดังนั้น หากพุทธพาณิชย์เป็นเพียงบันไดขั้นแรกที่จะชี้แนะให้คนเข้าสู่วิถีแห่งพุทธด้วยศรัทธาแม้จะแลกมาด้วยอามิสหรือสินจ้างจึงไม่ถือว่าผิดแต่ต้องมีการส่งเสริมให้คนก้าวพ้น หรือให้ก้าวข้ามศรัทธาที่เป็นเพียงอามิสบูชาและการยึดถือเพียงวัตถุ

เพื่อการบรรลุถึงความอยากมีอยากเป็น ที่เรียกว่า “พุทธพาณิชย์” ควรส่งเสริมให้เข้าถึงวิถีแห่งพุทธ โดยศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่จริงคืออะไร แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา คืออะไร การส่งเสริมให้ก้าวขึ้นบันไดขั้นต่อไป ถือเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัท ทั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ดังนั้น ในฐานะชาวพุทธต้องถามตัวเองว่า ณ ปัจจุบัน “เป็นชาวพุทธ” กันอย่างไร

บรรณานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์. (2559). *ประวัติศาสตร์ผ่านพระเครื่อง*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เว็บไซต์

คม ชัด ลึก. *พระเครื่องและเครื่องราง เข้มขลังด้วย...พิธีพุทธาภิเษกและปลุกเสก*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.komchadluek.net/news/lifestyle/92120> [26 เมษายน 2563].

_____. *มวลสารคดีสิทธิ์เหรียญหล่อ 'พระเจ้าอยู่หัว'*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.komchadluek.net> [26 เมษายน 2563].

พระเครื่องสยาม. *พระเครื่องยอดนิยมที่ถูกจัดให้เป็นที่สุดแห่งพระเครื่องสยาม*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://xn--42cg1eoedb1dza1a2a9cyg1e.com/> [25 เมษายน 2563].

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration

พระพิทักษ์ อริยปุโต (บุญทอง)

Phra Pituk Ariyaputto (Boonthong)

นักวิชาการอิสระ

Independent Academician

วัดท่าถนนวน จังหวัดอุดรธานี

Wat Thatanon Uttaradit province

E-mail: boonthong2013@gmail.com

บทคัดย่อ

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ พระพุทธเจ้าทรงดำเนินเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่ออนุเคราะห์สรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ แม้ว่าจะทรงรู้สึกว่า เป็นการยากลำบากเพียงใดก็ตาม ทรงส่งพระสาวกออกไปประกาศพระศาสนา เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ ทรงมีจิตที่ประกอบไปด้วยความเมตตา กรุณาและปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน พระพุทธจริยาอันเกิดจากการตั้งปณิธาน หรือการตั้งความปรารถนาที่เป็นพระพุทธเจ้า เพื่อช่วยเหลือ สรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์และสังสารวัฏ ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการพิจารณาเห็นความทุกข์ของสรรพสัตว์โทษภัยของกิเลสและสังสารวัฏ “เราตรัสรู้แล้ว จะให้ผู้อื่นตรัสรู้ด้วยเราพ้นแล้วจะให้ผู้อื่นพ้นด้วยเราข้ามได้แล้ว จะให้ผู้อื่นข้ามได้ด้วย”

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การอนุเคราะห์, บูรณาการ.

Abstract

Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration. Buddha was going on for life style to others. Therefore, to help them without suffering, although, he known all those cases. Then, he supports disciple go to announcement for religion to help all living. Buddha had good mental kindness please and wish to help all others with purity. He sacrifices by no any compensation. He had determined or wished to help all animals without suffering and rebirth. Since he was Bodhisattva by mean consider from all animals suffering and Transmigration “I am enlightened one then will help others to know, I am transnational one then will help others too”

Keywords: Buddha' Method, Assist, Integration.

1. บทนำ

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ คือ การเน้นประเด็นปัญหาหลักของแต่ละชาติ มุ่งไปสู่หลักใหญ่ๆ 4 ประเด็น คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ความมั่นคง แต่ละประเด็นปัญหาล้วนมีความจำเป็นและอิงอาศัยกันและกัน ถ้าเศรษฐกิจดีอย่างอื่นก็พลอยหมดปัญหาไป หรือมีปัญหาก็ก็น้อย ถ้าเศรษฐกิจมีปัญหา อย่างอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบด้วย ทำให้เกิดภาวะสะดุดเป็นลูกโซ่ ในฐานะเศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญอย่างนี้ พุทธธรรมจึงมองเห็นว่าการจะลดปัญหาแก้ไขเรื่องเศรษฐกิจให้ลดน้อยลง หรือหมดปัญหา ต้องมีการศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาคือ หลักพุทธธรรมที่จะนำมาศึกษาในบทเรียนนี้ สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน เพียงแต่ผู้ศึกษาต้องนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังเท่านั้น เพราะนี่คือคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนของผู้หมดปัญหา สิ่งที่น่ามาสอนจึงเป็นไปเพื่อหมดปัญหา มิใช่เป็นไปเพื่อให้เกิดปัญหา ทุกระดับของสังคมสามารถนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อขจัดปัญหาได้อย่างเหมาะสม ปัญหาจึงอยู่ที่ผู้ปฏิบัติ มิใช่อยู่ที่หลักการและวิธีการ เช่นเดียวกับคนไข้ การที่โรคจะหายคนไข้ต้องรับประทานยาตามคำสั่งของแพทย์ มิใช่หายเพราะแพทย์สั่ง คำสอนทางพระพุทธศาสนาเมื่อให้คนปฏิบัติตาม ผู้ปฏิบัติจะได้รับประโยชน์เองโดยไม่ต้องรอฟังคำสั่งจากใครๆ ตัวอย่างหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารด้านเศรษฐกิจเช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. พุทธวิธีกับหลักธรรมเพื่อการสอนสังคม

ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่มีได้ปฏิเสธความร่ำรวยมั่งคั่ง แต่มีวิถีทางที่จะนำพาไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งที่ยั่งยืนอย่างรอบด้าน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทรัพย์ให้ปลอดภัย ไม่ใช่เพียงจนเดียวรวยโดยฉับพลัน (อง.อรรถก. 23/144/289)

ในความรู้สึกของคนทั่วไปมักมีมุมมองและทัศนะในลักษณะที่ว่า พระพุทธศาสนามีคำสอนที่มุ่งเน้นในทางให้มนุษย์ลดละซึ่งกิเลส นำพาวิถีชีวิตมุ่งตรงสู่ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ซึ่งดูเหมือนหนึ่งว่าไม่ให้ความสนใจในมิติมาความมั่งคั่งด้านเงินๆ ทองๆ ของการดำเนินชีวิต แต่ในความเป็นจริงแล้ว “หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีได้ปฏิเสธความร่ำรวยมั่งคั่งแต่มีวิธีที่นำพาไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งที่ยั่งยืนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ไม่ใช่เพียงจนเดียวรวยโดยฉับพลัน”

หลักธรรมสำคัญอีกประการ อันเป็นหลักที่นำพามาซึ่งความสุขในชีวิตปัจจุบัน ท่านกล่าวว่าคือหลักทิฏฐธัมมิกัตถะ 4 (ประโยชน์ในภพปัจจุบัน) ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนแก่อุชชยพราหมณ์ ในขณะที่ไปเข้าเฝ้าเพื่อกราบทูลขอให้พระองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นไปในลักษณะเพื่อประโยชน์สุขในปัจจุบันและหลักธรรมที่เป็นไปในลักษณะเพื่อประโยชน์สุขในภายภาคหน้าให้ฟังเนื่องจากตนจะย้ายไปอยู่ในต่างถิ่น พระพุทธองค์จึงทรงตรัสสอนดังความปรากฏในพระไตรปิฎกตอนหนึ่งว่า

“ดูก่อนพราหมณ์ ธรรม 4 ประการนี้ เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบัน กล่าวคือ อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา และสมชีวิตา

1. อุฏฐานสัมปทา เป็นอย่างไร? คือ กุลบุตรหาเลี้ยงชีพด้วยความขยันในการทำงานเธอเป็นผู้ขยัน ขำขันขำฉวย ไม่เกียจคร้านในงานนั้น ประกอบด้วย ปัญญาเครื่องสอบสวน ตรวจตรา รู้จักวิธีปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ สามารถทำสามารถจัดการนี้เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา

2. อารักขสัมปทา เป็นอย่างไร? คือ กุลบุตรมีโภคทรัพย์มากที่หามาได้ด้วยความขยัน หมั่นเพียร แล้วเธอจัดการคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้โดยพิจารณาว่าทำอย่างไร พระราชาทั้งหลายจะไม่พึงบริโภคทรัพย์เหล่านั้นเสีย พวกโจรไม่พึงลักไปเสีย ไฟไม่พึงไหม้ไปเสีย น้ำไม่พึงพัดพาไปเสีย นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา

3. กัลยาณมิตตตา เป็นอย่างไร? คือ กุลบุตรเข้าอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลใดก็ตาม เธอเข้าสนิทสนมสนทนาปราศรัย ถกถ้อยปรึกษากับท่านที่เป็นคหบดีบ้าง บุตรคหบดีบ้าง พวกคนหนุ่มที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง คนสูงอายุที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง ผู้ประกอบการด้วยศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญาของเขา นี้เรียกว่า กัลยาณมิตตตา

4. สมชีวิตา เป็นอย่างไร? คือ กุลบุตรเป็นผู้เลี้ยงชีวิตเหมาะสมไม่ให้พุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป โดยรู้เข้าใจในทางเพิ่มพูนและทางเสื่อมถอยแห่งโภคทรัพย์ว่าทำอย่างนี้รายได้ของเรา จังจะเหนียวรายจ่าย และรายจ่ายของเราจึงจักไม่เหนียวรายได้ เปรียบเหมือนคนช่างหรือลูกมือคนช่าง ยกตราขึ้นแล้วย่อมรู้ว่าหย่อนไปเท่านี้หรือเกินไปเท่านี้ ถ้าหากกุลบุตรนี้มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีวิตอยู่อย่างพุ่มเฟือย ก็จะมีผู้กล่าวหาเอาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้ใช้สมบัติเหมือนกินมะเดื่อ ถ้ากุลบุตรนี้มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีวิตอย่างฝืดเคือง ก็จะมีผู้กล่าวหาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้คงจะตายอย่างคนอนาถา แต่ด้วยเหตุที่กุลบุตรเลี้ยงชีวิตเหมาะสม จึงเรียกว่า สมชีวิตา

3. การอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาย่อมทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่เป็นไปในลักษณะของประโยชน์สุขในปัจจุบัน ที่มีแง่มุมทางลึกลงไปถึงทางเศรษฐศาสตร์มิติที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้งการอยู่ การกิน รวมถึงความสัมพันธ์ทางกิจกรรมของเศรษฐกิจในทุก ๆ เรื่องเลยทีเดียวว่าความมั่นคงและสมบูรณ์ ซึ่งหลักธรรมที่น่าพาสู่ความ “ร่ำรวยและมั่งคั่ง” อย่างยั่งยืนนั้นโบราณท่านเรียกว่า “หลักธรรมหัวใจเศรษฐี (อุ อา ก ส)” โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป 4 ประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ขยันหา (อุฏฐานสัมปทา) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร เสาะแสวงหาหนทางวิธีการในการทำมาหากิน รวมถึงกินลึกลงไปในเรื่องของควมมีศีลธรรมและคุณธรรมนำทางความขยันนั้น เป็นไปในลักษณะของความขยันใน “สัมมาอาชีพ” เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม หากเป็นความขยันที่ผิดเพี้ยนจากครรลองคลองธรรมนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วนั้น ไม่ใช่ความหมายของคำว่าขยันตามหลักธรรมหัวใจเศรษฐีเกี่ยวเนื่องจากหากประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วล้วนแต่พาพามาซึ่งความเดือดร้อนในอนาคต เปรียบเสมือนเป็นการไปเบียดเบียนเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นของตัวเอง ถึงแม้ว่าหากในปัจจุบันกฎหมายนั้นยังไม่สามารถที่จะเอาผิดได้ แต่ตัวเรารู้สึกว่าใจตัวเองว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่หามาได้นั้นไม่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ก็เกิดความทุกข์ใจในความกลัวว่าสักวันหนึ่งจะถูกจับได้และได้รับผลกระทบนั้น

ประการที่สอง รักษาดี (อารักขสัมปทา) หมายถึง การเก็บรักษาทรัพย์สินเป็นการต่อยอดมาจากเงินทองที่เราขยันหาจากสัมมาอาชีพที่สุจริตนั้นกินลึกลงไปในการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าว ให้งอกเงยออกดอกออกผลตามมาด้วย เป็นไปในลักษณะของการเก็บรักษาและใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหลักธรรม “อารักขสัมปทา (รักษาดี)” ในข้อนี้มีจุดมุ่งหมายสอนให้ประหยดมัธยัสถ์รู้จักเก็บออมรวมความถึงรู้จักบริหารการใช้จ่าย ซึ่งนัยก็เปรียบเสมือนเป็นการดูแลรักษาคุ่มครองโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยสัมมาอาชีพไม่ให้เกิดไปในทางที่เสื่อมเสียและเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นหรือให้รู้จักในคุณค่าของทรัพย์สินที่หามาได้โดยรู้จักเก็บและใช้ไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนและบุคคลอื่น

ประการที่สาม ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตตตา) หมายถึงการรู้จัก “คบคนดี มีความเป็นเพื่อนแท้” ความเป็นเพื่อนแท้นั้นย่อมพามามิตรไปในเส้นทางที่ดีๆ จะพึงสังเกตได้ว่าหลักธรรมใน

ข้อนี้ต่อยอดมาจากการขยันหาและรักษาดี เกี่ยวเนื่องจาก มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น หากว่าเรามีกัลยาณมิตรแล้ว ความเจริญก้าวหน้าก็เกิดขึ้น

ในวิถีชีวิตของสังคมเศรษฐกิจที่มนุษย์ถือเป็นสัตว์สังคมที่ต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่น สิ่งสำคัญอีกประการในการดำเนินชีวิตก็คือการเลือกคบมิตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป็นองค์ประกอบสำคัญตามหลัก “มงคลชีวิต 38 ประการ” อันเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยมงคลแรกคือ “ไม่คบคนพาล” และต่อด้วยมงคลประการที่สองคือต้องรู้จัก “คบบัณฑิต” เป็นที่น่าพึงสังเกตว่าหลักธรรมมงคลชีวิตในพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยกเอามาว่าเป็นหลักปฏิบัติในลำดับที่ 1 และ 2 นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน บ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนานั้นสิ่งสำคัญและต้องคำนึงถึงในเบื้องต้นคือเรื่องคน ดังที่เคยได้ยินได้ฟังมาบ่อยๆ ในทำนองที่ว่า “คนนี้เสียคนเพราะคบเพื่อนไม่ดี ส่วนคนนี้ได้ดีเพราะมีเพื่อนที่ดีคอยแนะนำและช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ให้เดินทางผิด” “ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตรในหลักธรรมของหัวใจเศรษฐกิจจึงมีมิติที่ต่อยอดและสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับขยันหาและรักษาทรัพย์สินเอาไว้ ซึ่งถ้าหากว่าเรามีกัลยาณมิตรที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำแล้วทรัพย์สินที่เราหามาได้รวมทั้งเก็บรักษาและใช้ไปนั้นก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ประการที่สี่ ดำรงชีวิตแบบพอเพียง (สมชีวิตา) หมายถึง การรู้จักคุณค่าของทรัพย์สินเงินทองที่หามาได้ใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รวมถึงกินลึกลงไปใน ความพอประมาณ ความสมเหตุสมผล ความสมดุล และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต เกี่ยวเนื่องจากความพอเพียง มีลักษณะอภิลักขณ์ (ไม่เลือกกาลไม่เลือกสมัย) คือ สามารถใช้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เพราะเป็นหลักแห่งความเป็นจริงเสมอ “ความพอเพียง” มีคุณลักษณะ ที่สำคัญคือ

1) ความพอประมาณ คือ เป็นความพอดีที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป หรือ ไม่สุดโต่งทั้งสองด้านไม่ว่าจะเป็นมิติทางสังคม มิติทางการเมือง และมิติทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญในความพอดีที่มีอยู่หรือได้มานั้นต้องไม่เบียดเบียนตนเองและไม่ก้าวข้ามไปเบียดเบียนคนอื่น เป็นความพอดีที่ตั้งอยู่บนหลักของศีลธรรมและคุณธรรมเป็นสำคัญ

2) ความสมเหตุสมผล ประกอบไปด้วย

- ความสมเหตุสมผลในการจัดลำดับความสำคัญ เป็นการจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจของทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ในประเด็นที่มองถึงความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยมีผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

- ความสมเหตุสมผลในกระบวนการดำเนินการ เป็นการคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการและขั้นตอนของการดำเนินการต้องโปร่งใส ไม่เอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเองและพวกพ้อง ที่สำคัญต้องยึดหลักธรรมาภิบาล

- ความสมเหตุสมผลในด้านผลกระทบหรือต้นทุนทางสังคม เป็นการคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสังคมโดยรวม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักของความสมดุลและดุลยภาพโดยรวมของมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นที่ตั้ง

3) ความสมดุลของความสัมพันธ์ในมิติด้านต่างๆ คือ เป็นความสมดุลทางหลักความคิด ความสมดุลทางหลักการพูด ความสมดุลทางหลักการปฏิบัติ รวมถึงความสมดุลในมิติอื่นๆ ซึ่งเมื่อความพอเพียงเป็นการไม่ไปเบียดเบียนตัวเองและคนอื่น รวมทั้งการไม่ไปเบียดเบียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุดหนุน ส่งเสริม เกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นการดำเนิน

ความสัมพันธ์ที่แสวงหาประโยชน์ส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นเป้าหมายหลัก เพื่อนำไปสู่จุดสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แทนการนำไปสู่จุดวิกฤติ

4) การสร้างภูมิคุ้มกัน คือ ความสามารถในการรองรับหรือรับมือกับสภาวะการณ์ ความผันผวน และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก ความพอเพียง ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจึงได้รับผลกระทบไม่มาก และสามารถกลับสู่จุดสมดุลและดุลยภาพใหม่ได้อย่างรวดเร็วนั่นเอง

4. พุทธวิธีการสอนสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมาย คำว่า “เศรษฐกิจ” มาจาก 2 คำ คือ เศรษฐ แปลว่า ดีเลิศและว่ากิจ แปลว่า การ ประกอบการเมื่อรวมกันจึงได้ความว่า การประกอบกิจการงานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่าย แจก การบริโภค และการใช้สอยสิ่งต่างๆ ให้ได้ผลดีเลิศ ส่วนคำว่าพอเพียง หมายถึง ความเหมาะสม หรือความพอดี เน้นการผลิตและการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เน้นกำไรสุทธิหรือความร่ำรวย เป็นเป้าหมายสูงสุดและเมื่อรวมกันจึงได้ความว่า การผลิตจำหน่าย และบริโภคอย่างพอเหมาะพอดีนั่นเองเศรษฐกิจพอเพียงเป็นระบบเศรษฐกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำริขึ้น เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “การที่พึ่งตนเองได้”

วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความสงบสุขของทุกคนในสังคม ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นเดือดร้อน เน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย ใช้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยวิธีการยึดหลักแห่งความถูกต้องดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2533)

4.1 แนวทางการปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

แนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การนำคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการประสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรอย่างชาวนาและปศุสัตว์และเป็นรูปธรรม หลักจริยธรรมดังกล่าว คือ หลักการเดินสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ในระดับโลกียธรรม การเดินทางสายกลาง คือ ธรรมที่เหมาะสมแก่ชาวบ้านทั่วไป ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักพอในการบริโภคใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ชีวิตแบบไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเน้นการลด ละ เลิก อบายมุข ด้วยการประพฤติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นวิถีพุทธ

4.2 แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1. ประหยัด ลดละความฟุ้งเฟ้อ ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านที่ไม่จำเป็น ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”

2. ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นสำคัญ”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าขายกันอย่างรุนแรงดังอดีต ดังพระราชดำรัสว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำที่ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมี รายได้จนถึงขั้นพอเพียง ดังพระราชดำริว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไป ก็คือ ให้เกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”

5. ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตนเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงาม สมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

4.3 หลักธรรมในเศรษฐกิจพอเพียงระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริและพระราชทานไว้ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศแก่คนไทยนั้น วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหลัก คือ ความสงบสุขของผู้คนในสังคม ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นเดือดร้อนหากวิเคราะห์โดยละเอียด ก็จะพบว่า ทรงประยุกต์มาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้นเอง จากพระราชดำรัสอธิบายขยายความหมายของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่กล่าวมาข้างต้น นั้นทำให้เราพบว่าหลักธรรมต่อไปนี้ปรากฏเป็นรากฐานอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

- หลักสันโดษ มุ่งให้บุคคลพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้มาและใช้จ่ายในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ให้บุคคลรู้จักประมาณ ได้แก่ การประหยัดและรู้จักออม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ้งเฟ้อ มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย และโปร่งใส ไม่ทะเยอทะยานต่อสู้อยู่ และเบียดเบียนบุคคลอื่น ไม่เอาเปรียบใคร อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขสันโดษมีความหมาย 3 นัย คือ ยินดีสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนมีอยู่ และยินดีด้วยใจที่มั่นคง

- หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษธรรมที่ทำให้คนมีคุณสมบัติของคนดี ประกอบด้วย

1. ฉัมนัญญา - ความรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล

2. อัตถัญญา - ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์

3. อุตตัญญา - ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. มัตตัญญา - ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ฝึกุญญจักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ ฝึกุญญจักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ เป็นต้น

5. กาลัญญา - ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา เป็นต้น

6. ปริสัญญญา - ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุมรู้กริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

7. ปุคคลัญญา หรือ ปุคคลปริสัญญญา - ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี เป็นต้น

- หลักกามโมคีสสุข 4 (สุขของคฤหัสถ์ 4) คือ คนครองเรือนควรจะมีความสุข 4 ประการ ซึ่งคนครองเรือนควรจะพยายามให้เข้าถึงให้ได้ คือ

1. อตติสุข - สุขเกิดจากการมีทรัพย์ เป็นหลักประกันของชีวิต โดยเฉพาะความอุ่นใจปลอดปลั่งภูมิใจว่าเรามีทรัพย์ที่หามาได้ด้วยกำลังของตนเอง

2. โภคสุข - สุขเกิดจากการบริโภคทรัพย์หรือใช้จ่ายทรัพย์ คือ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์นั้นให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน เลี้ยงดูบุคคลอื่นและทำประโยชน์สุขต่อผู้อื่นและสังคม เป็นต้น

3. อนนสุข - สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องทุกข์ใจ เป็นกังวลใจเพราะมีหนี้สินติดค้างใคร

4. อนวัชสุข - สุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ คือ มีกายกรรม วาจากรรม มโนกรรมที่สุจริต ที่ใครจะว่ากล่าวติเตียนไม่ได้ มีความบริสุทธิ์ และมีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตของตน

4.4 ความสอดคล้องของหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

1. เน้นความเป็นเศรษฐกิจแบบองค์รวม กล่าวคือเป็นระบบการพัฒนาชีวิตของปัจเจกชนควบคู่กับการพัฒนาสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีจริยธรรม คือ ความเมตตา ความเกื้อกูล สงเคราะห์ ความสามัคคี ความไม่เห็นแก่ตัว ดังหลักของระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์อยู่ดีชุมชนอยู่ดีธรรมชาติยั่งยืน

2. เป็นระบบเศรษฐกิจแบบมีภูมิคุ้มกันที่มีสัมมาอาชีวะเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งสามารถโยงไปสู่การที่พระพุทธศาสนามีท่าทีปฏิเสธความสุดโต่ง 2 ด้าน คือ การหมกมุ่นในกามสุขอย่างเดียว และการทรมานตนเองในรูปแบบต่างๆ

3. เป็นระบบเศรษฐกิจ ที่มุ่งพัฒนาทั้งคนและทั้งกระบวนการทางเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าคนไทยปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงก็จะส่งผลให้เกิดภาวะ “เศรษฐกิจงอกงาม ธรรมงอกเงยคนก็มีความสุข”

4. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อนไม่มุ่งทำลายทรัพยากรธรรมชาติจนกลายเป็นการทำร้ายธรรมชาติ

5. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ฝึกให้มนุษย์ตระหนักรู้ถึงศักยภาพในด้านการสามารถพึ่งตนเองได้

5. พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการปกครองแบบสามัคคีธรรม

การปกครอง หมายถึง การดูแล การคุ้มครอง การบริหาร ให้บ้านเมือง สังคม ประเทศชาติสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้เกิดความสงบสุขอย่างแท้จริงด้วยระบบการปกครองแบบสามัคคี การที่บุคคลในรัฐหรือประเทศและสังคมนั้นๆ แสดงออกซึ่งการรวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จสมประสงค์ตามความต้องการของรัฐ หรือประเทศและสังคมนั้นๆ และกำลังที่รวมกันนั้น เป็นได้ทั้งกำลังทางกาย กำลังทางใจ กำลังทางความรู้ กำลังทางทรัพย์ เพื่อร่วมกันสร้างประโยชน์และความสุข มิใช่รวมกำลังกันเพื่อทำลายหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น โดยมีองค์ประกอบด้านคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ ความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว มีใจเป็นธรรมและมีระเบียบวินัย ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี คือ การร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียวไม่ทะเลาะวิวาทคิดทำลายหรือแก่งแย่งชิงดีกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่เห็นแก่ตัว มีใจเป็นธรรมและมีระเบียบวินัย ซึ่งเกิดจากการรับรู้และสรุปตามความเข้าใจของแต่ละคน ในส่วนของรูปแบบการปกครองแบบสามัคคีธรรม เป็นรูปแบบการปกครองที่มีในสมัยพุทธกาล เป็นการปกครองที่ให้อำนาจแก่คณะบุคคลที่มีอำนาจได้ร่วมกันปกครอง

เพื่อให้สามารถพัฒนาบ้านเมืองก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้อีกรูปแบบหนึ่ง ถ้าเปรียบในปัจจุบันแล้วถือว่าระบบประชาธิปไตยมีส่วนคล้ายมากที่สุดกับระบบสามัคคีธรรม

หลักการปกครองแบบสามัคคีธรรมนั้นต้องใช้หลักธรรมที่จะช่วยก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมโดยตรง หลักธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ หลักอคติ 4 หลักอภิทานิยธรรม 7 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมของผู้ปกครองโดยตรง หลักทศ 6 และหลักสังคหวัตถุ 4 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมของผู้ที่อยู่ใต้การปกครองที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สังคมเกิดความสามัคคีกันและวิถีชีวิตการปกครองแบบสามัคคีธรรมนั้น ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ภายใต้การปกครองของรูปแบบสามัคคีธรรม เป็นวิถีชีวิตที่ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากที่สุด ต้องมีการประชุมหารือ ตกลงกันให้เรียบร้อย ก่อนที่จะได้ดำเนินการสิ่งใดออกมาสู่ ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองในรูปแบบนี้

5.1 ความสำคัญของการปกครองแบบสามัคคีธรรมสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องเคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คือ จะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถและมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัดอาจมีทักษะที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง จะต้องไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโสมากเกินไป ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องอย่างแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วยจรรโลงให้การปกครองแบบสามัคคีธรรมดำเนินไปได้

2. การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องรู้จักประนีประนอม ผู้ที่มีศรัทธาในระบบนี้จะต้องรู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างมีดบอด ยอมผ่อนปรนหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสมยอมรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยวิธีสันติมากกว่าการแก้ไขด้วยวิธีที่รุนแรง

3. การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องมีระเบียบวินัยผู้ที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ถึงแม้การปกครองแบบสามัคคีธรรมจะมีส่วนที่คล้ายกับประชาธิปไตยที่ให้มีสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนก็จริง แต่การใช้สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย การใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนไปละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสนอลเวง ความไร้ระเบียบในสังคม ดังนั้น สังคมจะดำรงอยู่ได้ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย

4. การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมักเกิดขึ้นเนื่องจากความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ จะต้องประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนปรารถนาความสุข มนุษยชาติต่างปรารถนาอยากให้โลกมีสันติสุขมีการเรียกร้องหาสันติภาพกันทั่วโลกแต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่าสันติภาพภายนอกต้องเริ่มมาจากสันติสุขภายใน และสันติสุขภายในต้องเริ่มจากการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง เว้นจากการปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่มีวิธีอื่นใดที่จะทำให้เราได้พบกับสันติสุขที่แท้จริงหากทุกๆ คนในโลกตั้งใจปฏิบัติธรรม ให้เข้าถึงพระธรรมภายใน เมื่อนั้นจะซาบซึ้งว่า พระธรรมภายในเป็นแหล่งกำเนิดของความสุขที่แท้จริง แล้วคนทั้งโลกจะหันมาแสวงหาสันติภาพอย่างถูกวิธี ด้วยการฝึกใจให้หยุดนิ่งพร้อมๆ กัน เมื่อถึงเวลานั้นสิ่งที่เป็นความปรารถนาาร่วมกันคือ สันติภาพโลก จะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน วินยปิฎก จุลวรรค ความว่า

“สุขา สงมสฺส สามคฺคี สมคฺคานญฺจนุคฺคโห สมคฺครโต ธมฺมญฺโจ โยคฺกเขมา น ธัสฺสตี สงฺฆิ สมคฺคกตฺวาน กปฺปิ สคฺคมฺหิโมหตี.

“ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข การสนับสนุนผู้พร้อมเพรียงกัน เป็นเหตุแห่งความสุข บุคคลผู้ยินดีในความพร้อมเพรียง ตั้งมั่นอยู่ในธรรม ย่อมไม่เสื่อมจากธรรมอันเกษมจากโยคะ นรชนผู้สมานหมู่คณะให้พร้อมเพรียงกันแล้วย่อมบันเทิงในสุคติสวรรค์ตลอดกาล”

เพราะฉะนั้น การแตกความสามัคคี จึงเป็นสัญญาณของความหายนะ การทะเลาะวิวาทกัน เป็นปากทางแห่งความเสื่อมบัณฑิตจึงสนับสนุนความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะความสามัคคีคำจูน ประเทศชาติและโลกนี้ที่เดียวไม่ใช่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ถ้าประเทศใดไม่เห็นความสำคัญของอภิธานิธรรม ดังที่กล่าวมาแล้ว ความวัฒนาถาวรของประเทศชาติก็อยู่ได้ไม่นาน

6. รูปแบบการเมืองการปกครองในสมัยพุทธกาล

ประเทศอินเดียในสมัยพุทธกาลสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางหรือเขตชั้นใน เรียกว่า “มัชฌิมประเทศ” และส่วนรอบนอกหรือหัวเมืองชายแดน เรียกว่า “ปัจฉิมประเทศ” มัชฌิมประเทศเป็นเขตที่มีประชาชนอาศัยอยู่มาก มีความเจริญเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและการศึกษามีนักปราชญ์ราชบัณฑิตมาก แบ่งการปกครองออกเป็น 16 แคว้นใหญ่ๆ คือ อังคะ มคธ กาสี โกศล วัชชี มัลละ เจติ วังสะ กุรุ ปัญจาละ มัจฉะ สุรเสนะ อัสสกะ อวันตี คันธาระ และกัมโปชะ และมีแคว้นเล็กอีก 5 แคว้น คือ สักกะ โกลิยะ ภัคคะ วิเทหะ และอังคตตราปะ รวมเป็น 21 แคว้น

ต่อมาในปลายยุคพระเวทอำนาจของพระราชามีมากขึ้น เพราะได้มีการโยงเอาสถาบันกษัตริย์กับเทพเจ้าเข้าด้วยกัน คือถือว่าเทพเจ้าได้มอบสมบัติอันนานับถือต่างๆ ให้แก่พระราชา แต่ถึงแม้ว่าอำนาจของพระราชามีมากในยุคนี้นี้ แต่พระราชาก็มิได้ทรงเป็นเผด็จการ เพราะถ้าพระราชาประพฤติผิดทางธรรมะประชาชนมีสิทธิขับไล่ต่อต้านพระราชา

พระมหากษัตริย์ ธิธมโม (พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรพต ธิธมโม), 2550 : 8- 30) ได้กล่าวถึงเรื่องรูปแบบการปกครองในสมัยพุทธกาลนั้นมีรูปแบบการปกครองที่สำคัญอยู่จำนวน 3 รูปแบบ คือ แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (ราชาธิปไตย) แบบสามัคคีธรรม (สหพันธรัฐ) และแบบจักรวรรดินิยม (อุดมรัฐ) ซึ่งมีดังนี้ คือ

1) แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Monarchical State) คือ รัฐที่ให้อำนาจอธิปไตยในการปกครองบ้านเมืองขึ้นอยู่กับกษัตริย์โดยตรง แต่อาจทรงมอบหมายอำนาจให้กับพระบรมวงศานุวงศ์หรือปุโรหิต ข้าราชการบริหารไปปฏิบัติแทนได้ ประมุขของรัฐ เรียกว่า ราชา รัฐที่ปกครองในระบบนี้มีความเจริญรุ่งเรืองในแคว้นมคธ โกศล อวันตี และวังสะ การสืบทอดอำนาจมักจะสืบทอดโดยสายเลือด เช่น จากพ่อไปสู่ลูก หรือหลาน

ลักษณะการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือแบบราชาธิปไตย เป็นลักษณะการปกครองที่เด่นชัดของสังคมอินเดียโบราณ เพราะมีพระมหากษัตริย์มีอำนาจในการปกครอง ตำแหน่งที่ลดหลั่นลงมา คือ ปุโรหิต เสนาบดี แต่ส่วนย่อยมีสภาการปกครองจากจุดย่อย คือ คาม นิคม ชนบท ระดับชนบทยังมีหัวหน้าทำนองเจ้าประเทศราชปกครองอีกด้วย รัฐที่ปกครองแบบราชาธิปไตย เช่น รัฐมคธ รัฐวังสะ รัฐอวันตี เป็นต้น

2) แบบสามัคคีธรรม (Republic State) หรือประชาธิปไตย คือ รัฐที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองมิได้อยู่ที่ประมุขของรัฐแต่เพียงผู้เดียวจะมีสภาหรือสังฆะเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง สภากจะทำหน้าที่เลือกสมาชิกมาเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเรียกว่า ราชา เช่น วัชชี มัลละ สักกะ เป็นต้น เป็นการรวมกันของหลายๆ รัฐแล้วเลือกผู้นำเข้ามา บริหารจัดการ ซึ่งเทียบเท่า

กับระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน กล่าวคือการปกครอง การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายการตัดสินปัญหาต่างๆ ผู้ปกครองจะกระทำโดยมีการปรึกษาหารือกันก่อนมีการถือเสียงส่วนมากในการตัดสิน

การปกครองแบบสามัคคีธรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบสาธารณรัฐ ซึ่งแบบสาธารณรัฐนี้ยังแยกออกเป็น 2 แบบ คือ แบบสาธารณรัฐเฉพาะตัวเป็นรัฐๆ ไป เป็นการปกครองแบบสภาของตระกูลนั้นๆ โดยมีประธานสภาเป็นกษัตริย์เช่นเดียวกัน และแบบสมัพันธ์รัฐ คือรัฐอิสระหลายๆ รัฐมารวมกัน มีการสับเปลี่ยนกันเป็นพระราชาสถาของสาธารณรัฐ โดยมีการกำหนดอายุของพระราชาสถา การปกครองแบบสาธารณรัฐ เช่น รัฐวิชัย รัฐมัลละ เป็นต้น

3) แบบจักรวรรดินิยม (Imperialism) คือรัฐที่มีแสนยานุภาพมาก มีอำนาจเหนือรัฐอื่นๆ ผู้ปกครองจะใช้คำว่า มหาราช หรือพระเจ้าจักรพรรดิรูปแบบทางการเมืองการปกครองในสมัยพุทธกาลนั้นไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเมืองหรือนครรัฐนั้นๆ เช่น บ้านชาลุมัต ซึ่งปกครองในรูปแบบพิเศษที่พระราชามอบให้เป็นรางวัล หรือพรหมไทย หรือในกรณีที่พวกพราหมณ์ปกครองเมือง เช่น กรุงเวฐทัตติกะ ซึ่งปรากฏตอนที่ยกทัพเพื่อมาชิงพระบรมสารีริกธาตุเป็น 1 ใน 8 เมืองที่ได้รับการแบ่งปันซึ่งปกติจะเป็นหน้าที่ของสถาบันกษัตริย์ในการปกครองสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนมีความเหลื่อมล้ำสูงต่ำต่างกัน ลักษณะทางการเมืองการปกครองจึงขาดเอกภาพมีการแบ่งรัฐใหญ่ รัฐเล็กกระจายกันออกไป รัฐเหล่านี้ปกครองโดยราชา ซึ่งได้อำนาจมาโดยการสืบทอดตระกูลบ้าง โดยการอาศัยการคัดเลือกจากนักรบบ้าง

วิทยากร เชียงกุล ได้อธิบายว่าราชาในอินเดียโบราณไม่ได้อ้างว่ามีเทวสิทธิ์ ที่ได้รับมอบหมายจากพระเจ้าเหมือนปรัชญาการเมืองของกษัตริย์ในยุโรป พวกเขาอ้างความเป็นธรรมราชา (ราชาผู้เป็นธรรม) มากกว่าอ้างความเป็นเทวราชา (ราชาซึ่งมาจากเทพเจ้า) ราชาได้รับมอบหมายให้พิทักษ์ปกป้องธรรมะโดยมีพราหมณ์เป็นผู้กำกับดูแล ในสมัยก่อนพุทธกาลวรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะที่สูงกว่ากษัตริย์ซึ่งมักเป็นเจ้านครรัฐเล็ก แต่สมัยที่กษัตริย์มีอำนาจแบบจักรพรรดิ วรรณะกษัตริย์สูงส่งกว่าวรรณะพราหมณ์การกล่าวถึงกษัตริย์ต้องเป็นธรรมราชานั้นเป็นไปตามคัมภีร์ หรือทฤษฎี ในทางความเป็นจริงกษัตริย์ที่มีอำนาจมากบางยุคสมัยอาจจะอ้างหรือทำตัวเป็นเทวราชา คือผู้ปกครองที่ใช้อำนาจแบบเผด็จการก็ได้ แม้ว่าในสมัยพุทธกาลจะมีถึง 21 แคว้น (รัฐ) โดยแบ่งรัฐมหาอำนาจออกเป็น 4 รัฐ รัฐขนาดกลาง 12 รัฐ และรัฐขนาดเล็กอีก 5 รัฐ ตลอดพุทธกิจ 45 พรรษาพระองค์ก็ได้ทรงสนับสนุน หรือทรงแสดงแนวคิดถึงระบบการเมืองการปกครองในแง่ของทฤษฎีอย่างทางแนวคิดตะวันตกไม่ ในการนี้ พระมหาธรรมรัตน์ อริยมโม ได้มองพุทธกิจใน 3 ด้าน ประกอบไปด้วย (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539)

1. พุทธกิจด้านการเมือง โดยเห็นว่าพระพุทธองค์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการภายในรัฐแต่อย่างใด ทว่าทรงเข้าไปช่วยแก้ปัญหาและเสนอแนะหลักในการปกครองที่ช่วยให้รัฐมีความมั่นคงและสามารถปกครองให้ประชาชนมีความสุข

2. พุทธกิจด้านการบริหาร โดยเทียบกับภาษาบาลีว่า ปรีหร เป็นคำที่แสดงความหมายถึงลักษณะของการปกครองว่า เป็นการนำสังคม หรือหมู่คณะให้ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ นำหมู่คณะให้พัฒนาไปพร้อมกัน ปรีหร อาจบ่งความหมายถึงการแบ่งงาน การกระจายอำนาจ หรือการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่คณะก็ได้

3. พุทธวิธีในการปกครอง โดยเทียบกับภาษาบาลีว่า ปสาส หรือ อภิบาล และเน้นไปที่การปกครองสงฆ์เป็นหลัก และอาศัยพระธรรมวินัยว่า การที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับภิกษุสงฆ์ ถือได้ว่าเป็นหลักในการปกครองและบริหารงานคณะสงฆ์ นอกจากวินัยแล้วยังทรงใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารการปกครองด้วย

จะเห็นได้ว่าเรื่องภายในรัฐ เป็นหน้าที่หรือการจัดการของเจ้าผู้ครองรัฐนั้น ๆ แต่พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องของสังคม การชี้นำสังคมให้มีความเห็นถูกต้องเท่านั้น แนวคิดทางการเมืองการปกครองที่นักวิชาการสำนักต่างๆ ได้พยายามชี้ว่าคำสอนในพระพุทธศาสนาตรงหรือสอดคล้องกับลัทธิความเชื่อของตน หากมองดูที่มาของรัฐที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธองค์แทบไม่แตะต้องเลย

7. พุทธวิธีการสอนสังคมศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน

ครั้นเมื่อพระมหาโพธิสัตว์ท่านได้มาจุติยังพระชาติสุดท้าย พระองค์ก็ทรงบรรลุถึงซึ่งสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์ทรงพบวิโมกข์ธรรม ธรรมอันเป็นเครื่องหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไปครั้งนั้นเองมวลเหล่าทวยเทพมนุษย์และสัตว์ล้วนแล้วแต่ยินดีปรีดาอิมเอมใจในธรรมอันประดุจน้ำอมฤตหลังขิลมดวงจิตของเหล่าสรรพสัตว์น้อยใหญ่ให้ชุ่มเย็นด้วยธรรมปิติ หมู่อสัตว์มากมายจำนวนนับไม่ถ้วน ได้ฟังธรรมและบรรลุธรรมอันเป็นอริยะภูมิวิสัย นับแต่พระโสดาบันจนถึงพระอรหันต์ผลในเวลาอันสั้น

พุทธประเพณีที่จะไม่มีการประกาศพระพุทธศาสนาทับเขตกาลเขตสมัยกัน พุทธประเพณีที่พุทธภูมิจะต้องเอื้อเพื่อในธรรมในความดี ในการบำเพ็ญบารมีต่อกัน นอกเหนือจากที่ทรงกำหนดแบบแผน แนวทางในการสร้างบารมี เพื่อความเป็นพระพุทธเจ้าเช่น

1. พุทธัตถจริยา ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า เช่น ทรงวางสิกขาบทเป็นพุทธอาณัติ สำหรับควบคุมความประพฤติของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทรงแนะนำให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ทรงวางพระองค์ต่อผู้ที่เข้ามาบวชและแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ในฐานะของบิดากับบุตร ผู้ปกครองกัลยาณมิตร ศาสดาผู้เอ็นดูเป็นต้น ตามสมควรแก่บุคคลและโอกาสนั้น ๆ จนสามารถประดิษฐานเป็นรูปสถาบันศาสนาสืบต่อกันมาได้

2. ญัตติถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ เช่น ทรงมีพระพุทธานุญาตพิเศษให้พระญาติของพระองค์ที่เป็นเดียรฉัตร (นักบวชนอกพระพุทธศาสนา) มาก่อน ให้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้โดยไม่ต้องอยู่ตติยปริวาสก่อน (ตติยปริวาส คือ วิธียุกรรมสำหรับเดียรฉัตรที่บวชในพระพุทธศาสนาจะต้องประพฤติปริวาส (การอยู่ชดใช้หรืออยู่กรรม) ก่อน 4 เดือน หรือจนกว่าพระสงฆ์พอใจจึงจะอุปสมบทได้) หรือการที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ ทรงแนะนำให้พระญาติซึ่งกำลังจะทาสกรรมกัน ได้เข้าใจในเหตุผล สามารถปรองดองกันได้

3. โลกัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้าแก่ชาวโลกภายหลังจากตรัสรู้และเสวยวิมุตติสุข (ความสุขอันจากความหลุดพ้นจากกิเลสแล้ว) ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ในฐานะที่พระองค์เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมโลก ความสำเร็จในจริยาข้อนี้ทรงอาศัยพุทธกิจประจำวัน ซึ่งขอล่าวยืนยันไว้ในบทนี้อีกพอสังเขปมี 5 ประการ คือ

- พุทธกิจประการที่ 1 เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการโปรดสัตว์โลกผู้ต้องการบุญ
- พุทธกิจประการที่ 2 ในเวลาเย็นทรงแสดงธรรมแก่คนผู้สนใจในการฟังธรรม
- พุทธกิจประการที่ 3 ในเวลาค่ำทรงประทานพระโอวาทให้กรรมฐานแก่ภิกษุทั้งหลาย
- พุทธกิจประการที่ 4 ในเวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาแก่เทวดาทั้งหลาย
- พุทธกิจประการที่ 5 ในเวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลกที่อาจจะรู้ธรรมซึ่งพระองค์ทรงแสดงแล้วได้รับผลประโยชน์ตามสมควรแก่อุปนิสัยบารมีของคนเหล่านั้น

- พุทธกิจประการที่ 5 นี้เอง เป็นจุดเด่นในการทำงานของพระพุทธเจ้า จนทำให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาบางคนมีความรู้สึกที่ว่า “ทำไมคนแต่ก่อนสำเร็จมรรคผลกันง่ายเหลือเกิน” ถ้าศึกษา

รายละเอียดแล้วจะพบว่า ไม่มีคำว่าย่ายเลย เพราะนอกจากจะอาศัยวาสนาบารมีของคนเหล่านั้นเป็นฐานอย่างสำคัญแล้ว การแสดงธรรมของพระองค์นั้น เป็นระบบการทำงานที่มีการศึกษาข้อมูลการประเมินผล การสรุปผล ในการแสดงธรรมทุกครั้ง

8. บทสรุป

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ คือ การเน้นประเด็นปัญหาหลักของแต่ละชาติ มุ่งไปสู่หลักใหญ่ๆ 4 ประเด็น คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ความมั่นคง แต่ละประเด็นปัญหาล้วนมีความจำเป็นและอิงอาศัยกันและกัน ถ้าเศรษฐกิจดีอย่างอื่นก็พลอยหมดปัญหาไปหรือมีปัญหาก็เพียงเล็กน้อย ถ้าเศรษฐกิจมีปัญหา อย่างอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบด้วย ทำให้เกิดภาวะสะดุดเป็นลูกโซ่ ในฐานะเศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญอย่างนี้ พุทธธรรมจึงมองเห็นว่าการจะลดปัญหาแก้ไขเรื่องเศรษฐกิจให้ลดน้อยลง หรือหมดปัญหา ต้องมีการศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาคได้ หลักพุทธธรรมที่จะนำมาศึกษาในบทเรียนนี้สามารถแก้ปัญห เศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน เพียงแต่ผู้ศึกษาต้องนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังเท่านั้น เพราะเหตุนี้ คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนของผู้หมดปัญหา สิ่งที่น่ามาสอนจึงเป็นไปเพื่อหมดปัญหา มิใช่เป็นไปเพื่อให้เกิดปัญหา ทุกระดับของสังคมสามารถนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อขจัดปัญหาได้อย่างเหมาะสม ปัญหาจึงอยู่ที่ผู้ปฏิบัติ มิใช่อยู่ที่หลักการและวิธีการ เช่นเดียวกับคนไข้ การที่โรคจะหาย คนไข้ต้องรับประทานยาตามคำสั่งของแพทย์ มิใช่หายเพราะแพทย์สั่ง คำสอนทางพระพุทธศาสนามีไว้ให้คนปฏิบัติตาม ผู้ปฏิบัติจะได้รับประโยชน์เอง โดยไม่ต้องรอฟังคำสั่งจากใครๆ

บรรณานุกรม

- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดรเถรธมโม). (2550). *ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. พะเยา : หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2533). *ทิศทางการศึกษาคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ปวงปรัชญาจีน”

เขียนโดย พัน ดอกบัว

พระจาทรงค์ ชูศรี, ดร.

Phra Jaturong Choosri, Dr.

นักวิชาการอิสระ

Independent Academician

วัดวิเศษการ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

Visejarn Temple, Bangkok-noi district, Bangkok

E-mail: rong2553@yahoo.com

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ปวงปรัชญาจีน” เขียนโดย พัน ดอกบัว มีจำนวน 10 บท ซึ่งผู้เขียนได้มีการค้นคว้าจากข้อมูลปฐมภูมิ ทุตยภูมิจากเอกสาร ตำราวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สยาม พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2542 มีจำนวน 240 หน้า

2. สรุปสาระสำคัญ

เนื้อหาในหนังสือ “ปวงปรัชญาจีน” เขียนโดย พัน ดอกบัวมีจำนวน 10 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยข้อความทั่วไป บทที่ 2 ว่าด้วยปรัชญาของเหลาจื๋อ บทที่ 3 ว่าด้วยปรัชญาของขงจื๋อ บทที่ 4 ว่าด้วยปรัชญาม่อจื๋อ บทที่ 5 ว่าด้วยปรัชญาหยางจื๋อ บทที่ 6 ว่าด้วยปรัชญาเม้งจื๋อ บทที่ 7 ว่าด้วยปรัชญาจวงจื๋อ บทที่ 8 ว่าด้วยปรัชญาซุนจื๋อ บทที่ 9 ว่าด้วยปรัชญาอันเพยจื๋อ บทที่ 10 ว่าด้วยปรัชญาจีนในสมัยใหม่และบทสรุป โดยมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

บทที่ 1 ว่าด้วยข้อความทั่วไป

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศจีนตั้งอยู่ทางทิศเหนือของทวีปเอเชียเป็นประเทศที่มีเนื้อที่มากที่สุดในทวีปเอเชียและมีประชากรมากที่สุดในโลก กล่าวคือมีมากกว่าหนึ่งพันล้านคน ซึ่งประกอบไปด้วยชนชาติต่างๆ มากมายแต่ที่ใหญ่มาก มี 3 เผ่า คือ เผ่าจีน เผ่าไทยและเผ่าแม้ว โดยแต่ละเผ่ายังแบ่งสาขาออกไปอีกมาก ประเทศจีนมีอารยธรรมอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำหวงเหอ หรือหวงโฮ (แม่น้ำเหลือง)

ตามประวัติศาสตร์จีนซึ่งเริ่มถือเอาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2000 ปีเศษได้มีกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งคือพระเจ้าอึ้งตี้ หรือฮวงตี้ (พระเจ้าเหลือง) สามารถทำการรบบุกรุก ขบไล่เผ่าไทและเผ่าแม้วให้หนีถอยร่นลงมาทางใต้ทำให้ประเทศจีนขยายอาณาเขตออกไปอีกมากโดยมีพระเจ้าอึ้งตี้จึงเป็นกษัตริย์องค์แรกในหน้าประวัติศาสตร์จีน

ลักษณะปรัชญาจีน ให้ความสำคัญที่ตัวมนุษย์และความสำคัญของมนุษย์ที่อยู่ที่เป็นคนดีมีความรู้และบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมตลอดทั้งโลกความรู้ที่ปรัชญาจีนให้ความสำคัญก็เฉพาะความรู้ที่สามารถทำให้คนเป็นคนดีมีคุณธรรมเท่านั้นความรู้ที่อื่นปรัชญาจีนไม่ใส่ใจ และแม้ความรู้ที่สามารถทำให้คนเป็นคนดีก็เช่นกันถ้ารู้เพียงแค่ว่าทฤษฎีที่ใช้ไม่ได้จะต้องปฏิบัติตนให้ได้ความรู้ขึ้นด้วยเมื่อเป็นคนดีแล้วก็เรียกเป็นนักปราชญ์จากนั้นก็มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ต่อโลก

เพราะฉะนั้นจุดมุ่งหมายสูงสุดของปรัชญาจีนแทบทุกสาขา คงมุ่งมันที่จะส่งเสริมความเป็นปราชญ์แบบภายในและกษัตริย์ภายนอกความเป็นปราชญ์ภายในคือบุคคลที่สามารถพัฒนาตัวเองให้มี

คุณธรรมส่วนเป็นกษัตริย์ภายนอกหมายถึงบุคคลผู้ที่ได้บำเพ็ญประโยชน์อย่างมหาศาลให้แก่ชาวโลก ทุกคนจะต้องพยายามพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 2 อย่างให้เกิดขึ้นในตน

บทที่ 2 ว่าด้วยปรัชญาของเหลาจื๋อ

ในบรรดานักปรัชญาจีนด้วยกันแล้ว คงจะมีแต่เหลาจื๋อ คนเดียวเท่านั้นที่แทบจะไม่มีประวัติปรากฏเลยที่มีอยู่บ้างก็ให้หลักฐานเรือนกลางไม่แน่นอนชัดเจนเสียอีก และบรรดาหนังสือที่มีประวัติเหลาจื๋อ เล่มที่เป็นหลักฐานสำคัญที่สุดก็คือชื่อก็ โดยซีเบ่เซียง นักประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์ฮั่นเป็นผู้รวบรวมบันทึกไว้ก็มีไม่มากด้วยวลีเพียง 461 วลีเท่านั้น มีหน้าซ้ำ ซีเบ่เซียง ก็ไม่แน่ใจว่าใครเป็นเหลาจื๋อ กันแน่เขาเขียนไว้ตอนหนึ่งว่า เหลาจื๋อ เป็นชาวรัฐฉ้อ อำเภอบูต๋าลหรือหมู่บ้านเค็กยิ่นลี่ เหลาจื๋อแซ่หลี่ ชื่อว่า ยื่อฉายว่าเปะเอียง ได้รับสมัญญาตาม รัชการในสำนักจิ๋วโดยดำรงตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์ใหญ่แห่งหอสมุด เขาได้รับราชการเป็นเวลานาน ต่อมาทนเห็นความเสื่อมโทรมของราชวงศ์ฉีไม่ไหวจึงลาออกจากราชการแล้วเดินทางมุ่งหน้าไปให้พ้นรัฐฉ้อ ครั้นต่อมาถึงด่าน นายด่านจำได้ไม่ยอมให้ออกขอร้องให้อยู่เขียนหนังสือสักเล่มหนึ่งจึงจะยอมให้ออก เหลาจื๋อ จึงจำใจอยู่ที่นั่นชั่วระยะหนึ่งเพื่อแต่งคัมภีร์ขึ้นเล่ม 1 ว่าด้วยคุณธรรมประเภทต่างๆ รวมทั้งหมดเป็นอักษร 5,000 ตัวแล้วจึงจากไป

คัมภีร์เต๋าเต็กเก็งได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาต่างๆ มากเป็นลำดับ 2 รองจากคัมภีร์ไบเบิล

เต๋า คืออะไรข้อนี้เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันได้ไม่มีสิ้นสุดเป็นเรื่องยากที่จะตอบแม้แต่เหลาจื๋อ ก็ไม่ได้อธิบายไว้ตั้งแต่แรกว่าเต๋านำมาเรียกขานกันได้ไม่ใช่เต๋าแท้นามที่นำมาบัญญัติเรียกร้องกันได้ก็ไม่ใช่นามแท้ เต๋าเป็นธรรมชาติที่มีอาจเห็นได้ด้วยการดูจะเงี่ยหูฟังก็อาจได้ยินจะสัมผัสก็กระทบไม่ได้จะวิจัยอย่างไรรักอันจบ ดังนั้น ความยุ่งยากของการศึกษาเต๋าก็อยู่ที่ตรงเต๋านี้เป็นนามธรรมนี้แหละจึงทำให้ยากที่จะเข้าใจ

ปรัชญากับสังคมเหลาจื๋อ จึงเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นดีอยู่แล้วมีความเห็นอกเห็นใจกันแต่ที่ต้องมาเดือดร้อนก็เพราะถูกอำนาจเข้าครอบงำทำให้ต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งต่างๆ และเพราะความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้นว่าเป็นจริงเป็นจังทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่าอะไรดีอะไรชั่ว อะไรสูงอะไรต่ำ เป็นต้น

ปรัชญาเต๋ากับรัฐ เหลาจื๋อ มีความเห็นว่ารัฐที่ดีควรปกครองประชาชนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับประชาชนมากนักปล่อยให้พลเมืองอยู่อย่างเสรีมีอิสรภาพปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ รัฐที่ดีควรมีแต่เป็นอุดมคติมุ่งความสุขเป็นที่ตั้งไม่เที่ยวใช้กำลังรุกรานใคร เพราะการใช้กำลังก็จะถูกโต้ตอบด้วยกำลังเช่นกันจนแล้วกลับแพ้ได้ขึ้นชื่อว่าสงครามแล้วมีแต่หายนะควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล

อิทธิพลของปรัชญาเต๋า ปรัชญาเต๋าและปรัชญาขงจื๊อได้ชื่อว่าเป็นมารดาแห่งอารยธรรมจีนจึงมีอิทธิพลต่อชาวจีนอย่างใหญ่หลวงรอบด้านในสมัยอดีต

ส่วนสมัยปัจจุบันก็ยังพอมีอิทธิพลอยู่ คือปรัชญาขงจื๊อจะหนักไปในทางโลกียธรรมส่วนปรัชญาเต๋านั้นหนักไปในทางโลกุตระธรรม ปรัชญาขงจื๊อจะพูดหนักไปในทางรูปธรรมแต่ปรัชญาเต๋านั้นหนักไปในทางนามธรรม ปรัชญาขงจื๊อไม่ลึกซึ้งเท่าปรัชญาเต๋าและปรัชญาทั้ง 2 ระบบต่างก็ช่วยอำนวยประโยชน์สุขให้แก่ชาวจีนด้วยกัน

ส่วนเต๋ากับศิลปะ กล่าวได้ว่า ศิลปะจีนทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นรูปภาพรูปปั้นและรูปแกะสลักตลอดถึงกวีนิพนธ์ดูจะวิเศษมาก การที่จิตรกรสามารถวาดภาพได้งดงามยิ่งก็เพราะปฏิบัติตามปรัชญาเต๋ากล่าวคือก่อนจะลงมือวาดจิตรกรจะต้องทำให้เป็นสมาธิอย่างเต็มคำเพื่อจะเข้าถึงความจริงแท้ของธรรมชาติที่ตนวาดพยายามทำตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติจนกระทั่งเข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ไม่มีการแบ่งแยกตัวเองเป็นอย่างหนึ่งธรรมชาติเป็นอีกอย่างหนึ่งต่อไปจึงทำให้เข้าใจธรรมชาติ รูปภาพที่งามแท้ จะต้องสะท้อนมาจากความงามสากล โดยจิตรกรเป็นกระจกเงาถ่ายทอด

ออกมา จิตรกรกับกวีก็มีลักษณะเดียวกัน คือเป็นผู้เข้าถึงความจริงความงามสากลแล้วถ่ายทอดความจริงความงามนั้นออกมา

แต่กับเซน ชาวจีนได้นับถือศาสนาเต๋าและขงจื้ออยู่ก่อนแล้วชาวจีนจึงได้ปฏิรูปพุทธศาสนาขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับอารยธรรมและวัฒนธรรมของตนกลายเป็นพุทธศาสนาแบบจีนและเป็นเหตุให้เกิดศาสนาหนึ่งในบรรดานิกายทั้งหลายคือ “นิกายเซน” เซนคือผลวิเศษมหัศจรรย์ ที่เกิดจากความผสมผสานของศาสนาทั้งสามคือศาสนาพุทธศาสนาเต๋าและศาสนาขงจื้อเป็นการนำทฤษฎีทั้ง 3 ศาสนามาประยุกต์ให้กลมกลืนกันเพื่อไว้เป็นหลักปฏิบัติ

นิกายเซนเป็นนิกายที่มุ่งบรรลุถึงพระโพธิญาณทางจิตโดยตรงเป็นการติดต่อติดต่อกับจิตไม่อาศัยอะไรไปนอกจากจะมีแค่อุบายวิธีหรือเรียกว่า โกอานเพื่อปลุกธาตุพุทธขึ้นเท่านั้น ส่วนวิธีการปฏิบัติหลายอย่างก็ทำนองเดียวกันกับปรัชญาเต๋า เพราะทั้งนี้ก็เพราะได้รับอิทธิพลจากเต๋าแต่กับเซนจึงอยู่คู่กันไม่อาจแยกจากกันได้ เซนไม่อาจเกิดขึ้นได้หากไม่มีเต๋าเป็นฐานรองรับ

บทที่ 3 ว่าด้วยปรัชญาของขงจื้อ

ขงจื้อเป็นทั้งศาสตราของศาสนาขงจื้อและนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของจีน เกียรติคุณของขงจื้อระบือไกลไปทั่วโลก คำว่า “ขงจื้อ” เป็นเกียรติคุณนามของท่านกล่าวคือ “ขง” เป็นชื่อสกุล คำว่า “จื้อ” แปลว่า ครูอาจารย์นักปราชญ์เป็นต้นเพราะฉะนั้นขงจื้อก็แปลว่าท่านอาจารย์ขงหรือนักปราชญ์ขงจื้อนั่นเองและชื่อนี้กลายเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าชื่อจริงเสียอีก

ปรัชญาของขงจื้อจะเน้นแต่โลกนี้ถึงจะพูดถึงโลกหน้าไว้บ้างก็เพียงเล็กน้อย ขงจื้อเชื่อว่าความเจริญหรือความเสื่อมของโลก ของสังคมเกิดมาจากประชาชนหรือแต่ละบุคคลเป็นรากฐาน เพราะฉะนั้นรัฐจะต้องพัฒนาคนให้ดีเสียก่อนแล้วสังคมประเทศตลอดถึงโลกก็จะดีขึ้นเองตามอัตโนมัติ

ขงจื้อเชื่อว่าการที่จะเป็นคนดีได้นั้นประการแรก จะต้องได้รับการศึกษา การได้รับการศึกษาไม่จำเป็นต้องศึกษาจากสถาบันการศึกษาเท่านั้นจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองก็ได้ เมื่อคนมีการศึกษาก็จะทำให้ฉลาดรู้ว่าจะอะไรดีอะไรชั่วอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ อะไรเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขอะไรเป็นไปเพื่อความเสื่อม เมื่อรู้แล้วก็จะหาทางหลีกเลี่ยงความเสื่อมแล้วดำเนินไปสู่ความสุข ขงจื้อเชื่อว่าทุกคนมีอริยาศัยใกล้เคียงกัน แต่ที่มาแตกต่างกันเป็นคนดีคนชั่วคนฉลาดคนโง่ก็เพราะการศึกษาอบรม

ปรัชญาสังคมสังคมมิใช่อื่นไกลก็คือการรวมตัวของปัจเจกชนคนนั่นเองคนเรามีโชยุดโตเตี่ยวจะต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่นด้วยเมื่อมีความเกี่ยวข้องกันสังคมก็เกิดขึ้นและเมื่อมีการเกี่ยวข้องกันก็จำเป็นต้องมีหลักในการปฏิบัติต่อกันเป็นเหตุให้เกิดสัญญาสังคมขึ้นมา

ขงจื้อได้จัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ 5 ประเภท พร้อมทั้งหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันดังต่อไปนี้

1. ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองโดยผู้ปกครองต้องแสดงความนับถือให้เกียรติ ส่วนผู้อยู่ใต้ปกครองก็ต้องจงรักภักดี
2. บิดามารดากับบุตรธิดา โดยบิดามารดาให้ความเมตตากรุณาส่วนบุตรธิดาก็มีความกตัญญูกตเวที
3. สามีกับภรรยา โดยสามีมีคุณธรรมฝ่ายภรรยาที่ต้องเชื่อฟัง
4. พี่กับน้องโดยที่วางตัวให้สมกับเป็นพี่ส่วนน้องก็ต้องเคารพเชื่อฟัง
5. เพื่อนกับเพื่อน ต่างก็ต้องทำตัวให้น่าเชื่อถือและไว้วางใจกันได้

ปรัชญาการเมือง สังคมทั้งหลายเมื่อมารวมกันก็เป็นเหตุให้เกิดรัฐขึ้นมาเมื่อมีรัฐหรือประเทศก็ต้องมีผู้ปกครองหรือรัฐบาลคอยปกครองดูแลสังคมให้เป็นไปอย่างปกติสุขและเจริญก้าวหน้าต่อไป

ขงจื้อมีความเห็นว่า ในการปกครองประเทศผู้ปกครองอย่าใช้พระเดชนำหน้า เพราะการใช้พระเดชอาจทำให้ราษฎรเกรงกลัวได้ก็จริงแต่รัฐก็ได้รับความเกลียดชังจากราษฎรเช่นกัน แต่ตรงกันข้ามหากรัฐบาลใช้พระคุณนำหน้าพลเมืองก็จะนิยมชมชอบและให้การสนับสนุน จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าขงจื้อเชิดชูคุณธรรมสูงกว่าสิ่งใดคุณธรรมเป็นแก่นและเป็นจุดหมายปลายทางของปรัชญาขงจื้อคุณธรรมจะช่วยบันดาลให้คนสั่งครอบครัว สังคมประเทศตลอดถึงโลกประสบสันติสุขได้อย่างแท้จริง

อิทธิพลของปรัชญาขงจื้อมีอิทธิพลต่อชาวจีนอย่างใหญ่หลวงรอบด้านการสอนของขงจื้อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นมาตรฐานของสังคมความรู้สึนึกคิดของชาวจีนจะแนบแน่นอยู่กับปรัชญาขงจื้อ

งานนิพนธ์ของขงจื้อถือกันว่าเป็นวรรณกรรมชั้นสูงและเป็นหลักสูตรใช้ศึกษากันในสถาบันการศึกษาต่างๆ อีกทั้งเป็นวิชาสำหรับสอบไล่ของทางราชการอีกด้วย

ปรัชญาขงจื้อทำให้ชาวจีนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองหลายอย่าง เช่น ชาวจีนให้ความสำคัญในเรื่องครอบครัวมาก ชาวจีนให้เกียรติผู้สูงอายุ ชาวจีนให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวจีนนิยมยกย่องครูบาอาจารย์ไว้สูง ชาวจีนไม่ชอบมีเรื่องต้องขึ้นโรงขึ้นศาล เป็นต้น

บทที่ 4 ว่าด้วยปรัชญาม่อจื๊อ

ม่อจื๊อหรือบักเจื้อ เป็นนักสู้ เกิดหลังมรณกรรมของเหลาจื้อ เป็นคนรุ่นเดียวกับหยางจื้อ แต่ไม่ปรากฏว่าเขาเกิดปีใดแน่ ปรัชญาชีวิตและสังคมของม่อจื๊อ เขาเชื่อว่าทุกคนต้องการความสุขและความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นทุกคนจึงเหมือนกันดุจดั่งคำที่ว่าในสายตาของพระเจ้าแล้วมนุษย์ทุกคนต้องเท่าเทียมกัน

เมื่อธรรมชาติของทุกคนเหมือนกันอย่างนี้ก็ควรที่จะปฏิบัติต่อกันช่วยเหลือกันโดยดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ 1. เจริญเมตตา 2. มุ่งบำเพ็ญประโยชน์แก่มนุษยชาติทั้งมวล

ปรัชญาเศรษฐกิจม่อจื๊อมีความเป็นว่าเรื่องปากท้องของมนุษย์นั้นสำคัญที่สุดการช่วยเหลือประชาชนอย่างที่เราควรก็คือการช่วยให้เขามีเงินมีใช้ วิธีการที่จะบรรลุถึงจุดหมายนั้นก็คือ

1. เลิกการแบ่งชนชั้นและตัดความหยาบเหวี่ยงเพื่อแยก 2. ยกเลิกประเพณีที่สิ้นเปลือง 3. เลิกเชื่อถือพรหมลิขิต 4. เลิกหมกมุ่นกับดนตรี 5. ส่งเสริมให้เพิ่มประชากร

ปรัชญาการเมืองของขงจื้อกับเล่าจื๊อถึงแม้จะแตกต่างกันแต่ละปรัชญาทั้งสองต่างก็ได้รับความบันดาลใจจากราชสำนักเช่นกัน ม่อจื๊อมีความเห็นว่า 1. ปลุกฝังความรักความเมตตาสากลต่อมนุษยชาติ 2. ให้ความยกย่องบัณฑิต สามารถทำตามผู้นำ 4. ตั้งกองกำลังพิทักษ์รักษาสันติภาพ

เกณฑ์ตัดสินคุณธรรมของม่อจื๊อ เขาได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าอะไรเป็นคุณธรรมหรือไม่ ดังต่อไปนี้

1. ประกาศเจตจำนงของสวรรค์หรือเทพเจ้าตลอดถึงกษัตริราชควรมหาหรือไม่ว่าไม่ขัดข้องเป็นคุณธรรมถ้าขัดก็ไม่ใช่

2. ขัดกับมติมหาชนหรือไม่ถ้าไม่ดี ถ้าขัด ก็ไม่ดี

3. เป็นประโยชน์ต่อมหาชนหรือไม่ถ้าเป็นก็จะไม่ดี

ดังนั้น ม่อจื๊อถือว่าข้อ 3 สำคัญที่สุด เพราะประโยชน์เป็นตัวกำหนดคุณธรรม ทำอะไรให้คุณประโยชน์อันนั้นก็สิ่งชอบธรรม

บทที่ 5 ว่าด้วยปรัชญาหยางจื้อ

ปรัชญาของหยางจื้อ ยากที่จะบอกว่าเหมือนกับปรัชญาของใครเพราะบางอย่างคล้ายกันแต่บางอย่างก็แตกต่างกันแต่เมื่อกล่าวโดยลักษณะกว้างๆ แล้ว

ปรัชญาของหยางจื้อเป็นประเภทวัตถุนิยม แต่ทว่าหยางจื้อ เชื่อเรื่องชะตากรรม หยางจื้อเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งความเป็นไปของชีวิตคนขึ้นอยู่กับชะตากรรมไม่มีอะไรฝ่าฝืนชะตากรรมไปได้ สิ่งทั้งปวงที่เกิดขึ้นในโลกล้วนแต่มีชะตากรรมเป็นเครื่องกำหนดมาก่อนทั้งสิ้นชีวิตและความตาย ความสำเร็จและความล้มเหลวโชคทรัพย์และอำนาจทั้งหมดนี้ถูกกำหนดโดยชะตากรรมทั้งสิ้น ส่วนที่เรียกว่า เจตจำนงอิสระแผนการความมุ่งหมายไม่ว่าของเทพเจ้าหรือของมนุษย์ล้วนแต่อยู่ใต้ชะตากรรมทั้งสิ้น

หยางจื้อ เห็นว่าปรัชญาสังคมและการเมืองสังคมจะเป็นปกติสุขได้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนรักตนเอง เมื่อรักตัวเองจริงก็จะไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นเพราะการเบียดเบียนทำร้ายคนอื่นก็ย่อมนำความเดือดร้อนมาให้ตนเช่นกัน การเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ย่อมทำให้ตนเสียประโยชน์เฉพาะหน้าและผลประโยชน์ที่พึงติดตามมา ที่ว่าเสียผลประโยชน์เฉพาะหน้าก็เพราะแทนที่จะใช้เวลาแสวงหาความสุขให้ตนก็ต้องกลับเสียเวลาไปเบียดเบียนผู้อื่นหรืออย่างน้อยก็เสียเวลาคิดแผนการเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่นส่วนที่ว่าจะต้องเสียผลประโยชน์ที่พึงตามมาก็จะต้องได้รับการโต้ตอบจากผู้ที่ถูกเบียดเบียน เช่น ค่าเขาก็จะถูกค่าตอบ ตีเขาก็จะถูกเขาตีตอบ

หยางจื้อ มีความเห็นต่อไปว่าคนเรามีความสุขก็ต่อเมื่อมีอิสระเสรีไม่ตกอยู่ในอำนาจใด ๆ เพราะฉะนั้นจารีตประเพณีศีลธรรมกฎเกณฑ์และกฎหมายต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมี เพราะหากมีไว้ก็รังแต่เป็นเครื่องพันนาการคนให้หมดอิสระภาพ ทำอะไรไม่ได้ตั้งใจ ขึ้นมีไว้รักษาไว้ก็จะเป็นเครื่องขัดขวางการหาความสุขของคน

ปรัชญาของหยางจื้อ ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาชีวิตปรัชญาสังคมและการเมืองตั้งอยู่บนรากฐานอัตนิยมหรืออัตนิยม (egoism) เห็นตัวเองสำคัญที่สุดจึงมุ่งแสวงหาผลประโยชน์มาให้ตนเพื่อที่ตนเองจะได้มีความสุขและแสวงหาความสุขที่ตนจะพึงได้ก็จากวัตถุภายนอกได้แก่รูปสกลสิ่งสัมผัส ปรัชญาของหยางจื้อแตกต่างกับหลายคนอย่างตรงกันข้ามไม่ซ้ำใคร

บทที่ 6 ว่าด้วยปรัชญาเม่งจื้อ

เม่งจื้อ ไม่เจอสมัยที่ยังเป็นเด็กมีนิสัยชอบเลียนแบบชอบเอาอย่างสิ่งทีตนพบเห็นจึงเป็นเหตุให้นานเจียงศรีต้องอพยพย้ายบ้านถึง 3 ครั้งเพื่อหาสิ่งแวดล้อมที่ดงามให้กับลูกน้อยของตน บาดาลของเม่งจื้อ นอกจากจะแสวงหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับลูกแล้วนางยังได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกเห็นด้วย มันจึงมีความเคารพและให้เกียรติของจื้อมาก

เม่งจื้อเป็นหัวหน้าใหญ่ในการเผยแพร่คำสอนของจื้อออกไปอย่างกว้างขวางจนภายหลังกลายเป็นศาสนาขงจื้อขึ้นมา เม่งจื้อเป็นผู้ปราดเปรื่อง ตัวต่อไปที่ตัวดีคงซื้ออย่างได้ผลทำให้ปรัชญาของจื้อเด่นขึ้นมาและเป็นนักกลับใจคนอย่างสำคัญเขาไปที่ไหนก็ตามก็ต้องทำให้คนหันมาสนใจคำสอนของจื้อทั้งนี้ก็เพราะไม่เจอเป็นนักพูดที่มีความสามารถมาก

ปรัชญาของเม่งจื้อไม่ว่าจะเป็นปรัชญาชีวิตปรัชญาเศรษฐกิจและปรัชญาการเมืองก็มาจากรากฐานเดียวกันคือให้เข้าใจธรรมชาติดั้งเดิมของจิตใจคน กล่าวคือธรรมชาติดั้งเดิมหรือแท้ของจิตใจคนนั้นมีปกติใฝ่ความดีไม่ชอบความชั่วสภาวะอย่างนี้ภาษาจีนเรียกว่าแซ่เสียง แต่ที่คนต้องทำความชั่วก็เพราะสิ่งแวดล้อมมาชักนำให้ หันเห ออกนอกทาง

ปรัชญาชีวิตไม่เชื่อว่าธรรมชาติดั้งเดิมของคนก็ดีด้วยกันทั้งนั้นไม่มีใครอยากทำความชั่วไม่มีใครอยากเป็นคนเลว แต่ที่ใครเป็นคนทำความชั่วก็เพราะมีอำนาจอย่างอื่นมาฝืนใจให้ทำ

เม่งจื้อได้แบ่งรัฐบาลการปกครองออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ป่าเจ่ง การปกครองแบบเดชานูภาพ ใช้อิทธิพลทางอำนาจปกครองประเทศ
2. ยั่นเจ่ง การปกครองแบบธรรมมานูภาพใช้คุณธรรมปกครองประเทศ

เม่งจื้อสวดดีแบบธรรมมานูภาพว่าประเสริฐกว่าแบบเดชานูภาพ เพราะการปกครองแบบเทศาภิบาลจะต้องเสียเลือดเนื้อประหัดประหารกัน เพราะฉะนั้นผู้ปกครองที่ดีจะไม่ปกครองเบียดเบียนประชาชนประชาชนจะได้มีความพอใจในรัฐบาล เพราะฉะนั้นหน้าที่สำคัญของผู้ปกครองจึงมี 2 อย่างคือ

1. ทำให้ประชาชนมีความสุขอันเกิดจากการอยู่ดีกินดีมีความปลอดภัย
2. ทำให้ประชาชนได้รับการศึกษาวิทยาการต่างๆ ตลอดทั้งจารีตประเพณีมารยาทสังคม

อีกทั้งให้การอบรมเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีศีลธรรมประจำใจ

บทที่ 7 ว่าด้วยปรัชญาจวงจื้อ

จวงจื้อ เกิดหลังเหลาจื้อหลายร้อยปี แต่ก็มีชื่อเสียงในคำสอนของเราชื่อกว้างไกลถึงกับได้อุทิศตัวเองประกาศคำสอนของเหลาจื้อออกไปอย่างกว้างขวางจนเป็นเหตุให้ปรัชญาเต๋าใคร่เป็นที่ยึดมั่นกันอย่างแพร่หลายและเป็นเหตุให้เกิดศาสนาเต๋าในการต่อมา

ตลอดชีวิตจวงจื้อไปรับราชการครั้งเดียวคือเป็นเจ้าพนักงานเฝ้าสวนต้นรักซึ่งเท่ากับเป็นการยืนยันรัฐบาลอยู่ในที่ช่วงเจอไม่เคยรับตำแหน่งการเมืองใดๆ ที่ทางบ้านเมืองหยาบยับให้

ช่วงเจอเป็นนักปรัชญา ตัวอย่างที่เปื้อน่ายทางโลกียวิสัยไปหาแต่ทางธรรมใช้ชีวิตอยู่ตามที่สงบสงัดรักความวิเวกและความมักน้อยเป็นชีวิตจิตใจ ดำรงชีวิตดุจฤษีชีไพร ปรัชญาของจวงจื้อ ทำนองเดียวกับปรัชญาเหลาจื้อเพราะช่วงเจอเรื่องใสและปฏิบัติตามปรัชญาของเราชื่อ

วิธีการสอนของจวงจื้อมักจะออกในรูปนิทานยกนิทานเข้าประกอบเพื่อความเข้าใจและเข้าใจง่ายทั้งเป็นการหลีกเลี่ยงความไม่พอใจของผู้ถูกสอนอีกด้วย

วิธีการสอนของจวงจื้อได้ถูกนำไปใช้กับการอธิบายธรรมในทางพุทธศาสนานิกายเซนด้วย ปรัชญาเกี่ยวกับโลกและชีวิต จวงจื้อมีความเห็นว่า โลกและชีวิตทั้งหลายล้วนแต่ขึ้นมาจากเหตุปัจจัยด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครเป็นผู้สร้างให้เกิดเมื่อเกิดมาแล้วก็ค่อยวิวัฒนาการไปตามลำดับ กฎธรรมชาติได้สร้างมนุษย์มนุษย์ จึงเป็นอนุภาคส่วนหนึ่งของธรรมชาติต้องตกอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ แต่กฎธรรมชาติก็ตกอยู่ใต้อำนาจเต๋า เต๋าเป็นนามธรรมไม่มีรูปร่าง แต่สิ่งที่มีรูปร่างทั้งหลายเกิดมาจากเต๋า สรรพสิ่งเกิดมาแล้วก็ต้องแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไป ให้อะไรอยู่ยั่งยืนเป็นแก่นสารที่แท้จริงไม่ได้ แต่ยังมีธรรมชาติอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นอมตะนั่นก็คือจิต แต่จิตก็เป็นส่วนหนึ่งของเต๋า ทุกอย่างมีความแตกต่างกันโดยลักษณะแต่โดยสภาวะแล้วย่อมเหมือนกันหมด คือ เมื่อเรายังไม่เข้าใจก็จะเห็นสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไปแต่ถ้าเข้าใจแล้วก็จะเห็นว่า ทุกอย่างย่อมเหมือนกัน โดยเต๋าเห็นว่าสิ่งทั้งปวง ไม่มีอะไรใหญ่ ไม่มีอะไรเล็ก ให้อะไรยาว ให้อะไรสั้นแตกต่างกันเลย เต๋าเป็นสภาวะที่บริสุทธิ์ไม่มีการปรุงแต่งแต่อย่างใด ภาษาจากรูปลักษณ์อันจะพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส

ปรัชญาชีวิตจวงจื้อ เชื่อว่าชีวิตแต่ละคนไม่ต่างอะไรกับความฝันทุกอย่างที่เกิดขึ้นย่อมจะผ่านไปไม่มีอะไรจริงยั่งยืน ไม่มีแก่นสารที่แท้จริง ผ่านไปแล้วจะรับกลับคืนมาอีกหาได้ไหม แต่ขณะที่เกิดขึ้นก็ดูว่าจริงจัง แต่แล้วสิ่งนั้นก็ผ่านไปเป็นอดีตไร้ความฝัน เรา คือ คนที่นอนหลับฝันไป ในขณะที่กำลังฝันเขาย่อมสำคัญทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในความฝันว่าเป็นความจริง ต่อเมื่อตื่นขึ้นจึงได้รู้ว่าไม่จริงนอนหลับฝันไปเท่านั้นชีวิตคนเราก็เช่นกัน

ความเชื่อของจวงจื้อดังกล่าว หมายความว่าใครที่เข้าใจถึงความจริงของชีวิต กาลเวลาจะไม่มีความหมายสำหรับเขาอีกต่อไป เพราะกาลเวลาเป็นเรื่องของความฝันชีวิตที่เกิดขึ้นจากความฝันก็คือ

ชีวิตที่เข้าถึงเท่านั้นเอง แต่เป็นภาวะที่อยู่เหนือกาลเวลาช่วงเจอ และกล่าวเป็นบุคลาธิษฐานถึงชีวิตเป็นความฝันไว้ว่า ครั้งหนึ่งฉันฝันไปว่า ฉันเป็นผีเสื้อ โบกบินหากินไปตามสวนดอกไม้ด้วยความผาสุก เวลานั้นฉันไม่รู้ตัวเลยว่าฉัน คือ จวงจื๊อ ฉันตื่นขึ้นจึงได้รู้ว่าฉันไม่ใช่ผีเสื้อหรือโดยนัยตรงกันข้ามก็อาจเป็นไปได้ว่า ผีเสื้อตัวนั้นมันอาจกำลังฝันอยู่ก็ได้ว่า เป็นมนุษย์ชื่อจวงจื๊อ เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรจริงจังกับชีวิตนัก ชีวิตเป็นเพียงความฝันและทุกอย่างที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นฝ่ายอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ก็ล้วนแต่เป็นความฝันเท่านั้น

จวงจื๊อเห็นว่า ความสุขเป็นเรื่องที่ใครๆ ก็ใฝ่หาความสุขๆ นั้นมีมากแต่เมื่อแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ แล้วมี 2 ประเภท คือ ความสุขทางโลก และความสุขทางธรรม

จวงจื๊อ เสนอวิธีเพื่อเข้าถึงความสุขไว้ดังต่อไปนี้ 1. ทำใจให้เป็นอิสระ รู้เท่าทันความจริงไม่ตกอยู่ในอำนาจของสังคม 2. อย่าทำตัวให้เด่น 3. อย่าเป็นอยู่ให้เกินธรรมชาติ 4. มีความสันโดษยินดีตามที่มีที่เป็นตามธรรมชาติอย่าฝืนธรรมชาติ

สรุปแล้ววิธีการหาความสุขของจวงจื๊อ ก็คือดำรงตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายไม่ต้องขวนขวายอะไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งวิธีหาความสุขดังกล่าวมา เป็นเพียงสมมุติโวหารเท่านั้น หากพูดให้ถูกต้องยิ่งขึ้นความสุขแท้นั้น ไม่มีสุขกับทุกข์เป็นของคู่กันที่เรียกว่า สิ่งนั้นเป็นเพียงทุกข์เท่านั้นความสุข จึงเป็นทุกข์อีกรูปหนึ่ง คนที่หาความสุขก็จะต้องได้รับความทุกข์มาด้วย

ปรัชญาการปกครองของจีน ถือธรรมชาติเป็นใหญ่ธรรมชาตินั้นดีที่สุด เพราะฉะนั้น มนุษย์จึงควรทำอะไรทุกอย่างให้สอดคล้องกับธรรมชาติเข้าหาธรรมชาติเป็นอยู่แบบธรรมชาติใช้ศีลธรรมธรรมชาติ

จวงจื๊อ เชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมีธรรมชาติต่างกัน ดังนั้น รูปแบบการปกครองและระเบียบสังคมใหม่ทุกอย่างควรยกเลิกเสีย หากมีไว้ก็รังแต่จะไปกดขี่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์ยาก เพราะการเมืองและสังคมจะใช้ความดีอันเดียวเป็นมาตรฐานความประพฤติของคนแล้วบังคับให้ทุกคนปฏิบัติงานเป็นการยึดเยียดธรรมชาติที่แตกต่างกันของคนให้อยู่ในกรอบแบบเดียวกัน

บุคคลในอุดมคติของจวงจื๊อ ต้องเป็นคนมีใจสูงมีสติปัญญารู้เท่าทันความจริง เห็นโทษของการอยู่คลุกคลีกับหมู่คณะ เห็นความเศร้าหมองในการหมกมุ่นอยู่ในกามและความหลงผิดอยู่ในสมบัติต่างๆ หรือเป็นผู้เบื่อหน่ายในโลกียสุข ชอบวิเวก มุ่งบำเพ็ญพรตมีแต่เป็นจุดหมาย เพราะฉะนั้น บุคคลในอุดมคติของจวงจื๊อ จึงเป็นผู้ที่สำเร็จเต๋า

บทที่ 8 ว่าด้วยปรัชญาชุนจื๊อ

ชีวิตของชุนจื๊อได้พบเห็นความทุกข์ยากของผู้คนมามาก อันเนื่องมาจากความเลวร้ายของผู้ปกครอง อาจเป็นประสบการณ์ดังกล่าวนี้ จึงทำให้ชุนจื๊อเชื่อว่า ธรรมชาติแท้ดั้งเดิมของคนมีแต่ความชั่วร้าย ซึ่งกลายมาเป็นปรัชญาพื้นฐานของชุนจื๊อ แต่ชุนจื๊อก็ไม่ได้ยอมจำนนต่อบาปกรรมของมนุษย์ เพราะมีความเห็นต่อไปว่ามนุษย์มีความสามารถที่จะแก้ไขความเลวร้ายได้ ชุนจื๊อจึงคิดหาหลักการต่างๆ มาใช้เพื่อคลี่คลายความเลวร้ายให้กลายเป็นดี ทั้งนำความสงบสุขมาสู่บ้านเรือน และชุนจื๊อยังมีความเห็นว่า ขนบธรรมเนียมและคุณธรรมจะต้องนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง กฎหมายก็มีความจำเป็นต้องนำมาใช้ช่วยสนับสนุนด้วย

ชุนจื๊อได้ให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่และอำนาจของบ้านเมืองมาก จึงกล่าวกันว่าปรัชญาของชุนจื๊อก็ทำนองเดียวกันกับปรัชญาขงจื๊อ ทั้งนี้ก็เพราะชุนจื๊อเคารพนับถือขงจื๊อมาก ชุนจื๊อจึงเอาของปรัชญาของขงจื๊อมาเป็นแบบฉบับที่ติดตาม ชุนจื๊อเชื่อว่าความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ในโลกนี้มีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับปรากฏการณ์และระดับความจริง และปรากฏการณ์เป็นเพียงการแสดงออกภายนอกเป็นภาพ

ลวงตาไม่จริงแท้ เป็นมายา ส่วนความจริง หรือสถานะที่ซ่อนตัวอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์อีกต่อหนึ่ง คงสภาพเป็นจริงตลอดเวลาไม่เปลี่ยนแปลง

ซุนจื๊อ ได้กล่าวถึงความรู้จะเกิดขึ้นได้ก็เพราะอาศัย 2 อย่างด้วยกัน คือ ประสาทสัมผัส หรืออายตนะภายใน ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย กับอีกอย่างหนึ่ง คือ จิตใจ

ประสาทสัมผัสซุนจื๊อ เรียกว่า อวัยวะแห่งสวรรค์ เพราะสวรรค์ประทานให้มา อวัยวะแต่ละอย่างก็มีหน้าที่ของตน ซึ่งแตกต่างกัน เช่น ตามีหน้าที่ดู หูมีหน้าที่ฟัง เป็นต้น จะได้สัมผัสกัน ส่วนจิตก็มีหน้าที่ให้ความหมายแก่สิ่งที่มากระทบประสาทสัมผัสว่าอะไรเป็นอะไรดีหรือไม่ เป็นต้น

ซุนจื๊อ เชื่อว่าการที่คนเห็นอะไรผิดไปจากความจริง เพราะใจเป็นเหตุผล ซุนจื๊อจึงสอนให้ทุกคนทำใจให้สะอาด ให้แน่วแน่เป็นสมาธิ จึงจะเห็นอะไรตามความเป็นจริงจิต เป็นนายของร่างกายและเป็นศูนย์กลางแห่งความรู้เป็นผู้บังคับบัญชา แต่ตัวมันเองมิได้ถูกบังคับบัญชา จิตเป็นแหล่งเก็บอารมณ์ต่างๆ เป็นผู้ทำหน้าที่รู้ทางอายตนะ เมื่อรู้อารมณ์ทางอายตนะแล้วอารมณ์เหล่านั้นก็เก็บไว้ในจิต ธรรมชาติจิตเปรียบเสมือนน้ำ อารมณ์ต่างๆ ในจิตเปรียบเสมือนตะกอน ธรรมชาติตะกอนเมื่อไม่มีใครไปกวนน้ำย่อมจะอยู่นิ่งไม่ขุ่นขึ้นมา น้ำก็ใส ไม่ขุ่น ใส่องหนก็เห็นชัด แต่ถ้าไปกวนให้ตะกอนฟุ้งขึ้น น้ำก็พลอยขุ่นมัว ส่องดูอะไรก็ไม่เห็นชัด เพราะฉะนั้น แต่ละคนควรทำจิตใจให้ผ่องใส จึงจะทำอะไรได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ส่วนปรัชญาชีวิต ซุนจื๊อเชื่อว่าธรรมชาติจิตสันดานของคนนั้นมีแต่ความชั่วร้ายกล่าวคือธรรมชาติดั้งเดิม หรือสันดานของคนนั้นมีแต่กิเลสตัณหา มีความชั่วร้ายในจิตสันดานของคนเป็นเรื่องธรรมชาติมีมาแล้วแต่กำเนิดไม่อาจแก้ไขได้ แต่มนุษย์ก็มีสมรรถนะพิเศษที่จะแก้ไขให้เปลี่ยนจากร้ายกลายเป็นดีด้วยการศึกษาอบรม ปัญหาอยู่ที่มนุษย์ต้องปลุกของเก่าให้ดังงามด้วยตนตรีนตรีนเป็นเครื่องแสดงออกของความปิติยินดี มนุษย์จะอยู่อย่างไม่มีตนตรีนั้นไม่ได้และความปิติยินดีจะแสดงออกทางเสียงและความเคลื่อนไหว ทั้งนี้ก็เพราะตนตรีนมีมันต์ขลังสามารถสะกดจิตใจผู้ฟังให้ดื่มด่ำในอำนาจของตนตรีน

ซุนจื๊อก็เหมือนนักปรัชญาคนอื่นที่เชื่อว่าบ้านเมืองจะมีความสุขเจริญรุ่งเรือง นอกจากจะมีผู้ปกครองที่ดีมีความรู้ความสามารถแล้ว การอยู่ดีกินดีมีอาหารเพียงพอก็มีความสำคัญมากเช่นกัน

วิธีที่รัฐจะยกฐานะประชาชนให้ดีขึ้นนอกจากจะสอนให้ประชาชนรู้จักประหยัดและขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพแล้ว จะต้องงดการเก็บภาษีลงและให้การศึกษาด้านเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และรัฐยังต้องสนับสนุนให้เลี้ยงสัตว์ด้วย

ปรัชญาสังคมและการเมือง มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่รวมกันเพื่ออาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ ไม่ว่าในการทำมาหากินและปกป้องอันตรายแต่การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันก็มีปัญหาเพราะแต่ละคนมีกิเลสต่างคนก็เอาแต่ใจตัวเอง จึงต้องมีกฎเกณฑ์เพื่อความอยู่รอดของสังคม เพราะฉะนั้นสังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์มาควบคุมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นและในบรรดากฎเกณฑ์ทั้งหลายถือว่า กษัตริย์หรือผู้นำเป็นกฎเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด เพราะกษัตริย์หรือผู้นำจะเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์และคอยดูแลทุกอย่างให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่จะต้องมีการมีผู้นำ เพราะมนุษย์มีกิเลสตัณหา ซุนจื๊อจึงสนับสนุนให้ใช้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่กษัตริย์ต้องมีคุณธรรม ผู้นำจะต้องฉลาดในการทะนุบำรุงเลี้ยงดูปกครองป้องกันและใช้ประชาชน จึงจะได้รับการสนับสนุนยกย่องสรรเสริญจากประชาชน

ซุนจื๊อ เห็นว่าผู้นำประเทศจะต้องคิดอยู่เสมอว่าตำแหน่งของตนจะมั่นคงยืนยาวต่อไปได้ก็เพราะได้รับความสนับสนุนจากประชาชนประชาชนจะเป็นฐานรองรับตำแหน่งของคุณไว้ เพราะฉะนั้นถ้าผู้นำประพฤติดีมีปัญญาความสามารถก็ย่อมจะอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดไป แต่ถ้าทำแบบตรงกันข้ามประชาชนก็จะขับไล่ถอดถอนได้เช่นกัน

บทที่ 9 ว่าด้วยปัญญาอันเพยจื้อ

อันเพยจื้อมีความเห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องสำคัญที่สุด กฎหมายเท่านั้นที่จะทำให้ประเทศเข้มแข็งและกฎหมายเท่านั้นที่จะนำความสงบสุขมาสู่บ้านเมืองได้ ผู้นำจะต้องนำจารีตประเพณีและคุณธรรมออกแล้วใส่กฎหมายเข้าแทนที่จึงจะมีผลอย่างจริงจังต่อการบริหารบ้านเมือง กฎหมายจะทำให้ทุกคนเท่าเทียมกันผิดกับสมัยก่อนบ้านเมืองปกครองชนชั้นสูงโดยจารีตประเพณีหากมีปัญหาอะไรก็จะใช้จารีตประเพณีหรือหรือเป็นเครื่องตัดสิน ทั้งนี้เพราะชนชั้นสูงมักเป็นญาติกัน หรือมีเขื่อนั้นก็เป็นคนมีศักดิ์ศรีเพราะมีความรู้ความสามารถ กฎหมายควรจะเปลี่ยนไปพร้อมๆ กับความเจริญก้าวหน้าในทุกกาลสมัย การปกครองก็เช่นกันจะต้องดำเนินไปให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสมัยนั้นๆ

อันเพยจื้อเชื่อว่าธรรมชาติแท้หรือดั้งเดิมของคนมีแต่ความเห็นแก่ตัวมุ่งแต่แสวงหาและรักษาผลประโยชน์ของตน และเป็นนักวัตถุนิยม ทุกอย่างที่ทำลงไปก็เพื่อผลประโยชน์ของตนเท่านั้นได้ผลตอบแทนมากก็ยิ่งทำมาก อันเพยจื้อได้เสนอต่อไปว่าผู้นำรัฐจะต้องให้ความสำคัญของการทำกิจกรรมว่าเป็นอุดมการณ์ ที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็งเจริญรุ่งเรือง

อันเพยจื้อ เป็นบุคคลประเภท ชอบทำมากกว่าพูด เห็นการกระทำสำคัญกว่าการพูด เพราะฉะนั้นเขาจึงไม่ชอบนักทฤษฎี นักวิชาการ แต่ชอบนักปฏิบัติการ เพราะถือว่าการพูดดีแต่พูดไม่ทำให้ประเทศชาติเจริญขึ้นได้มีแต่จะล้าหลังลงทุกที ด้วยเหตุนี้สังคมในอุดมคติของอันเพยจื้อ จึงประกอบไปด้วยหลักการคือ

1. ต้องบังคับพลเมืองให้ทำกิจกรรม และบุกเบิกแผ่นดิน เพื่อเพิ่มพูนโภคทรัพย์ของพลเมือง
2. กำหนดให้มีการลงโทษและดำเนินการลงโทษเพื่อควบคุมคนเลว
3. กำหนดให้มีการเก็บภาษีอากร บรรจยั้งฉาง และท้องประกันให้เต็มเพื่อจัดความอดอยากและเลี้ยงกองทัพ

4. จัดให้มีการฝึกฝน วิชาการรบให้แก่ทุกคน และให้หมั่นฝึกซ้อมจนชำนาญ เพื่อว่าพลเมืองจะได้ช่วยกันป้องกันบ้านเมืองเมื่อถูกรุกราน

อันเพยจื้อเป็นที่ชอบใจของคนจีนยุคสมัยหลังสงครามระหว่างแคว้นต่างๆ เพราะคนเบื่อหน่ายสงคราม เพราะเห็นความไม่ดีของการแบ่งแยกชนชั้น และเมื่อมาพบแนวความคิดใหม่ที่ใช้กฎหมายแทนจารีตประเพณีและคุณธรรม ทำให้เกิดความหวังใหม่ว่ากฎหมายคงจะช่วยได้ คงจะไม่ล้มเหลวอย่างการใช้ระบบจารีตประเพณี และคุณธรรมดังที่ผ่านมา รัฐจีนเป็นรัฐแรกที่น่าปรัชญาจีนนิยมไปใช้ และก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐจีนเป็นเลิศในทางกิจกรรมและการทหาร จนกระทั่งสามารถรวบรวมแคว้นทั้งหมดเข้าเป็นอาณาจักรประเทศจีนประเทศเดียวกันได้สำเร็จเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์จีน

บทที่ 10 ว่าด้วยปรัชญาจีนในสมัยใหม่และบทสรุป

ปรัชญาจีนสมัยต่อจากสำนักกนิตินิยมเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาผู้คนต่างใช้เสรีภาพทางความคิดค้นหาปรัชญาต่างๆ กันอย่างเต็มที่ จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาขึ้นมามากมาย อย่างที่เรียกว่า ปรัชญาร้อยสำนักและประชาสำนักต่างๆ ก็ต้องประสบเคราะห์กรรมชะตาขาดก็ถูกทำลายล้างแทบสิ้น

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าจิ้นซีหรือสว้างแห่งราชวงศ์จิ้นหรือฉิน พระเจ้าจิ้นซีปราบแคว้นใหญ่ น้อย ได้หมดแล้วจึงปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้าจักรพรรดิครอบครองประเทศจีน แต่เพียงพระองค์เดียว มีอาณาเขตขยายออกจากกว้างขวาง ยิ่งกว่าสมัยใดในอดีต และกำแพงเมืองจีนที่ยาวที่สุดในโลก จนเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของโลกดังที่ทราบกัน โดยพระองค์มีรับสั่งให้สร้างขึ้นเพื่อป้องกันการรุกรานจากพวกฮั่น

พระองค์ทรงเห็นว่า การที่บ้านเมืองไม่สงบสุขและขาดระเบียบวินัยก็เพราะมีสำนักปรัชญาต่างๆ มากเกินไป จึงทำให้พลเมืองแต่ความคิดเป็นหลายฝ่าย ทำให้บ้านเมืองอ่อนแอ และยากที่จะปกครอง

ทรงปรารถนาจะเห็นความเป็นเอกภาพในทางความคิดและในทางการเมือง พระองค์ต้องการทำลายประวัติศาสตร์จีน ชาวจีนจะได้จำแต่พระองค์เพียงองค์เดียว จึงทรงเห็นด้วยกับคำแนะนำของหลี่ซื่อ นายกรัฐมนตรีแห่งแคว้นฉินที่ให้ทำลายล้างนักปรัชญาและตำราทั้งหลาย จึงทรงมีพระราชโองการให้ประหารชีวิตนักปรัชญา เสียหลายร้อยคน และทรงให้เก็บรวบรวมตำราปรัชญา และเอกสารหนังสือทั้งหลายใคร่ไม่ให้ความร่วมมือเก็บซ่อนไว้ไม่นำออกมาให้จะถูกลงโทษหนัก เมื่อได้รวบรวมตำราปรัชญานักวิชาการทั้งหลายมีรับสั่งให้เผาทำลายทั้งหมด ยกเว้นตำราแพทย์ศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และโหราศาสตร์ หลังจากนั้นไม่กี่ปีเกิดกบฏล้มราชบัลลังก์ได้สำเร็จ ต่อมาขุนพลผู้หนึ่งชื่อ เล่าปings ได้ปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์พระนามว่า อั้นเกาโจว ตั้งราชวงศ์ฮั่นขึ้นมา

พระเจ้าอั้นเกาโจว ไม่ทรงเห็นด้วยกับวิธีการของพระเจ้าจิ้นซี จึงทำให้ปรัชญาบางสำนักกลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกโดยเฉพาะกัปรัชญาเต๋าและปรัชญาขงจื้อ กล่าวคือพญาเต๋อได้ขยายมาเป็นสำนักเต๋าใหม่ ปรัชญาขงจื้อก็ได้ขยายมาเป็นสำนักขงจื้อใหม่

ปรัชญาเต๋ามีอิทธิพลอยู่มากในชนชั้นปกครองและโดยเฉพาะในราชวงศ์ตอนต้น

คำสอนเรื่องห่วยของปรัชญาเต๋า ได้รับนับถือว่าเป็นนโยบายของรัฐ ส่วนสำนักขงจื้อใหม่เป็นลัทธิที่ผสมผสานระหว่างคำสอนของขงจื้อ เม่งจื้อ กับปรัชญาจีนอื่นโดยเฉพาะกัพระพุทธศาสนาซึ่งมีส่วนผสมผสานมากที่สุด พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้าไปถึงกัฬาพุทธศตวรรษที่ 6 และได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เพราะได้ผสมผสานกับปรัชญาต่างๆ ของจีนกลายเป็นพุทธศาสนาแบบจีน อย่างเช่น ผสมผสานกับปรัชญาเต๋าก็กกลายเป็นพุทธศาสนาเซนขึ้นมา

ลัทธิขงจื้อใหม่เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ได้สร้างขึ้นมากเพราะเป็นที่ผสมผสานปรัชญาเด่นๆ ทั้งของจีนและต่างชาติดังกล่าวแล้ว

เมื่อกล่าวถึงปรัชญาตะวันตกที่มีอิทธิพลอยู่มากต่อชาวจีนมีอยู่ 2 สำนักคือลัทธิปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ และกัวัตถุนิยมของคาร์ล มาร์กซ์ ทำให้ชาวจีนตื่นตัวในอารยธรรมตะวันตกมาก

ลัทธิปฏิบัตินิยม ทำให้ชาวจีนตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์แผนใหม่ เห็นว่าวิทยาศาสตร์สามารถนำความเจริญมาสู่ประเทศได้ ส่วนลัทธิวัตถุนิยมของคาร์ล มาร์กซ์ ก็ได้รับความนิยมมากในหมู่กรรมกร เพราะเป็นพลังในการปฏิรูปเศรษฐกิจเนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่กำลังมีปัญหาในเรื่งบริโภคนิยม

กาลต่อมาจีนเผชิญกับปัญหามากมายทั้งภายในและภายนอก ปัญหาภายในเช่นการเกิดกัตจี่ข่มเหงการเล่นพรรคเล่นพวก ฉ้อโกงเบียดเบียนการทั่วไป ทั้งชาวจีนเองไม่พอใจต่อพระราชวงศ์แมนจูที่ถือว่าเป็นชาวต่างชาติ ส่วนปัญหภายนอกก็ได้มีประเทศต่างๆ ในยุโรปเข้าไปค้าขายในประเทศจีนมากขึ้น และต่างก็แสวงหาผลประโยชน์ให้ฝ่ายตนมากที่สุดถึงกัทำสงครามกับประเทศจีนก็มี

การทำสงครามแทบทุกครั้งจีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต้องยอมทำสัญญาต่างๆ ตามที่ชาติตะวันตกต้องการ เรื่องราวนี้ถืออดใจมาก และเห็นว่าจีนยังล้าหลังกว่าชาตะวันตกควรจะได้ปรับปรุงเรื่องต่างๆ ให้ทันสมัยชาวจีนจึงเริ่มวิพากษ์วิจารณ์ปรัชญาขนบธรรมเนียมประเพณีระบอบการปกครองและอื่นๆ อย่างขนานใหญ่ ทำให้วัฒนธรรมในด้านต่างๆ ของจีน และสถาบันต่างๆ ได้รับการกระทบกระเทือนมาก บ้านเมืองยุ่งเหยิงไร้ระเบียบ ชนกลุ่มหนึ่งให้ทำการปฏิวัติสำเร็จ เมื่อ พ.ศ. 2454 แล้วได้ยกขุนยัดเซ็นขึ้นเป็นประธานาธิบดี

เมืองจีนถึงแม้จะปฏิวัติเปลี่ยนการปกครองแต่ความสงบสุขก็ยังหาได้เกิดขึ้นไม่ต่างฝ่ายต่างทำร้ายร่างกายแย่งชิงอำนาจกัน นอกจากจะแตกแยกกันเองแย่งความเป็นใหญ่กันแล้วยังต้องต่อสู้กับคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีเหมาเซตุงเป็นหัวหน้าและต่างแย่งชิงอำนาจกันมาตลอดจนถึงปี พ.ศ. 2492 ฝ่ายเหมาเซตุงมี

อำนาจเด็ดขาดครับ จอมพลเจียงไคเช็คมาอยู่เกาะไต้หวันกลายเป็นจีน 2 ประเทศคือจีนบนเกาะไต้หวันมีไทเปเป็นเมืองหลวง และจีนแผ่นดินใหญ่หรือสาธารณรัฐประชาชนจีนมีปักกิ่งเป็นเมืองหลวง

ยุคปัจจุบัน พ.ศ. 2531 รัฐบาลจีนภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิงได้เปลี่ยนนโยบายบางอย่างและหันไปเปิดประตูติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้นให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาและอื่นๆ มากขึ้นซึ่งเป็นนิมิตหมายว่าศาสนาและปรัชญาจะได้เริ่มมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีก

3. ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในทัศนะของผู้วิจารณ์หลังจากได้อ่านหนังสือเรื่อง “ปวงปรัชญาจีน” จบแล้ว มีข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 รูปแบบของหนังสือ

จุดเด่น การออกแบบปกในภาพเป็นขุนเขาจีน มีชื่อของผู้เขียนไว้ด้านล่างพร้อมกับมีคำแนะนำชวนนักปรัชญาจีนว่าเป็นใครบ้างก็ถือว่าน่าสนใจ ส่วนภาพหน้าปกก็สามารถสะท้อนให้เห็นว่าเน้นปรัชญาจีนเน้นไปที่เชิงธรรมชาตินิยมได้ โทนสีของปกใช้สีเทาอ่อนก็ใช้ได้ในระดับพอใช้ ขนาดหนังสือกะทัดรัด พอเหมาะในการพกพา จำนวนหน้าไม่หนาหรือมากจนเกินไปในการให้ความรู้ที่ดีในการอ่านสำหรับนักอ่านในปัจจุบัน

จุดด้อยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการออกแบบปกสำหรับปัจจุบันก็อาจกล่าวได้ว่า โทนสีไม่ได้โดดเด่นมากนักอาจถือว่าเรียบๆ มองแบบผ่านๆ ได้ ตัวอักษรในเล่มอาจจะตัวเล็กไปนิดหนึ่ง น่าจะขยายฟอนต์ (Font) อีกหนึ่งขนาดหรือสองก็น่าจะง่ายมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น หากมีการปรับโทนสีในการออกแบบปก เน้นโทนสีขาวหรือสีธรรมชาติเขียวหรือฟ้าเป็นต้น อาจมีรูปนักปรัชญาจีนมาไว้หน้าปก อาจเป็นแรงกระตุ้นความสนใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวหนังสือเขียนไว้ว่ามีนักปรัชญาคนใดในเล่มบ้าง

3.2 เนื้อหาของหนังสือ

จุดเด่น หนังสือเรื่อง “ปวงปรัชญาจีน” เรียบเรียงได้ครบที่เป็นนักปรัชญาจีนที่โดดเด่นมีทั้งส่วนที่เป็นบริบทสังคม ประวัติของนักปรัชญาเบื้องต้น และเข้าสู่ประเด็นเนื้อหาของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งอาจมีบางประเด็นที่นักปรัชญาแต่ละคนมีประเด็นที่แตกต่างกันออกไป โดยมีการค้นคว้าทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ผู้เขียนก็ได้สรุปและวิจารณ์ไว้โดยรวมของนักปรัชญาจีนแต่ละคนด้วยว่าเป็นอย่างไรในมุมมองของผู้เขียน

จุดด้อยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจารณ์เห็นว่า การวิจารณ์ต่อประเด็นปรัชญาจีนของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้นั้นเป็นการวิจารณ์โดยรวมไม่ได้แยกประเด็นออกจึงทำให้เห็นว่า อาจมีอคติต่อนักปรัชญาจีนคนนั้นๆ ได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ต้องแยกประเด็นในการวิจารณ์ต่อนักปรัชญาจีนคนนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร เพราะเมื่อแยกประเด็นออกอย่างชัดเจนแล้ว ผู้วิจารณ์เห็นว่าจะทำให้เข้าใจต่อประเด็นข้อเสนอของนักปรัชญาจีนคนนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร และผู้ที่มาอ่านหนังสือเล่มนี้สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ดียิ่งด้วย

ในส่วนประเด็นทางด้านปรัชญางานเขียนหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเน้นประเด็นทางด้านปรัชญา เช่น ปรัชญาชีวิต ปรัชญาการเมืองและสังคม ปรัชญาเศรษฐกิจ ปรัชญาปัจเจกชน เกณฑ์ตัดสินคุณธรรม เป็นต้น ดังนั้นหากเป็นไปได้ผู้วิจารณ์เห็นว่า อาจต้องแยกและจัดเป็นขอบข่ายทางด้านปรัชญาว่าเป็นอย่างไร เช่น อภิปรัชญา ญาณวิทยา คุณวิทยา เป็นต้น หรือแยกเป็นปรัชญาบริสุทธิ์ และ

ปรัชญาประยุกต์ เป็นต้น ก็จะทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เป็นไปได้ที่งานเขียนปวงปรัชญา
จีนนี้ของผู้เขียนเป็นงานเขียนต่อประเด็นปัญหาทางด้านปรัชญาจีนตามหลักฐานและข้อมูลที่เป็นจริงว่า
เป็นอย่างไร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ขอบข่ายประเด็นปัญหาทางด้านปรัชญาของจีนกับตะวันตกนั้นแตกต่างกัน
หรือให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป

บรรณานุกรม

พื้น ดอกบัว. (2542.). *ปวงปรัชญาจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ ในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้สนับสนุนบทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สนับสนุนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้สนับสนุนบทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้สนับสนุนบทความในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บทความที่ผู้สนับสนุนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้สนับสนุนบทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้สนับสนุนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัครหรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้สนับสนุนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบไปด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่า บทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์

บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีนโยบายส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นทางด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร “สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” นี้ จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพและนำไปอ้างอิงได้

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ มีดังนี้

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าน้ำกระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

3. จำนวนหน้า บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ ขนาด A4

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยมาก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด และอีเมล

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์

อย่างต่อเนื่องกันไม่ควรเกิน 200 คำ หรือมีความยาวไม่เกิน 12 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา จำนวนไม่เกิน 5 คำ

1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือบทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 อภิปรายผล ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีเป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

1.10 บรรณานุกรม สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป

2. บทวิจารณ์หนังสือ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ

2.2 ชื่อผู้วิจารณ์

2.3 บทวิจารณ์

2.4 บรรณานุกรม

3. บทความวิชาการ

3.1 ชื่อเรื่อง

3.2 ผู้แต่ง

3.3 บทนำ

3.4 เนื้อหา

3.5 บทสรุป

3.6 บรรณานุกรม

4. งานวิชาการอื่น

กรอบในการเขียนให้ใช้ในกรณีเดียวกันกับงานวิชาการอื่นๆ ข้างต้น

ขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่บทความในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมโดยเน้นด้านการศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ เช่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การสอนสังคมศึกษา การสอนพระพุทธศาสนา การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา ด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา สหวิทยาการด้านการศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีวาระการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม)

การส่งต้นฉบับ

- E-mail: โดยส่งไฟล์เวิร์ด (word) และไฟล์ Pdf. ไปที่ sarthonghan@gmail.com
- สามารถส่งได้ด้วยตนเองที่กองบรรณาธิการวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มูลนิธิบูร เพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

การเขียนบรรณานุกรม

การรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารบรรณานุกรม สำหรับบทความภาษาไทย หรือ References สำหรับบทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA V.6 (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนมีดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์. ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

Potter, M.E. (1990). *The Competitive advantage of nations*. New York: Free Press.

บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่ (ถ้ามี))./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 3(1): 32-48.

Foster, W.P. (2004). *The decline of the local a challenge to educational leadership*. Education Administration Quarterly, 40(2): 176-191.

วิทยานิพนธ์/ดุขุณิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุขุณิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย/(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุขุณิพนธ์
และสารนิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุขุณิพนธ์และสารนิพนธ์./ชื่อสาขาวิชา./คณะ./ชื่อ
มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหินใน
ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขา
หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shim, W. J. (1996). *Contamination and bioaccumulation of tributyltin and triphenyltin compounds
in the Chinhae Bay system, Korea*. Master's thesis, Department of Oceanography, Seoul
National University.

บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อบทความ./แหล่งที่มา/วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

พรรณี บัวเล็ก. พัฒนาการทุนนิยมในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<<http://research.krirk.ac.th/pdf>> [25 December 2019]

คุณธรรม นำความรู้
Morality before knowledge

